№. 43. ВТОРНИКЪ, 5 ІЮНЯ. 1862. WTOREK, 5 CZERWCA. №. 43.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

KURYER WILEŃSKI

ГАЗЕТА
ОФФИЦІАЛЬНАЯ, ПОЛИТИЧЕСКАЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ.

GAZETA
URZĘDOWA, POLITYCZNA I LITERACKA.

ВЫХОДИТЪ ПО ВТОРНИКАМЪ И ПЯТНИЦАМЪ.

WYCHODZI WE WTORKI I PIĄTKI.

Цѣна на мѣстѣ: За годъ 10 р. За полъ-года 5 р. За четверть года 3, р. За 1 мѣсяцъ 1 р.
Съ пересылкою за годъ 12 р. За полъ-года 6. р, За четвертъ года 3 р. 50 к.
За объявленія: За строку изъ 40 буквъ платится 17 коп. сер.

Cena na miejscu: Roczna rs. 10, Półroczna rs. 5, Kwartałowa rs. 3, Miesięczna rs. 1,
Z przesyłką: Roczna rs. 12, półroczna rs. 6, kwartałowa rs. 3 kop. 50.
Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się 17 kop. sr,

СОДЕРЖАНІЕ.

Часть оффиціальная: Высоч. приказы и указы Сената.— Высоч. пов. — Пожары.
Часть неоффиціяльная. Иностр. изв.— Общее обозреніе.— Италія.— Франція.— Австрія.— Пруссія.— Турція.— Телегр. депеши.
Литер. отдѣлъ. По поводу пожаровъ.— Повѣсть Плуга.— Отъ Редакціи.— Выдержки изъ газетъ и журналовъ.— Письма: изъ Парижа, изъ Вѣны, изъ Подоліи.— Текущ. изв. — Биржъ. указатель.— Вил. дневн. — Объявленія.

TREŚĆ.

Dział urzędowy. Mianowania i ukazy senatu.— Najwyższe rozkazy. — Pożary
Dział nieurzędowy. Wiadomości zagraniczne, Pogląd ogólny.— Włochy.— Francja,— Austrja.— Prusy.— Dep. telegr.
Dział Literacki. Rozporządzenia z powodu pożarów.— Powieść Pługa.— Od redakcji. — Przegląd pism czasowych.— Listy: z Paryża, z Wiednia i z Podola,— Wiadomości bieżące. Kursa giełd. Dziennik wileński. Ogłoszenia.

Часть оффиціальная.

Ст.-Петербургъ, *2 іюня.*

— Высочайшимъ приказомъ, 28-го мая, Варшавскій военный генералъ-губернаторъ, генералъ-лейтенантъ КРЫЖАНОВСКІЙ всемилостивѣйше увольняется отъ сей должности съ назначеніемъ генералъ-адъютантомъ ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА и съ оставленіемъ исправляющимъ должность начальника главнаго штаба 1-й арміи.

— Высочайшимъ приказомъ по министерству финансовъ, 11 мая, назначенъ профессоръ ИМПЕРАТОРСКАГО университета св. Владиміра дѣйствительный статскій совѣтникъ БУНГЕ— управляющимъ Кіевскою конторою государственнаго банка, съ оставленіемъ въ должности профессора.

— Состоящій при Виленскомъ военномъ, Гродненскомъ и Ковенскомъ генералъ-губернаторѣ чиновникъ особыхъ порученій VII класса, коллежскій совѣтникъ НИКОТИНЪ, 1-го мин. апрѣля назначенъ его высокопревосходительствомъ чиновникомъ же особыхъ порученій VI класса.

— Камеръ-юнкеръ двора ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА, губернскій секретарь графъ ОЖАРОВСКІЙ, назначенъ, 1-го мая, чиновникомъ особыхъ порученій при генералъ-губернаторѣ VII класса.

— По канцеляріи г. генералъ-губернатора—уволены, по прошеніямъ, отъ службы: чиновникъ этой канцеляріи: коллежскій секретарь Александръ БУКАТЫЙ, и губернскій секретарь Станиславъ АНТОШЕВСКІЙ и Бонифацій ПАВЛОВСКІЙ.

— По Виленскому губернскому правленію— резервнаго дивизіона Сумскаго гусарскаго генералъ-адъютанта графа фонъ-деръ-Палена полка поручикъ МАТТИСОНЪ, назначается Ошмянскимъ городничимъ, съ зачисленіемъ по армейской кавалеріи.

— Указами правительствующаго сената, произведены въ чины: марта 14 — въ титулярные совѣтники, почетный смотритель училищъ Вилейскаго уѣзда Мечиславъ ТУКАЛЛО; — въ коллежскіе секретари: губернскіе секретари: почетные смотрители училищъ уѣздовъ: Трокскаго—Осипъ ШИШКО, Кобринскаго—Генрихъ БУХОВЕЦКІЙ, бывшій почетный смотритель училищъ Ошмянскаго уѣзда, графъ Осипъ ЛЕДУХОВСКІЙ;— марта 30 — въ коллежскіе совѣтники: — надворные совѣтники: старшіе учители гимназій—Гродненской Іустинъ БѢЛЯВСКІЙ, и Мозырской Феликсъ ЛУКАШЕВИЧЪ; въ надворные совѣтники—коллежскіе ассесоры: учители гимназій: старшіе—Пинской Петръ БОГДАНОВИЧЪ (нынѣ уволенный отъ службы), Поневѣжской Осипъ ЗУЕВСКІЙ (нынѣ Ковенской), Виленской младшіе: Иванъ ГОФФРЕМОНЪ, (нынѣ умершій) и Леопольдъ ВАЛЬТЦЪ (нынѣ въ отставкѣ); въ коллежскіе ассесоры—титулярные совѣтники: инспекторъ Свислочской прогимназіи (нынѣ Поневѣжскій директоръ училищъ) Вячеславъ МАЛИНОВСКІЙ, старшій учитель Новогрудской гимназіи Донатъ КОВЖАНЪ и учитель Виленской гимназіи, (нынѣ Виленской прогимназіи) Вильгельмъ АМЕНДА; въ титулярные совѣтники—коллежскіе секретари: учители гимназій—Пинской старшій (нынѣ Бѣлостокской) Карлъ ВЕЛЬЦЪ, младшіе; Гродненской Өедоръ БЕРЕЗОВСКІЙ, Свенцянской Карлъ РУТСКІЙ, Поневѣжской Адамъ СТАРЧЕВСКІЙ (нынѣ Виленской) Виленской Викентій ЯБЛОНОВСКІЙ и упраздненнаго Виленскаго казеннаго еврейскаго реальнаго училища, (нынѣ комнатный надзиратель Виленскаго дворянскаго института) Антонъ ВАКУЛЕВИЧЪ и б. домашній наставникъ, (нынѣ учитель математики Тельшевской прогимназіи) Өеофилъ НЕВОДНИЧАНСКІЙ; въ коллежскіе секретари—губернскіе секретари: учители гимназій—Поневѣжской Станиславъ ЦЫВИНСКІЙ (нынѣ въ отставкѣ), Пинской Константинъ КОЗАКЕВИЧЪ, упраздненныхъ еврейскихъ училищъ 2-го разряда: Ковенскаго Феликсъ БОГУЦКІЙ, нынѣ учитель географіи въ Мозырской гимназіи, Гродненскаго Людвикъ ГОРБАЦЕВИЧЪ, (нынѣ исправляющій должность учителя исторіи и географіи въ Слонимскомъ дворянскомъ училищѣ), и домашній наставникъ Александръ РИМГАЙЛО; въ губернскіе секретари—коллежскіе регистраторы: учители—Лидскаго уѣзднаго дворянскаго училища Семенъ РУДЗИНСКІЙ, Поневѣжской гимназіи Эмиліянъ ЦЕРАВСКІЙ, приходскихъ училищъ Велико-Эйсымонтовскаго Михаилъ МАРКОВСКІЙ, Минскаго Станиславъ МАГЕРЪ, Шадовскаго Эдуардъ ВОЙНИЦКІЙ, Сядскаго Юрій ОЛЕХНОВИЧЪ и Крожскаго Өеодоръ РИМОВИЧЪ (нынѣ въ отставкѣ); въ коллежскіе регистраторы—учители приходскихъ училищъ: Клещельскаго Степанъ НОСКОВИЧЪ, Ворненскаго Юрій МОСЕВИЧЪ, Виленскаго зарѣчнаго Осипъ КРУПОВѢСЪ; домашній учитель Осипъ МИЛЛЕРЪ, и канцелярскій служитель Гродненской дирекціи училищъ Константинъ ГЛИНДЗИЧЪ; — Апрѣля 30— въ коллежскіе совѣтники — старшій учитель Виленской гимназіи надворный совѣтникъ Владиславъ КВЯТКОВСКІЙ; въ надворные совѣтники—коллежскіе ассесоры: старшій учитель Виленскаго дворянскаго института Петръ РОНЧЕВСКІЙ и бывшій старшій учитель Молодечнянской прогимназіи Александръ АНДРЕЕВСКІЙ; въ титулярные совѣтники – младшій учитель Виленской прогимназіи, коллежскій секретарь Левъ МАЛИШЕВСКІЙ; въ коллежскіе регистраторы—учители приготовительныхъ классовъ при Россіенскомъ дворянскомъ училищѣ Іосифъ КНЫШЕВИЧЪ, при Гродненской гимназіи Викентій ШАБЛИНСКІЙ и канцелярскій служитель канцеляріи попечителя Виленскаго учебнаго округа Ромуальдъ ТОМАШЕВИЧЪ.

— Приказомъ управляющаго министерствомъ народнаго просвѣщенія: вольнопрактикующій лекарь Өаддей МОЙГИССЪ опредѣленъ врачемъ при Поневѣжской гимназіи, съ правами дѣйствительной службы; инспекторъ Виленской гимназіи, надворный совѣтникъ КУЛИНЪ — причисленъ къ министерству народнаго просвѣщенія, съ увольненіемъ отъ настоящей должности и съ назначеніемъ состоить въ распоряженіи попечителя Виленскаго учебнаго округа.

— По распоряженію начальства: дѣйствительный студентъ С.-Петербургскаго университета Егоръ ШЕЛЛЕНБЕРГЪ назначенъ старшимъ учителемъ исторіи въ Пинскую гимназію; инспекторъ Ковенской гимназіи коллежскій совѣтникъ БАРЩЕВСКІЙ перемѣщенъ инспекторомъ Виленской прогимназіи; изъ отставныхъ б. старшій учитель Пензенской гимназіи коллежскій совѣтникъ КОШКО назначенъ инспекторомъ Ковенской гимназіи; старшій учитель латтинскаго языка Пинской гимназіи коллежскій ассесоръ БОГДАНОВИЧЪ уволенъ отъ службы за выслугою 25 лѣтняго срока по учебному вѣдомству.

— Приказомъ по министерству внутреннихъ дѣлъ, 22 мая, исправляющій должность непремѣннаго члена Волынскаго приказа общественнаго призрѣнія, коллежскій ассесоръ РОГОВЦЕВЪ, утвержденъ въ должности; причисленъ къ министерству по прошенію; правитель канцеляріи начальника Гродненской губерніи, коллежскій ассесоръ КВИНТА.

— Вывозъ серебра въ слиткахъ и серебряной монеты заграницу. ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ по всеподданнѣйшему докладу, г. управляющаго министерствомъ финансовъ, въ 25 день сего мая Высочайше повелѣть изволилъ: серебро въ слиткахъ и россійской серебряной банковой монетѣ разрѣшить къ вывозу, моремъ и сухопутно, чрезъ границы какъ Имперіи и Царства Польскаго, такъ и Великаго Княжества Финляндскаго. Серебряная же размѣнная монета 72-й пробы остается, по прежнему, запрещенною къ вывозу.

— Относительно лицъ, имѣющихъ ученыя степени, а равно занимающихъ нѣкоторыя по учебной части должности, дѣтямъ коихъ предоставляется право вступать въ гражданскую службу независимо отъ происхожденія и званія ихъ отцовъ." Государственный совѣтъ, въ департаментѣ законовъ и въ общемъ собраніи, разсмотрѣвъ переданное по Высо-

Dział urzędowy.

St. Petersburg, *2 czerwca.*

— Przez rozkaz Najwyższy, 28 maja, Warszawski wojenny jenerał-gubernator, jenerał-porucznik KRYŻANOWSKI Najmiłościwiéj uwalnia się od tego obowiązku, z naznaczeniem na jenerał-adjutanta JEGO CESARSKIEJ MOŚCI i z pozostawieniem pełniącym obowiązek naczelnika sztabu głównego 1-éj armji.

— Przez Najwyższy rozkaz dzienny, w wydziale ministerstwa skarbu, 11 maja, professor CESARSKIEGO uniwersytetu św. Włodzimierza, rzeczywisty radca stanu BUNGE, naznaczony został zarządzającym Kijowskim kantorem banku państwa, z pozostaniem na posadzie professora.

— Zostający przy Wileńskim wojennym, Grodzieńskim i Kowieńskim jenerał-gubernatorze urzędnik do szczególnych poleceń VII klassy, radca kollegjalny NIKOTIN, 1-go kwietnia przez jenerał-gubernatora został naznaczony urzędnikiem do szczególnych poleceń VI klassy.

— Kamer-junkier dworu JEGO CESARSKIEJ MOŚCI, sekretarz gubernjalny hrabia OŻAROWSKI, 1-go zeszł. maja został naznaczony urzędnikiem do szczególnych poleceń przy jenerał-gubernatorze VII klassy.

— W kancellarji p. jenerał-gubernatora otrzymali uwolnienie ze służby, na własną prośbę: urzędnicy téj kancellarji: sekretarz kollegjalny Aleksander BUKATY i sekretarz gubernjalny Stanisław ANTOSZEWSKI i Bonifacy PAWŁOWSKI.

— *W Wileńskim rządzie gubernjalnym—porucznik odwodowéj dywizji Sumskiego półku huzarów jenerał-adjutanta hrabiego von-der-Palena* MATTISON, naznaczony został horodniczym Oszmiańskim z zaliczeniem do jazdy armii.

— Przez ukazy rządzącego senatu, zostali mianowani: marca 14—radcą honorowym, dozórca honorowy szkół powiatu Wilejskiego Mieczysław TUKAŁŁO; sekretarzami kollegjalnymi: sekretarze gubernjalni — dozórcy honorowi szkół powiatów: Trockiego — Józef SZYSZKO, Kobryńskiego—Henryk BUCHOWIECKI i były dozórca honorowy szkół powiatu Oszmiańskiego, hrabia Józef LEDÓCHOWSKI;—marca 30—radcami kollegjalnymi: radcy dworu—starsi nauczyciele gimnazjów—Grodzieńskiego Justyn BIELAWSKI i Mozyrskiego Feliks ŁUKASZEWICZ; radcami dworu: assesorowie kollegjalni—nauczyciele gimnazjów: starsi—Pińskiego Piotr BOHDANOWICZ (obecnie uwolniony ze służby), Poniewiezkiego Józef ZUJEWSKI (obecnie Kowieńskiego), Wileńskiego młodsi Jan HOFFREMONT (obecnie zmarły) i Leopold WALTZ (obecnie w dymisji); assesorami kollegjalnymi - radcy honorowi: inspektor progimnazjum Swisłockiego (obecnie Poniewiezki dyrektor szkół) Wiaczesław MALINOWSKI, starszy nauczyciel gimnazjum Nowogródzkiego Donat KOWZAN i nauczyciel gimnazjum Wileńskiego (obecnie progimnazjum Wileńskiego) Wilhelm AMENDA; radcami honorowymi—sekretarze kollegjalni: nauczyciele gimnazjów—Pińskiego starszy (obecnie Białostockiego) Karol WELC, młodsi: Grodzieńskiego Teodor BEREZOWSKI, Święciańskiego Karol RUTSKI, Poniewiezkiego (obecnie Wileńskiego) Adam STARCZEWSKI, Wileńskiego Wincenty JABŁONOWSKI i skassowanéj Wileńskiéj skarbowéj realnéj szkoły żydowskiéj (obecnie nadzorca pokojowy Wileńskiego instytutu szlacheckiego) Antoni WAKULEWICZ i b. nauczyciel domowy (obecnie nauczyciel matematyki progimnazjum Telszewskiego) Teofil NIEWODNICZAŃSKI; sekretarzami kollegjalnymi—sekretarze gubernjalni i nauczyciele gimnazjów—Poniewiezkiego Stanisław CYWIŃSKI (obecnie w dymisji), Pińskiego Konstanty KOZAKIEWICZ, skasowanych skarbowych szkół żydowskich 2-go rzędu: Kowieńskiéj Feliks BOGUCKI (obecnie nauczyciel jeografji w gimnazjum Mozyrskiem), Grodzieńskiéj Ludwik HORBACEWICZ (obecnie pełniący obowiązek nauczyciela historji i jeografji w powiatowéj szkole Słonimskiéj) i guwerner Aleksander RYMGAJŁO; sekretarzami gubernjalnymi—regestratorowie kollegjalni: nauczyciele—Lidzkiéj szkoły powiatowéj Symon RUDZIŃSKI, gimnazjum Poniewiezkiego Emilian CERAWSKI, szkół parafjalnych Wielko-Ejsymontskiéj Michał MARKOWSKI, Mińskiéj Stanisław MAGIER, Szadowskiéj Edward WOJNICKI, Siadzkiéj Jerzy OLECHNOWICZ i Krożskiéj Teodor RYMOWICZ (obecnie w dymisji); regestratorami kollegjalnymi—nauczyciele szkół parafjalnych: Kleszczelskiéj Stefan NOSKOWICZ, Worneńskiéj Jerzy MOSIEWICZ, Wileńskiéj Zarzecznéj Józef KRUPOWIES, nauczyciel domowy Józef MILLER i kancellarzysta Grodzieńskiéj dyrekcji szkół Konstanty GLINDZICZ;—Kwietnia 30—radcą kollegjalnym—starszy nauczyciel gimnazjum Wileńskiego, radca dworu Władysław KWIATKOWSKI; radcami dworu—assesorowie kollegjalni; starszy nauczyciel Wileńskiego instytutu szlacheckiego Piotr RACZEWSKI i były starszy nauczyciel progimnazjum Mołodeczańskiego Aleksander ANDREJEWSKI; radcą honorowym—młodszy nauczyciel progimnazjum Wileńskiego, sekretarz kollegjalny Leon MALISZEWSKI; regestratorami kollegjalnymi—nauczyciele klass przygotowawczych przy Rossieńskiéj szkole powiatowéj Józef KNYSZEWICZ, przy gimnazjum Grodzieńskiem Wincenty SZABLIŃSKI i kancelarzysta kancellarji kuratora Wileńskiego okręgu naukowego Romuald TOMASZEWICZ.

— Przez rozkaz zarządzającego ministerstwem narodowego oświecenia: lekarz wolnopraktykujący Tadeusz MOJGISS naznaczony został lekarzem przy gimnazjum Poniewiezkiem, z prawami służby rzeczywistéj; inspektor gimnazjum Wileńskiego, radca dworu KULIN zaliczony został do ministerstwa narodowego oświecenia, z uwolnieniem od dotychczasowego obowiązku i z naznaczeniem zostawania w rozporządzeniu kuratora Wileńskiego okręgu naukowego.

— Z rozporządzenia zwierzchności: rzeczywisty student uniwersytetu S. Petersburskiego Jerzy SZELLENBERG naznaczony został starszym nauczycielem historji w gimnazjum Pińskiem; inspektor gimnazjum Kowieńskiego radca kollegjalny BARSZCZEWSKI przemieszczony został na inspektora progimnazjum Wileńskiego, dymissjonowany b. starszy nauczyciel gimnazjum Penzeńskiego, radca kollegjalny KOSZKO, naznaczony został inspektorem gimnazjum Kowieńskiego; starszy nauczyciel języka łacińskiego gimnazjum Pińskiego, assesor kollegjalny BOHDANOWICZ, uwolniony został ze służby z powodu wysłużenia 25 lat w wydziale naukowym.

— Przez rozkaz w wydziale ministerstwa spraw wewnętrznych, 22 maja, sprawujący obowiązek ciągłego członka Wołyńskiego urzędu powszechnego opatrzenia, assesor kollegjalny ROGOWCEW, utwierdzony został w obowiązku; rządca kancellarji naczelnika gubernji Grodzieńskiéj, assesor kollegjalny KWINTA, został zaliczony, na własną prośbę, do ministerstwa.

— Wywóz srebra w sztabkach i w monecie srebrnéj zagranicę. Cesarz JEGO MOŚĆ po najpoddaniejszem przełożeniu p. zarządzającego ministerjum skarbu, d. 25 maja Najwyżéj rozkazać raczył: srebro w sztabkach i rossyjskiéj srebrnéj bankowéj monecie pozwolić wywozić, morzem i lądem, przez granice tak Cesarstwa i królestwa Polskiego, jako też i w. księstwa Finlandzkiego. Wywoz zaś srebrnéj zdawkowéj monety 72-éj próby pozostaje jak dawniéj wzbronionym.

— O osobach mających stopnie uczone, również o zajmujących niektóre w wydziale naukowym obowiązki, których dzieciom zostawuje się prawo wstępowania do służby cywilnéj niezależnie od rodowitości i stanu ich ojców. Rada państwa, w departamencie praw i w ogólném zebraniu, rozpatrzywszy podaną, w skutek Najwyższego rozkazu, z komitetu ministrów, spra-

---

По поводу послѣднихъ пожаровъ въ С. Петербургѣ всѣ газеты наполнены подробностями этого ужаснаго происшествія. Представляемъ здѣсь слѣдующіе отрывки:

Изъ Сына Отечества (N. 129).:

Наша прекрасная и дорогая сердцу каждаго русскаго столица, въ настоящее время испытываетъ очень тяжелую долю. Вотъ ужъ нѣсколько дней сряду свирѣпствуютъ въ ней, почти не прерываясь, самые гибельные и страшные пожары, превращающіе въ пустыри цѣлыя мѣстности и улицы, пускающіе по міру тысячи семействъ, подрывающіе всеобщее спокойствіе и благосостояніе. Въ виду ихъ дрожитъ сердце каждаго честнаго гражданина, отнимаются руки и всюду слышатся невольные вздохи! Конечно, если-бы можно было знать, что это—изъявленіе гнѣва Божія, что въ этихъ ужасныхъ знаменіяхъ праведный Господь казнитъ грѣхи людскіе и ожесточенное невѣріемъ или помраченное заблужденіемъ сердце склоняетъ къ покаянію, то всѣмъ намъ оставалось бы только, преклонясь смиренно передъ правосудной рукой Всевѣдущаго, безропотно переносить заслуженную кару и ждать единственно помилованія отъ Его щедротъ. Но по городу ходятъ слухи о поджогахъ, говорятъ о разныхъ подкидываемыхъ письмахъ и совпаденіе нѣкоторыхъ обстоятельствъ, въ связи съ тѣмъ, что пожары начинаются одновременно въ нѣсколькихъ мѣстахъ, придаютъ упомянутымъ слухамъ нѣкоторое вѣроятіе и заставляютъ подозрѣвать злонамѣренность, преступленіе. Хоть и съ страшною болью въ груди, но приходится сказать, что есть, видимое дѣло, люди, которые имѣютъ какія-то цѣли, и въ этомъ заревѣ, и въ страшномъ зрѣлищѣ несчастія находятъ своего рода удовольствіе. Здѣсь уже точка зрѣнія, по необходимости, мѣняется, и обществу, а за нимъ и литературѣ, какъ имѣющей искреннее желаніе и назначеніе служить благу его, становится позволительнымъ высказать вслухъ и свои требованія и желанія.

Злонамѣренные люди находятъ удовольствіе губить капиталы, которые могли-бы служить къ пользѣ всѣхъ, не щадятъ затѣмъ тысячи людей, которымъ, можетъ-быть, придется жить подъ открытымъ небомъ, пріобрѣтать кусокъ хлѣба протянутой рукой нищаго, не останавливаются наконецъ передъ мыслью, что, раззоряя однихъ, они раззоряютъ всѣхъ, нанося еще болѣе пагубный вредъ въ томъ случаѣ, когда несчастіе обрушивается на людей, своими капиталами и торговлей служившихъ именно бѣдному классу народа. Спрашивается: подобные зложелатели—люди-ли? Имѣютъ они право на это названіе? Нѣтъ, это—изверги, злое отродье, они—враги общества, тѣ негодные, зараженные гангреной члены, которые оно должно какъ можно скорѣе отрѣзать, и отъ которыхъ одно спасеніе—беззамедлительное ихъ отсѣченіе. Тутъ не можетъ быть и мысли о томъ, какъ-бы спасти подобный членъ, напротивъ, единственной заботой должно быть одно—спасти членъ здоровый. Таково, думаемъ, мнѣніе каждаго честнаго гражданина, раздѣляемое и литературой. А отсюда вытекаетъ само-собой и слѣдующее ихъ совокупное желаніе:

Наше правительство давно уже и несомнѣнно заявило себя сторонникомъ гуманности. Крутыя мѣры—совершенно не въ его духѣ: оно щадитъ каждаго, проститъ милость и къ тому, кто самъ считаетъ себя недостойнымъ ея. Но настоящее время—время особенное. Въ обстоятельствахъ, подобныхъ тѣмъ, въ какихъ находятся теперь жители столицы, нужна рѣшительность, нуженъ примѣръ наказанія, чтобы какъ съ одной стороны показать, что въ виду злорамѣренности бодрствуетъ неусыпно и правительство, такъ съ другой—остановить во время зло и успокоить умы, вывести изъ неудомѣнія. И вотъ общество, а занимъ и литература, въ честности которой сомнѣніе общества было-бы очень тяжело и—скажемъ болѣе -- незаслуженно, имѣютъ основаніе надѣяться, что правительство наше въ настоящемъ случаѣ будетъ правосудно со всей строгостью и безъ замедленія. Намъ нуженъ скорый судъ. Честнымъ гражданамъ нанесена тяжкая рана, пусть же выстрадаетъ ее вполнѣ и тотъ. кто нанесъ ее. Вредные члены—не нужны организму.

Изъ Биржевыхъ Вѣдом. (N. 110) 29 мая.:

Едва нѣсколько успокоился городъ послѣ бывшихъ на дняхъ пожаровъ, какъ вчера, въ понедѣльникъ, вспыхнулъ сильнѣйшій пожаръ, при чрезвычайно рѣзкомъ и порывистомъ вѣтрѣ. Пожаръ начался въ 5 часовъ пополудни, продолжался всю ночь и окончился лишь сегодня утромъ. Щукинъ и Апраксинъ дворы, толкучій рынокъ, домъ министерства внутреннихъ дѣлъ и всѣ зданія въ четыреугольникѣ между Чернышевымъ и Апраксинымъ переулками, Садовой и Фонтанкою истреблены пожаромъ. Огонь перебросился за Фонтанку, и тамъ добычею пламени были дровяные дворы, часть зданій Чернышева, Щербакова и Троицкаго переулковъ. Пожаръ угрожалъ зданіямъ государственнаго банка, Пажескаго корпуса, коммерческаго училища и огромному дому барона Фридерикса, но всѣ эти зданія остались невредимы. Опасенія за капиталы, хранившіеся въ государственномъ банкѣ были напрасны; извѣстно, что банковая кладовая устроена такъ, что недоступна для огня, и если бы зданіе банка и сгорѣло, то можно съ увѣренностью сказать, что капиталы, хранящіеся въ его кладовой, остались бы неприкосновенными отъ огня.

Хотя, по видимому, на толкучемъ рынкѣ, Апраксиномъ и Щукиномъ дворахъ преобладалъ мелочный торгъ, но извѣстно, что въ немалой части лавокъ на этихъ торжищахъ заключались весьма цѣнные товары, и даже въ запасахъ значительныхъ. Всѣ эти рынки вели торговлю, по преимуществу, на кредитъ. Не только здѣшніе и иногородные купцы и фабриканты, ведущіе оптовый торгъ, но и иностранные дома, чрезъ посредство своихъ коммисіонеровъ, отпускали товары для торговцевъ вышеозначенныхъ рынковъ въ кредитъ, на болѣе или менѣе отдаленные сроки. Отсюда естественно, что столь истребительный пожаръ не можетъ не имѣть послѣдствій вообще для торговли, болѣе или менѣе, печальныхъ. Но, съ другой стороны, это несчастіе, вѣроятно, положитъ конецъ той, во многихъ отношеніяхъ, неправильной, темной торговлѣ, которая преобладала на этихъ торжищахъ.

Потери, понесенныя страховыми обществами, трудно опредѣлить, но, во всякомъ случаѣ, нельзя думать, чтобы онѣ были умѣренныя.

Нужно, однакоже, надѣяться, что мѣры строгости, принятыя столичнымъ управленіемъ, предохранятъ отъ новыхъ пожарныхъ несчастій, а самыя несчастія заставятъ жителей города солидарно принять всѣ зависящія отъ нихъ мѣры осторожности.

чайшему повелѣнію, изъ комитета министровъ дѣло по вопросу о томъ: кого слѣдуетъ разумѣть подъ названіемъ ученыхъ, дѣтямъ которыхъ принадлежитъ право вступать въ гражданскую службу, хотя бы отцы ихъ и не имѣли классныхъ чиновъ, и заключеніе по сему предмету главноуправляющаго II-мъ отдѣленіемъ собственной ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА канцеляріи, согласно съ симъ заключеніемъ, мнѣніемъ положилъ: въ дополненіе пункта 7-го статьи 3-й и статей 46 и 56-й устава о службѣ правит. (Св. зак. 1857 г. т. III), постановить: 1) Подъ названіемъ ученыхъ, дѣтямъ которыхъ принадлежитъ право вступать въ гражданскую службу, хотя бы отцы ихъ и не имѣли классныхъ чиновъ, разумѣются: а) получившіе отъ одного изъ русскихъ университетовъ ученыя степени доктора, магистра или кандидата и званіе дѣйствительнаго студента, по разнымъ факультетамъ, а также имѣющіе степени: доктора медицины, лекаря, магистра фармаціи, магистра ветеринарныхъ наукъ, провизора и ветеринара; а) окончившіе курсъ въ бывшемъ педагогическомъ институтѣ съ званіемъ старшихъ или младшихъ учителей гимназіи, или получившіе такое званіе по особому испытанію; в) тѣ лица, которыя пріобрѣли вообще извѣстность своими произведеніями и признаны достойными званія ученыхъ, по засвидѣтельствованію, когда нужно, университетовъ, академій и другихъ ученыхъ обществъ. 2) Дѣти всѣхъ упомянутыхъ выше (п. 1) лицъ, принимаются въ гражданскую службу, независимо отъ ихъ происхожденія и званія ихъ отцовъ, съ причисленіемъ къ третьему разряду канцелярскихъ служителей. 3) Дѣти комнатныхъ надзирателей гимназій и учителей: уѣздныхъ, приходскихъ и домашнихъ, хотя бы сіи лица, принадлежа къ податному состоянію, не пріобрѣли службою класснаго чина, сравниваются въ правахъ на вступленіе въ службу съ дѣтьми канцелярскихъ служителей (уст. о служб. прав. ст. 3 п. 7-й). ЕГО ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЕЛИЧЕСТВО таковое мнѣніе государственнаго совѣта Высочайше утвердить соизволилъ и повелѣлъ исполнить. 16 апрѣля 1862.

— ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, по положенію комитета гг. министровъ, въ 10-й день апрѣля, высочайше повелѣть соизволилъ: привозъ кирпичнаго чая по европейской границѣ допустить, въ видѣ опыта, на три года, чрезъ всѣ тѣ таможенныя мѣста, чрезъ которыя дозволенъ привозъ кантонскаго чая, съ пошлиною по 5 к. съ фунта.

— О водвореніи отставныхъ и безсрочно-отпускныхъ нижнихъ воинскихъ чиновъ на помѣщичьихъ земляхъ и въ селеніяхъ крестьянъ, вышедшихъ изъ крѣпостной зависимости. Государственный совѣтъ, въ общемъ собраніи, разсмотрѣвъ заключеніе главнаго комитета объ устройствѣ сельскаго состоянія по представленію министра внутреннихъ дѣлъ о порядкѣ водворенія отставныхъ и безсрочно-отпускныхъ нижнихъ чиновъ на помѣщичьихъ земляхъ и въ селеніяхъ крестьянъ, вышедшихъ изъ крѣпостной зависимости, мнѣніемъ положилъ: постановить по сему предмету слѣдующія правила: I. Водвореніе нижнихъ воинскихъ чиновъ и вообще пользованіе ими угодьями на помѣщичьихъ земляхъ, не вошедшихъ въ составъ узаконеннаго крестьянскаго надѣла, вполнѣ зависитъ отъ добровольныхъ соглашеній означенныхъ чиновъ съ землевладѣльцами. II. Нижніе военные чины и ихъ жены, коихъ обнародованіе Высочайше утвержденныхъ 19 февраля 1861 г. положеній о крестьянахъ, вышедшихъ изъ крѣпостной зависимости, застало пользующимися землей въ границахъ крестьянскаго надѣла, могутъ сохранить въ своемъ пользованіи отведенныя имъ усадьбы и полевыя угодья, съ соблюденіемъ слѣдующихъ условій: 1) отставные чины могутъ, если пожелаютъ, зачислиться въ составъ крестьянскихъ обществъ; безсрочно-отпускные же до отставки остаются не приписанными къ обществамъ; 2) въ отношеніи пользованія землею и отбыванія за нее повинностей владѣльцу, тѣ и другіе чины подчиняются правиламъ, изложеннымъ въ Высочайше утвержденныхъ 19 февраля 1861 г. мѣстныхъ положеніяхъ о поземельномъ устройствѣ крестьянъ, но издѣльной повинности, безъ ихъ на то согласія, не отбываютъ, а обязываются платежемъ денежной повинности. Кромѣ того, имъ представляется право безпрепятственно переходить на другія мѣста, примѣняясь къ правиламъ, установленнымъ въ мѣстныхъ положеніяхъ для отказа крестьянъ отъ земли по прошествіи 9 лѣтъ, безъ тѣхъ ограниченій, которымъ при этомъ подчиняются крестьяне (мѣстн. велик. полож. ст. 128—131 и соотвѣтствующія имъ въ прочихъ мѣстныхъ положеніяхъ). Въ случаѣ призыва на дѣйствительную службу, безсрочно-отпускные солдаты имѣютъ право передавать отъ себя усадьбы и угодья во временное пользованіе, до своего возвращенія, членамъ своего семейства, или другимъ лицамъ, принадлежащимъ къ тому обществу, въ предѣлахъ коего находятся сіи угодья, и которыя при томъ обяжутся исполнять установленныя положеніями повинности; 3) тѣмъ отставнымъ и безсрочно-отпускнымъ нижнимъ чинамъ, которые не сохранятъ въ своемъ пользованіи, на вышеизложенныхъ основаніяхъ, прежнихъ участковъ, предоставляется поселиться на казенныхъ земляхъ или въ городахъ на общихъ основаніяхъ, опредѣленныхъ законами, а въ обществахъ крестьянъ вышедшихъ изъ крѣпостной зависимости, съ соблюденіемъ условій, указанныхъ въ ст. III сихъ правилъ. III. Водвореніе въ обществахъ крестьянъ, вышедшихъ изъ крѣпостной зависимости, отставныхъ безсрочно-отпускныхъ нижнихъ воинскихъ чиновъ, которые не были тамъ водворены при обнародованіи положеній 19 февраля 1861 г., производится на слѣдующихъ основаніяхъ: 1) отставные нижніе чины могутъ водворяться на жительство въ помѣщичьихъ селеніяхъ и пользоваться мірскою землею: или безъ приписки къ обществу, по добровольному соглашенію съ обществомъ, или съ отдѣльнымъ домохозяиномъ, смотря по тому, кто отводитъ имъ участокъ; или же, если сами того пожелаютъ, могутъ приписаться въ члены сельскаго общества; 2) водвореніе безсрочно-отпускныхъ солдатъ допускается только безъ приписки къ обществу; 3) если солдатъ водворяется въ селеніи безъ приписки къ обществу и получаетъ въ пользованіе участокъ земли отъ общества или отъ отдѣльнаго домохозяина, то условія пользованія этимъ участкомъ представляются вполнѣ взаимному соглашенію солдата съ обществомъ или съ крестьянскимъ дворомъ; но отвѣтственность предъ помѣщикомъ или правительствомъ (если земля выкуплена при содѣйствіи правительства), по отбыванію повинностей или по уплатѣ выкупной ссуды, остается всецѣло на домохозяинѣ, отводящемъ участокъ на своемъ дворѣ, или на цѣломъ обществѣ (при круговой порукѣ), и таковымъ отводомъ отнюдь не ограничиваются ни установленныя, въ положеніяхъ 19 февраля 1861 г., мѣры взысканія повинностей и выкупныхъ платежей, ни права, предоставленныя сими положеніями помѣщикамъ по разграниченію и обмѣну угодій и перенесенію усадьбъ; 4) если же солдатъ вступаетъ въ составъ сельскаго общества, то участвуетъ въ отвѣтственности за повинности или выкупные платежи на равнѣ съ прочими членами общества; 5) вступленіе отставныхъ нижнихъ чиновъ въ составъ сельскаго общества производится по общимъ правиламъ, установленнымъ въ ст. 141 и 142 Высочайше утвержденнаго 19 февраля 1861 г. общаго положенія о крестьянахъ, вышедшихъ изъ крѣпостной зависимости, для лицъ податныхъ состояній, и указаннымъ въ сихъ статьяхъ порядкомъ; а потому желающій поступить въ общество отставной солдатъ долженъ испросить пріемный приговоръ онаго и если обязательныя отношенія общества къ помѣщику еще не прекратились, то также согласіе помѣщика. Но тѣ отставные нижніе чины, которые пожелаютъ возвратиться въ то сельское общество, изъ котораго они поступили на службу, могутъ приписываться къ оному не испрашивая согласія ни общества, ни помѣщика. На вступившихъ въ общество нижнихъ военныхъ чиновъ распространяется право выхода изъ общества и перехода на другія мѣста, упомянутое въ п. 2 ст. II настоящихъ правилъ. IV. Всѣ предъидущія правила (ст. II и III) о водвореніи въ обществахъ, пользованіи землями и отвѣтственности, съ такимъ пользованіемъ сопряженной, относятся до солдатокъ, хотя бы мужья ихъ находились еще на дѣйствительной службѣ. V. Проживающіе въ селеніяхъ крестьянъ, вышедшихъ изъ крѣпостной зависимости, отставные, безсрочно и срочно-отпускные нижніе чины и ихъ семейства, хотя бы и безъ приписки къ обществу, подчиняются, на общемъ съ крестьянами основаніи, волостному суду, сельскимъ старостамъ, волостнымъ старшинамъ, мірскимъ сходамъ и вообще всѣмъ правиламъ мѣстнаго сельскаго и волостнаго управленія, изложеннымъ въ общемъ положеніи о крестьянахъ, съ тѣми изъятіями, какія существующими законами установлены относительно освобожденія сихъ чиновъ отъ нѣкоторыхъ податей и повинностей (св. воен. пост. II ч. кн. I ст. 2132 и Высочайше утвержденныя 25 декабря 1856 г. правила объ исключеніи изъ военнаго вѣдомства солдатскихъ дѣтей), а также съ соблюденіемъ постановленій: а) объ изъятіи нѣкоторыхъ нижнихъ чиновъ отъ тѣлеснаго наказанія (св. воен. пост. кн. I ч. II ст. 2132), и б) предоставленія срочно и безсрочно-отпускныхъ солдатъ, въ случаѣ особыхъ съ ихъ стороны проступковъ, въ распоряженіе мѣстнаго военнаго начальства (тамъ же ст. 1756—1859, и Высочайше утвержденное 26 января 1860 г. положеніе комитета гг. министровъ. Его Императорское Величество воспослѣдовавшее мнѣніе въ общемъ собраніи государственнаго совѣта Высочайше утвердить соизволилъ и повелѣлъ исполнить. 2 апрѣля 1862 года.

Пожаръ въ С.-Петербургѣ. Вчера 28 мая, въ 5-мъ часу пополудни, вспыхнулъ пожаръ въ Апраксинскомъ дворѣ. Несмотря на усильныя дѣйствія пожарныхъ командъ, огонь, раздуваемый сильнымъ и порывистымъ, западнымъ вѣтромъ, продолжался во всю ночь и послѣдствія пожара были чрезвычайно опустошетельны. Весь кварталъ занимаемый Апраксинымъ и Щукинымъ дворами, состоявшій внутри изъ сплошной массы деревянныхъ построекъ, и вдоль Чернышева переулка и Садовой изъ каменныхъ домовъ, рядовъ и заборовъ, истребленъ совершенно. Къ вечеру пламя охватило смежное съ этими дворами, каменное, трехэтажное зданіе министерства внутреннихъ дѣлъ; второй и третій этажи этого зданія сгорѣли, уцѣлѣлъ только нижній, покрытый кирпичными сводами.

Въ то же почти время загорѣлись дровяные дворы на другой сторонѣ Фонтанки, за Чернышевымъ мостомъ; огонь распространился отъ нихъ на сосѣдніе кварталы и произвелъ весьма значительныя опустошенія до Владимірскаго проспекта.

ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, изволившій прибыть изъ Царскаго Села, и Государи Великіе Князья НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧЪ Старшій и МИХАИЛЪ НИКОЛАЕВИЧЪ были на пожарѣ.

Дальнѣйшія подробности объ этихъ пожарахъ и о принятыхъ вслѣдствіе того мѣрахъ будутъ сообщены вслѣдъ засимъ. Къ размѣщенію департаментовъ министерства внутреннихъ дѣлъ и къ безостановочному теченію дѣлъ сдѣланы распоряженія.

О Высочайшихъ пожертвованіяхъ въ пользу погорѣвшихъ въ С.-Петербургѣ. ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ изволилъ пожаловать, изъ собственныхъ ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА суммъ, двадцать-пять тысячъ рублей, для перваго пособія наиболѣе пострадавшимъ отъ пожаровъ, бывшихъ здѣсь въ послѣдніе дни. Равнымъ образомъ ГОСУДАРЫНЯ ИМПЕРАТРИЦА, душевно соболѣзнуя обывателямъ, лишившимся имущества и крова послѣ пожара, бывшаго въ духовъ день, благоволила назначить отъ себя и отъ августѣйшихъ дѣтей двадцать-девять тысячъ рублей сер., для безотложной помощи нуждающимся въ скоромъ пособіи.

Суммы эти поступили въ комитетъ, Высочайше учрежденный для приведенія въ извѣстность потерь, причиненныхъ означенными пожарами.

Объявленіе отъ с.-петербургской полиціи. 31 сего мая въ 8 часовъ, назначено публичное объявленіе на Мытнинской площади, въ Рождественной части, бывшему отставному гвардіи поручику Владиміру Обручеву, ВЫСОЧАЙШЕ утвержденнаго мнѣнія государственнаго совѣта, коимъ опредѣлено: Обручева, въ распространеніи такого сочиненія, которое, хотя безъ прямаго и явнаго возбужденія къ возстанію противъ Верховной Власти, усиливается оспаривать и подвергать сомнѣнію неприкосновенность правъ ея и дерзостно порицать установленный государственными законами образъ правленія,—лишить всѣхъ правъ состоянія и сослать въ каторужную работу на заводахъ на три года, а по прекращеніи сихъ работъ, за истеченіемъ срока или по другимъ причинамъ, поселить въ Сибирь навсегда.

Учрежденіе особаго комитета по изслѣдованію о пожарахъ въ С.-Петербургѣ. Повторяющіеся въ послѣднее время огромные пожары обратили попечительное вниманіе ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА какъ на необходимость принять исключительныя мѣры для предупрежденія подобныхъ бѣдствій, такъ и на положеніе пострадавшихъ отъ сихъ пожаровъ. Вслѣдствіе сего ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО ВЫСОЧАЙШЕ повелѣть соизволилъ: 1) Учредить, безъ малѣйшаго отлагательства, особый временный комитетъ, подъ предсѣдательствомъ генералъ-адютанта Зиновьева, для приведенія въ извѣстность понесенныхъ отъ сихъ пожаровъ потерь, а также для немедленнаго изысканія чрезвычайныхъ, наиболѣе дѣйствительныхъ мѣръ къ охраненію безопасности столицы, сверхъ обыкновенныхъ распоряженій полиціи. 2) На сей же комитетъ возложить пріемъ и распредѣленіе какъ поступившихъ отъ ихъ ВЕЛИЧЕСТВЪ и особъ ИМПЕРАТОРСКОЙ фамиліи суммъ, такъ и частныхъ пожертвованій, которыя могутъ быть сдѣланы въ пользу пострадавшихъ. 3) Въ составъ коммитета назначить членовъ отъ министерствъ: внутреннихъ дѣлъ, народнаго просвѣщенія и финансовъ, главнаго управленія путей сообщенія и публичныхъ зданій, корпуса жандармовъ, управленія военнаго генералъ-губернатора, отдѣльнаго гвардейскаго корпуса, а также здѣшняго губернскаго предводителя дворянства, городскаго голову и четырехъ гласныхъ думы. 4) Для ближайшаго наблюденія за примѣненіями мѣръ комитета, раздѣлить С.-Петербургъ на три временныя военныя губернаторства, соотвѣтственныя раздѣленію на три полицейскія отдѣленія. Временными военными губернаторами назначить: въ 1-е отдѣленіе (адмиралтейскія и нарвская части) — генералъ-адъютанта, генерала отъ инфантеріи Философова; во 2-е (литейная, рождественская, каретная и московская части) — генералъ-адютанта, генерала отъ инфантеріи Толстаго, и въ 3-е (зарѣчныя части и охтенскій кварталъ) — генералъ-адъютанта, генералъ-лейтенанта Ланскаго. 5) Всѣхъ, кои могли-бы быть взяты съ поджигательными снарядами и веществами, или по подозрѣнію въ поджигательствѣ, равно подстрекателей къ безпорядкамъ судить военнымъ судомъ, въ двадцать-четыре часа.

— **Могилевъ** 28 мая. Вчера, во время обѣдни, начался пожаръ, при сильномъ вѣтрѣ. Городу угрожала большая опасность. Усиліями пожарной и другихъ командъ пожаръ къ вечеру прекращенъ. Сгорѣло 24 зданія.

Пожаръ въ Черниговѣ. 30 мая, ночью, въ Черниговѣ произошелъ пожаръ, сгорѣла церковь св. Парасковіи, 27 домовъ, 17 флигелей и 133 нумера лавокъ. Убытокъ значительный, но еще не приведенъ въ точную извѣстность. Изъ уѣзднаго казначейства всѣ ящики съ суммами и документами и казенное имущество перенесены въ совершенной цѣлости. Домъ, занимаемый казначействомъ, отстояли, равно дома, гдѣ помѣщаются контрольное отдѣленіе казенной палаты и земскій судъ. Не отыскана одна дѣвочка. *(Сѣв. Почта)*

Тифлисъ. Въ $2\frac{1}{2}$ часа пополуночи на 5-е мая обнаружился пожаръ во 2 части, на Угольной площади, въ сараѣ, въ которомъ останавливаются угольщики съ катерами и лошадьми; огонь почти въ одно время показался вокругъ всей площади, охвативъ собою дома и лавки до самаго Армянскаго базара. Но пожаръ остановленъ помощію пожарной команды, войскъ и жителей въ 6 часовъ утра. Сгорѣли лавки и дома, расположенные вокругъ площади. Причина пожара и убытки будутъ обнаружены слѣдствіемъ. *(Кавказъ.)*

---

wę na zapytanie: kogo należy rozumieć pod nazwą uczonych, których dzieciom służy prawo wstępowania do służby cywilnéj, chociażby ich ojcowie nie mieli rang klassycznych, i wniosek w tym przedmiocie głównozarządzającego II wydziałem własnéj JEGO CESARSKIEJ MOŚCI kancellarji, zgodnie z tym wnioskiem przez opinję uchwaliła: na dopełnienie punktu 7-go artykulu 3-go i artykułów 46 i 56 ustawy o służbie rządowéj (zb. pr. 1857 r., t. III), postanowić: 1) Pod nazwą uczonych, których dzieciom przynależy prawo wstępowania do służby cywilnéj, chociażby ich ojcowie nie mieli rang klassycznych, rozumieją się: a) ci którzy w jednym z uniwersytetów rossyjskich otrzymali stopnie uczone doktora, magistra lub kandydata i nazwę rzeczywistego studenta, w różnych fakultetach, tudzież mający stopnie: doktora medycyny, lekarza, magistra farmacji, magistra nauk weterynaryjnych, prowizora i weterynarza; b) ci którzy skończyli kurs w byłym instytucie pedagogicznym z nazwą starszych lub młódszych nauczycieli gimnazjalnych, lub którzy otrzymali taką nazwę w skutek osóbnego egzaminu; c) te osoby, które znane są w ogólności ze swoich utworów i uznane zostały godnymi nazwy uczonych, w skutek zaświadczenia, jeżeli potrzeba, uniwersytetów, akademij i innych towarzystw uczonych. 2) Dzieci wszystkich wymienionych wyżéj (p. 1) osób przyjmują się do służby cywilnéj niezależnie od ich pochodzenia i stanu ich ojców, z zaliczeniem do trzeciego rzędu kancelarzystów. 3) Dzieci pokojowych nadzórców gimnazjów i nauczycieli powiatowych, parafialnych i domowych, chociażby te osoby, należąc do stanu podatkowego, nie nabyły przez służbę rangi klasycznéj, porównywają się co do praw na wstąpienie do służby z dziećmi kancellistów (ust. o służbie rząd., art. 3 p. 7-my).— JEGO CESARSKA MOŚĆ tę opinję rady państwa Najwyżéj raczył utwierdzić i rozkazał wykonać, 16 kwietnia 1862 roku.

— CESARZ JEGO MOŚĆ, po nastałém postanowieniu komitetu pp. ministrów, 10 kwietnia, Najwyżéj rozkazać raczył: przywóz herbaty cegiełkowéj na granicy europejskiéj pozwolić, w kształcie próby, na trzy lata, przez wszystkie te komory celne, przez które pozwolono przywozić herbatę kantonową, za opłatę cła po 5 kop, za funt.

O osiedlaniu dymissjonowanych i bez terminowo-uwolnionych wojskowych niższych rang na ziemi obywatelskiéj, i w wioskach włościan, wyszłych z poddańczéj zależności.

Rada państwa, w zebraniu ogólném, rozpatrzywszy opinję komitetu głównego o urządzeniu bytu wiejskiego, w skutek przedstawienia ministra spraw wewnętrznych o porządku osiedlania dymissjonowanych i bezterminowo-uwalnianych żołnierzy na ziemach obywatelskich i w wioskach włościan, wyszłych z poddańczéj zależności, uchwaliła: postanowić w tym względzie prawidła następne: I. Osiedlenie żołnierzy i w ogóle użytkowanie przez nich z użytków na ziemiach obywatelskich, które nie weszły w skład prawnego nadziału włościańskiego, zależy całkowicie od dobrowolnéj umowy pomienionych żołnierzy z właścicielami ziemi. II. Żołnierze i żony ich, których ogłoszenie Najwyżéj utwierdzonych 19 lutego 1861 r. ustaw o włościanach, wyszłych z poddańczéj zależności, zastało użytkujących z ziemi w granicach nadziału włościańskiego, mogą zachować w swojém użytkowaniu wyznaczone dla nich sadziby i użytki rolne, z zachowaniem warunków następujących: 1) dymissjonowani żołnierze mogą, jeżeli zechcą, zaliczyć się do składu gromad włościańskich; bezterminowo-uwolnieni zaś, do dymissji pozostają nieprzypisani do gromad; 2) co się dotycze użytkowania z ziemi i odbywania za nią powinności właścicielowi, jedni i drudzy żołnierze podlegają prawidłom, przepisanym w Najwyżéj utwierdzonych 19 lutego 1861 r. ustawach miejscowych o terrytorjalnem urządzeniu włościan, lecz odrobkowéj powinności, bez ich zgodzenia się na to, nie odbywają, lecz obowiązują się opłatą powinności pieniężnéj. Oprócz tego, dozwala się im bez żadnéj przeszkody przenosić się na inne miejsca, stosując się do prawideł, ustanowionych w miejscowych ustawach dla usunięcia się włościan z ziemi po upływie 9 lat, bez tych ograniczeń, którym przy tém podlegają włościanie (miejsc. wielkor. ust. art. 128—131 i odpowiednie im w innych ustawach miejscowych). W razie wezwania do służby czynnéj, bezterminowo-uwolnieni żołnierze mają prawo oddawać od siebie siedziby i użytki do użytkowania czasowego, do swojego powrotu, członkom swojéj rodziny, lub innym osobom, należącym do téj gromady, w któréj granicach znajdują się te użytki, i które przytem zobowiążą się wypełniać powinności ustawą przepisane, 3) tym dymissjonowanym i bezterminowo-uwolnionym żołnierzom, którzy nie zachowają w swém użytkowaniu, na wyżéj pomienionych zasadach, poprzednich uczą̨stków, dozwala się zamieszkać na ziemiach skarbowych lub w miastach na ogólnych zasadach, prawem przepisanych, a w gromadach włościan, wyszłych z poddańczéj zależności, z zachowaniem warunków, wskazanych w art. 111 tych prawideł. III. Osiedlenie w gromadach włościan, wyszłych z poddańczéj zależności, dymissjonowanych bezterminowo-uwolnionych żołnierzy, którzy nie byli tam osiedleni przy ogłoszeniu ustaw 19 lutego 1861 r., wykonywa się na zasadach następujących: 1) dymissjonowani żołnierze mogą osiedlać się na stałe mieszkanie w włoskach obywatelskich i użytkować z ziemi gromadzkiéj: albo bez przypisania się do gromady, za dobrowolną umową z gromadą, lub z oddzielnym gospodarzem, zważając, kto daje ten uczą̨stek; lub też, jeżeli sami tego zechcą, mogą przypisać się na członków wiejskiéj gromady. 2) Osiedlenie bez terminowo-uwolnionych żołnierzy dozwala się tylko bez przypisania się do gromady; 3) jeżeli żołnierz osiedla się w wiosce bez przypisania się do gromady, i otrzymuje do użytkowania uczą̨stek ziemi od gromady lub od oddzielnego gospodarza, to warunki użytkowania z tego uczą̨stku pozostawiają się całkowicie wzajemnéj umowie żołnierza z gromadą lub z włościańską chatą; lecz odpowiedzialność przed obywatelem lub rządem (jeżeli ziemia wykupiona za współdziałaniem rządu), co do odbywania powinności lub co do opłaty wykupowéj pożyczki, zostaje wszystka całkowicie na gospodarzu, który daje uczą̨stek ze swojéj chaty, lub całéj gromady (przy solidarném poręcznictwie), i przez wydział takowy wcale nieograniczają się ani ustanowione, w ustawach 19 lutego 1861 r., środki do uzyskania powinności i wykupnych opłat, ani też prawa, pozostawione przez też ustawy obywatelom we względzie rozgraniczenia i zamiary użytków i przeniesienia siedzib; 4) jeżeli zaś żołnierz wstępuje w skład gromady wiejskiéj, to uczęstniczy w odpowiedzialności za powinności lub wykupne opłaty narówni z innymi członkami gromady, 5) wstąpienie dymissjonowanych żołnierzy do składu wiejskiéj gromady dokonywa się wedle prawideł ogólnych, ustanowionych w art. 141 i 142 Najwyżéj utwierdzonéj 19 lutego 1861 r. ogólnéj ustawy o włościanach, wyszłych z poddańczéj zależności, dla osób stanów opodatkowanych, i wedle przepisanego w tych artykułach porządku; dla tego więc życzący wstąpić do gromady dymissjonowany żołnierz powinien dostać wyrok téj gromady o przyjęciu i jeśli obowiązujące stosunki gromady do obywatela jeszcze nie ustały, to także zgodzenie się obywatela. Lecz ci dymissjonowani żołnierze, którzy zechcą powrócić do téj wiejskiéj gromady, z któréj oni do służby wstąpili, mogą przypisywać się do niéj nie prosząc na to zgodzenia się ani gromady ani obywatela. Na żołnierzy, którzy wstąpili do gromady, rozciąga się prawo wyjścia z gromady a przemieszczenia się do innego miejsca, wymienione w p. 2 art. II teraźniejszych prawideł. IV. Wszystkie poprzednie prawidła (art. II i III o osiedleniu w gromadach, użytkowaniu z ziem i odpowiedzialności, z użytkowaniem tém złączonéj, stosują się do żołnierskich żon, chociażby mężowie ich znajdowali się jeszcze w służbie rzeczywistéj. V. Dymissjonowani, bezterminowo i terminowo-uwolnieni żołnierze i ich rodziny, zamieszkałe w wioskach włościan, wyszłych z poddańczéj zależności, choćby i bez przypisania się do gromady, są podwładni, na zasadzie ogólnéj z włościanami, sądowi gromadzkiemu, starostom wiejskim, starszynom gromadzkim, schadzkom i w ogóle wszystkim prawidłom miejscowego wiejskiego i gminowego zarządów, wymienionym w ustawie ogólnéj o włościanach, z temi wyjątkami, jakie są przez egzystujące prawa ustanowione względem oswobodzenia tych żołnierzy od niektórych podatków i powinności (zb. pr. wojen. Ucz. ks. 1 art 2132 i Najwyżéj utwierdzone 25 grudnia 1856 r. prawidła o wykreśleniu z wiedzy wojskowéj dzieci żołnierzy), a także z zachowaniem postanowienia o wyjęciu niektórych żołnierzy od kary cieleśnéj (zb. pr. wojen. ks. I cz. II art. 2132) i b) oddawania terminowo-uwalnianych żołnierzy, w razie szczególnych z ich strony występków, pod rozporządzenie miejscowéj władzy wojennéj (tamże art. 1756—1859), i Najwyżéj utwierdzoną 26 stycznia 1860 r. uchwałę komitetu pp. ministrów,— JEGO CESARSKA MOŚĆ powstałe ztąd zdanie w ogólném zebraniu rady państwa Najwyżéj utwierdzić raczył i rozkazał spełnić. 2 kwietnia 1862 roku.

Pożar w Petersburgu. Wczoraj 28 maja, o godzinie 5-éj po południu, wszczął się pożar w rynku Apraksińskim. Pomimo usilnych starań i czynności straży ogniowéj, ogień rozniecany silnym i porywającym wiatrem zachodnim, trwał przez noc całą i skutki pożaru były nadzwyczajnie niszczące. Cały kwartał, zajmowany przez rynki Apraksiński i Szczukiński, składający się wewnątrz z budowli drewnianych ściśle z sobą połączonych, i w dół zaułka Czernyszewskiego i Sadowéj z domów murowanych, kram i parkanów, zniszczony zupełnie. Ku wieczorowi, płomień zajął przyległy do tych rynków, murowany, trzypiętrowy gmach ministerjum spraw wewnętrznych; drugie i trzecie piętra gmachu tego spaliły się, ocalało tylko dolne piętro, pokryte sklepieniami z cegły.

W tymże prawie czasie zapaliły się składy drzewa na drugiéj stronie Fontanki, za mostem Czernyszewskim; od nich ogień zajął cyrkuły sąsiednie i sprawił wielkie zniszczenie do prospektu Włodzimierskiego.

CESARZ JEGO MOŚĆ, raczywszy przybyć z Carskiego Sioła, i Ich Wysokoście Wielcy Książęta MIKOŁAJ MIKOŁAJEWICZ Starszy i MICHAŁ MIKOŁAJEWICZ byli przy pożarze.

Dalsze szczegóły o tych pożarach i o przedsięwziętych środkach w téj mierze, będą zakomunikowane wkrótce. W celu rozlokowania departamentów ministerjum spraw wewnętrznych i aby sprawy bez przerwy były roztrząsane,— rozporządzenie wydane.

O Najwyższych ofiarach na korzyść pogorzelców w St.-Petersburgu. CESARZ JEGO MOŚĆ raczył przeznaczyć, z własnych JEGO CESARSKIEJ MOŚCI summ, dwadzieścia pięć tysięcy rubli sr. na pierwsze wsparcie dla najbardziéj zrujnowanych przez pożary, jakie tu były w ostatnich czasach. Również CESARZOWA JEJ MOŚĆ, całą duszą współczując z obywatelami, którzy są pozbawieni majątku i przytułku po pożarze, w dniu zesłania Ducha Św., raczyła naznaczyć od siebie i od Najjaśniejszych dzieci dwadzieścia dziewięć tysięcy rubli srebrem, w celu niezwłocznéj pomocy dla potrzebujących rychłego wsparcia.

Summy te wpłynęły do komitetu, Najwyżéj utwierdzonego w celu zebrania wiadomości o stratach przez te pożary uczynionych.

Obwieszczenie policji S.-Petersburskiéj. Dnia 31 ter. maja, o godzinie 8, odbędzie się publiczne ogłoszenie na placu Mytnińskim w części Rożdestwieńskiéj, byłemu odstawnemu porucznikowi gwardji Włodzimierzowi Obruczewowi, Najwyżéj utwierdzonéj opinji rady państwa, przez którą postanowiono: Obruczewa, za upowszechnienie takiego dzieła, które, chociaż bez otwartego i jawnego pobudzania do powstania przeciwko władzy Najwyższéj, usiłuje zaprzeczać i podać w wątpliwość nietykalność jéj praw i zuchwale ganić ustanowiony przez prawa krajowe kształt rządu, — pozbawić wszelkich praw stanu i zesłać do ciężkich robót fabrycznych na trzy lata, a po ustaniu tych robót, z powodu upłynienia terminu lub dla innych przyczyn, osiedlić w Syberji na zawsze.

Ustanowienie osóbnego komitetu do badania o pożarach w S.-Petersburgu. Ponawiające się w ostatnich czasach ogromne pożary, zwróciły pieczołowitą uwagę CESARZA JEGO MOŚCI tak na konieczną potrzebę przedsięwzięcia środków wyjątkowych dla zapobieżenia klęskom podobnym, jako też i na położenie temi pożarami dotkniętych. W skutek tego NAJJAŚNIEJSZY PAN Najwyżéj rozkazać raczył: 1) Urządzić bez najmniejszéj zwłoki, osóbny komitet czasowy, pod prezydencją jenerał-adjutanta Zinowjewa dla wyświecenia strat przez te pożary poniesionych, tudzież dla niezwłocznego obmyślenia i zastosowania nadzwyczajnych i najskuteczniejszych środków ku zapewnieniu bezpieczeństwa stolicy, prócz zwykłych rozporządzeń policji. 2) Komitetowi temu poruczyć przyjmowanie i rozdzielanie tak otrzymanych od ICH CESARSKICH MOŚCI i osób Familji CESARSKIEJ summ, jako też ofiar prywatnych, jakie mogą być uczynione na rzecz dotkniętych. 3) Do składu komitetu naznaczyć członków ministerjów: spraw wewnętrznych, oświecenia narodowego i skarbu, głównego zarządu dróg, kommunikacij i publicznych budowli, korpusu żandarmów, zarządu wojennego jenerał-gubernatora, oddzielnego korpusu gwardji, tudzież miejscowego marszałka gubernjalnego, głowy miasta i czterech ławników rady. 4) Dla najbliższego postrzegania względem zastosowania środków komitetu, podzielić S.-Petersburg na trzy czasowe wojenne gubernatorstwa, odpowiednie podziałowi na trzy wydziały policyjne. Czasowymi gubernatorami wojennymi naznaczyć: do 1-go wydziału (części admiralicyjna i narwska) — jenerał-adjutanta, jenerała piechoty Filosofowa; do 2-go (części litejna, rożdestwieńska, karetna i moskiewska) — jenerał-adjutanta, jenerała piechoty Tołstoja i do 3-go (części zarzeczne i kwartał ochteński) — jenerał-adjutanta, jenerał-porucznika Łańskiego. 5) Wszystkich, którzy mogliby być ujęci z przyrządami i ciałami podpalającemi, albo w skutek podejrzenia o podpalanie, również podżegaczów do zamieszek sądzić sądem wojennym we dwadzieścia cztery godziny.

— **Mohylew** 28 maja. Wczoraj, podczas mszy świętéj, wszczął się pożar z wiatrem silnym. Miastu groziło wielkie niebezpieczeństwo. Staraniem straży ogniowéj i innych komend, pożar ku wieczorowi został ugaszony. Spaliły się 24 gmachy.

— **Pożar w Czernihowie.** 30 maja, w nocy, wszczął się pożar, spaliła się cerkiew św. Parascewji, 27 domów, 17 gmachów i 133 numera kram. Straty są znaczne, lecz jeszcze nie są obliczone. Z kassy powiatowéj wszystkie skrzynie z summami i z dokumentami i skarbowa własność przeniesione zostały w zupełnéj całości. Dom, gdzie się mieściła kassa, został obroniony, również domy, gdzie się mieściły kontrolowy wydział izby skarbowéj i sąd ziemski. Jedna dziewczynka nie znaleziona. (Pocz. pół.)

— **Tyflis.** O godzinie wpół do trzeciéj po północy z 4-go na 5-ty maj wszczął się pożar w 2-giéj części, na placu Węglowym, w stajni, w któréj zatrzymują się węglarze z wozami i końmi; ogień prawie jednoczasowie pokazał się naokoło całego placu, zajmując domy i kramy aż do rynku Ormiańskiego. Lecz pożar ugaszony został za pomocą straży ogniowéj, wojsk i mieszkańców o 6-téj godzinie rano. Spaliły się kramy i domy, w koło placu położone. Przyczyna pożaru i szkody, będą docieczone przez śledztwo. (Kaukaz)

OD REDAKCJI.

Kurjer Wileński

W drugiém półroczu r. b., t. j. **od 1 lipca** 1862 r. wychodzić będzie w tym samym formacie i składzie.

Dział urzędowy mieścić będzie, jak dotąd, wszelkie rozporządzenia władz oraz opisy wypadków, czynności instytucij lub osób rządowych, czerpane z pism rządowych lub też nadsyłane przez władze do redakcji.

W innych działach pozostaniemy wierni zadaniu naszemu: służyć, w miarę sił naszych, prawdzie i rozwojowi pod każdym względem w kraju naszym.

Nieznanych Redakcji korespondentów upraszamy najmocniéj, ażeby listy swoje i artykuły podpisywać raczyli właściwém imieniem ze wskazaniem dokładnego adresu. Inaczéj bowiem, żaden artykuł, a nawet żadna wiadomość bieżąca ogłoszoną niebędzie. *Dla ogółu prawdziwe nazwisko pozostać może tajemnicą*— Redakcji zaś i Cenzurze—na mocy praw istniejących musi być koniecznie wiadome.

Cena od 1 lipca do 1 stycznia w Wilnie Rs. 5

— — zprzesyłką — 6.

— od 1 lipca do 1 października w Wilnie — 3.

— — z przesyłką 3 r. 50 k.

— miesięcznie (bez przesyłki) rs. 1.

A. H. Kirkor.

Dział nieurzędowy

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Pogląd ogólny.

Umieściliśmy w dzisiejszym Kurjerze rozprawy izby berlińskiéj nad adresem. Są one pod wszelkiemi względami nauczające i tego tylko żałować nam przychodzi, że szczupłość miejsca nie dozwoliła powtórzyć, w całéj stenograficznéj rozciągłości znakomitych mów wyrzeczonych przez wielu mówców a mianowicie przez pana Kirchow, często przerywanéj grzmiącemi oklaskami izby. Adres po dwunastogodzinnych obradach został przyjęty przez dwie trzecie posłów, a nazajutrz dnia 7 czerwca złożony królowi. Odpowiedź Wilhelma 1 czytelnicy nasi znajdą w wiadomościach telegraficznych; powtórzył on, że niezmiennie pozostanie wiernym oprzysiężonéj konstytucji i swojemu programmatowi 9 listopada 1858 roku, i dodał, że jego ministrowie w tejże wierności wytrwają. Co do istoty rzeczy izba poselska może być zadowoloną, ale to pewna, że utrzymanie dzisiejszego gabinetu, naród pruski źle przyjmie. Zwracamy uwagę czytelników na treść mowy ministra wojny, jenerała von Roon, który nie wahał się wyrzec, że kocha konstytucję dla tego tylko, że król kochać mu ją rozkazał. Mogło to zostać tajemnicą jego duszy, lecz niepowinien był przyznawać się, że pod najwyższym względem obywatelskiéj powinności, niema własnego przekonania. Naród pamięta, że przeszły gabinet począł schodzić z obranéj w listopadzie 1858 drogi wówczas, kiedy jenerał von Bonin złożył urząd ministra wojny i kiedy do składu gabinetu jenerał von Roon został powołany. Wyzwolone zasady poprzednika nie dostały się w puściźnie jego spadkobiercy. Takie wyrzeczenie się własnéj woli, takie bierne posłuszeństwo choćby najwznioślejszym natchnieniom, sprzeczne jest duchowi czasu. W inném powołaniu mogłoby zasłużyć na uwielbienie, ale w życiu narodowém, w uczęstniku władzy najwyższéj, sprawiedliwie obudza głęboką zadumę. Wszystko zdaje się w Prusiech wracać do równowagi; rząd przekonał się, że postępowi nie są tak niebespiecznymi jak podobało się czasopismom wstecznym ich przedstawić, jedno tylko umysły niepokói a mianowicie, że izba niema zaufania w ministrach, bo jak baron Vincke powiedział nie poczytuje ich za zdolnych do rozwinienia chorągwi narodowéj.

Skutkiem téj nieufności, stosunki między tronem a izbą zostawują dużo do życzenia. Objawiło się to w sposobie, w jaki adres został przyjęty; jeden z członków deputacji następną w téj mierze zdaje sprawę:

„Najjaśniejszy pan wszedł do sali, deputacja z uszanowaniem oddała głęboki pokłon, król pozdrowił ją lekkiém skinieniem głowy, prezydent Grabow postąpił kilka kroków i prosił o pozwolenie odczytania adresu; król zgodził się na to skinieniem, pan Grabow odczytał go głosem dobitnym i wzruszonym a w główniejszych miejscach drżącym z głębokiego uczucia; adres zyskał jeszcze na mocy i prawdzie przez sposób jego odczytania; widocznie odwołanie się do ojcowskiego serca najjaśniejszego pana, z serca płynęło.

Ale skutek sprawiony na królu nieodpowiedział oczekiwaniu obecnych; posłowie widzieli z boleścią, że przy usłyszeniu miejsc „o ścieśnieniu swobód wyborczych urzędników, o nieprawnym nacisku wywieranym na wybory“, najjaśniejszy pan dawał głową znaki wątpliwości i przeczenia. Nastąpiło pośpieszne odczytanie odpowiedzi królewskiéj i lekki ukłon; król wrócił do swych pokojów nim pan Grabow mógł mu wręczyć adres. Nie było też przedstawienia członków deputacji według zwyczaju w podobnych razach, a jednak spodziewano się tego, bo król rozkazał wcześnie podać sobie listę członków. Pan Grabow wręczył więc adres przez marszałka nadwornego i otrzymał od ministra skarbu tekst odpowiedzi królewskiéj, w oryginale pisanym ręką najjaśniejszego pana.

Są to złowrogie przepowiednie. Widocznie ministrowie chcieli zemścić się za doznane upokorzenia w ciągu obrad nad adresem; nie szczędzono im prawd gorzkich ale niezbitych. Może też świeże wiadomości o zaciętym uporze książęcia elektora hesskiego, który ulegając niezbędnéj konieczności upoważnił jenerała Losser do utworzenia wyzwolonego gabinetu, nagle odmówił swéj sankcji; może więcéj jeszcze zraziła króla wiadomość że niemieckie wyzwolone stronnictwo umyśliło zebrać się na pewien rodzaj sejmu, złożonego z przedstawicieli ludowych całéj wielkiéj ojczyzny, i ująć we własne ręce tak leniwo popieraną sprawę jednolitych Niemiec. Cokolwiek bądź, jeżeli zdrówsze rady nieprzemogą, lękać się przychodzi aby nie rozsrożyła się nowa burza, wówczas właśnie kiedy wszystko zapowiadało powrót jasnéj i trwałéj pogody.

W Austrji niczem nie wytłómaczony postępek ministra skarbu pana Plener, zadał głęboki cios zaufaniu, jakie izba poselska rady cesarstwa zdawała się w nim pokładać. Już izba panów upoważniała go do zaciągnienia pożyczki 50,000,000 złotych reńskich na pokrycie niedoboru 1862 r.; już izba poselska miała pójść za tym przykładem, gdy przy sprawdzeniu w kommissji budżetowéj podanego przez ministra obliczenia, okazała się omyłka na 15 miljonów złotych, tak że przewyżka wydatków nad przychody, nie 60 ale 75 milionów złotych wynosi. Sejm zatrwożony tą złą wiarą, postanowił na cały miesiąc odroczyć ostateczny rozbiór budżetu, dopóki wszystkie jego szczegóły najściśléj sprawdzonemi nie zostaną. Nigdy jeszcze i nigdzie nic podobnego nie zdarzyło się w dziejach parlamentowych. Prawdziwość liczb, ta najpewniejsza rękojmia wiary publicznéj, poniosła w Wiedniu cios straszliwy, który odbija się smutnym rozgłosem w najdalszych zakątkach austryjackiego cesarstwa.

Niemniéj zapewne zaboli wszystkich ludzi prawych, podana przez Gazetę dunajską wiadomość, że Austrja otwarcie bierze stronę Turków przeciw Czarnogórzu i odzywa się z nową nauką, że Czarnogórzanie są poddanymi Porty. Austrja obwinia Czarnogórze, że jest ogniskiem ciągłych rozruchów Słowian tureckich, które znowu niebezpiecznie oddziaływają na plemiona słowiańskie, będące pod panowaniem austryjackiem. Ale znękaną myśl ludzkości pociesza wiadomość, że dwa potężne mocarstwa téj potwornéj nauki nie przyjmują, że nawet gabinet wiedeński ujrzał się zniewolonym rozkazać posłowi swojemu w Konstantynopolu, aby porozumiał się z ambasadorem francuzkim o wyjednanie u Porty rozejmu między wojskami tureckiemi i czarnogórskiemi. Podaliśmy szereg depeszy telegraficznych z Mostaru i Raguzy w wielu szczegółach z sobą sprzecznych, ale w tém zgodnych, że krew w Czarnogórzu strumieniami płynie. Czas położyć temu okrucieństwu koniec, a kiedy huk dział umilknie, kiedy rzeź i pożogi ustaną, wówczas mężowie stanu uczynią sprawiedliwość i zawyrokują zgodnie z dziejami, że Czarnogórzanie nigdy nie byli poddanymi sułtana.

We Włoszech głos parlamentu potępił zamyślany zamach na *Tyrol*, uznał prawa władzy i głośno wyrzekł, że nikt bezkarnie nie może czynić zaciągów i plątać kraju w wojnę z obcemi państwami. Garibaldi po rozmowie z królem wyjechał do włoskiéj części Szwajcarji; ta wycieczka nie może mieć i niema politycznéj doniosłości, a chociaż wódz, jak to depesza telegraficzna z Bernu zwiastuje, odezwał się, że daną obietnicę uważa za proroctwo przyszłych przewag swoich w kraju Magyarów, jest to raczéj odblaskiem obrazowéj wymowy Garibaldiego, niż dowodem obmyślanego przedsięwzięcia.

W Rzymie odbył się obrząd kanonizacji japońskich męczenników. Biskupi złożyli ojcu św. adres, w którym chwalą co on pochwala, potępiają co potępia i błagają, aby niezłomnie wytrwał w obronie władzy świeckiéj. *Czekać będziemy na allokucje* Piusa IX i na podane mu przez koło biskupów pismo.

Na drugiéj półkuli w Meksyku i Stanach Zjednoczonych toczą się ważne zdarzenia. Czytelnicy treść ich poznają z umieszczonych niżéj depeszy. Postaramy się po otrzymaniu obszerniejszych sprawozdań przedstawić obraz wojny w Stanach Zjednoczonych i działań wojsk francuzkich w ciemiężonym przez Juareza kraju. Ziszczenie uczynionéj w przeszłym poglądzie obietnicy, musimy jeszcze do następnego piątku odłożyć.

Włochy.

Turyn 1-go czerwca. Nawalny deszcz przeszkodził dziś z rana odbyć królowi przegląd na placu zamkowym z powodu 14-éj rocznicy statutu; zapewne będzie to miało miejsce jutro, skoro pogoda wróci. Stało się to nieszczęśliwie, że niektórzy jenerałowie domu królewskiego rozpoczęli polemikę dziennikarską i muszą znosić jéj następstwa. Jenerał Sollaroli, adjutant królewski, zgodził się być świadkiem pojedynku posła Boggio, autora broszury: Czy Garibaldi, czy prawo; skończył zaś na tém że go skłonił do przyjęcia i podpisania deklaracji, któréj należało unikać. Pojedynek nie miał miejsca; lecz oczywiście lepiéj było już bić się po napisaniu, że znaczna liczba garibaldistów woli niż twierdze, brać szturmem kassy miesięcznego żołdu.

Dziś z kolei wychodzi na jaw imie jenerała Sanfront, także adjutanta królewskiego. Niedawno Italia ogłosiła opowiadanie, o widzeniu się w Trescorre jenerała Sanfront z jenerałem Garibaldi. Dziennik Diritto zadał temu opowiadaniu kłamstwo, dziennik Italia odpowiedział nadzwyczaj żwawo. Posłowie Crispi i Mordini żądali od redaktora dziennika Italia wyjaśnień; jen. Sanfront oświadczył, że sam przyjmuje odpowiedzialność za wszystko co wydrukowano; dziennik więc Diritto z kolei pisze dziś z rana: „Ponieważ przeciwnik nasz kryje się za plecy jenerała broni, dostojnika domu królewskiego, spór więc przynajmniéj na chwilę nie może być wytoczony przed sąd powszechności.“ Łatwo zrozumieć doniosłość tych wyrazów.

Zdaje się, że odkrycia p. Guerzoni jeszcze się nie wyczerpały. Odpowiadając na artykuł dziennika Opinione, który zapytywał, jakim sposobem p. Depretis mógł mieć za sekretarza człowieka, który przyznawał się do wspólnictwa w napadzie na Tyrol. Pan Guerzoni odpowiada: „że nigdy nie wiedział i wiedzieć nie chciał, czy panu Depretis były znajome przygotowania do zamachu.“

Te oświadczenia zwiększają tylko podejrzliwość i czynią stanowisko ministra robót publicznych trudném i fałszywém.

Nakoniec dla uzupełnienia mało-budującego obrazu—dodać należy, że p. Valerio prefekt w Como, mimo zakaz gabinetowy, rozdał nagrody za celne strzały; utrzymując, że stowarzyszenia strzelnicze nie są narodowe, ale gminowe. Trudno uwierzyć, żeby ministrowie mogli zamiast posłuszeństwa, poprzestać ze strony pana Valerio na tém bawieniu się w grę słów.

P. Guerazzi, którego nicość polityczna wielokrotnie udowodnila się w izbie, zemścił się niedawno w Liwurnie, jak zwykli mścić się ludzie wyzuci z moralnego uczucia. Z powodu rocznicy bitew pod Curtatone i Montenova, ogłosił drukiem mowę, w któréj między innemi znajdują się dwie następne perły nadobnéj wykwintności: „Jakże parlament wyszedł z rąk rządu i jego rzemieślników? Boleśnie jest wyznać, ale dość będzie wspomnieć, że człowiek, któremu Judasz mógłby powiedzieć: witaj rabbi, rozkazał parlamentowi być uczciwym. Trudność nie polega na danym rozkazie, ale na możności zostania mu posłusznym.“

Po rzuceniu takiéj obelgi, nie wiem jak p. Guerrazzi odważy się spójrzeć w oczy swym towarzyszom. Stronnictwo towarzystwa wybawczego, ma ciągły zamiar wykonać najazd na Romanję; ale władza czuwa i gotowa jest do działania z największą mocą. Kraj, na który towarzystwo liczy, dalekim jest od nadania wypadkom przymusowego ruchu; zamachy zaś stronnictwa utoną w śmieszności.

— Turyn 2-go czerwca. Jenerał Garibaldi przybył wczoraj wieczorem do Turynu; obrał sobie mieszkanie u posła Sineo, członka lewéj strony izby i jednego z redaktorów dziennika Diritto.

Jenerał Sanfront udał się do niego dziś z rana, dla wzajemnego wytłumaczenia się co do listów ogłoszonych w dziennikach Italia i Diritto, z powodu widzenia się ich w Trescorre. Zdaje się, że rozmowa dzisiejsza była zadawalająca, jutro bowiem dzienniki mają ogłosić oświadczenie ułożone za wspólną zgodą.

Wczoraj wieczorem mówiono w Turynie o mającym odbyć się pojedynku między dwóma jenerałami. Jakiekolwiek wytłómaczenie się było potrzebne, bo jeżeli Garibaldi zapewnił uczciwém słowem adjutanta królewskiego: „że nie narazi ani króla ani rządu i że wprost z Trescorre uda się na Kaprerę,“ oświadczenie jego, że wyprawa na Tyrol, była przezeń urządzona i że przyjmuje za nią całą odoowiedzialność, potrzebowało pewnych objaśnień; prawość Garibaldiego jest aż nadto znaną, ale toż samo

---

DZIĘCIOŁ.

POWIEŚĆ Z ŻYCIA STAROSZLACHECKIEGO

przez ADAMA PŁUGA.

(Dalszy ciąg Ob. N. 42.)

— Czytajcie, rybeńki moje, bo ja nie zdołam!—rzekł, oddając list Kubusiowi,—i bezwładnie padłszy na krzesło, spuścił głowę i skrzyżował ręce na piersiach...

„Ach ty niegodziwcze! (pisała pani regentowa) ty hańbo moja i zakało rodu swojego! zapatrzyłeś się na skarbnikowicza, i jak on zwierzynę, tak ty puściłeś się kraść rybę! i chcesz jeszcze żebym na wyzwolenie twoje, złodzieju, za złodzieja córkę wydała!? Nie doczekanie twoje! giń nędzniku w więzieniu, a ja nie tylko Magdzi, ale nawet staréj pończochy, nie poświęcę za ciebie. Powiedz tylko odemnie skarbnikowiczowi, że za zuchwalstwo swoje, już nie setkiem sosen, ale całą fortuną będzie musiał zapłacić! Zgiń, przepadnij! tego ci z serca życzy twoja na nieszczęście żona.

Hermenegilda z Jurydyckich Statucka.“

Skończył Kubuś i nastało głuche milczenie, które trwało chwil kilka, przerywane kiedy niekiedy ciężkiemi westchnieniami regenta.

— Cóż teraz będzie, rybeńki moje—ozwał się staruch nareszcie.

— Co będzie? obaczymy!— odparł pan Rębacz.—Niechaj się jejmość wyszumi; a my tutaj tymczasem będziem sobie łapać i zjadać rybę i smaczném winkiem zapijać, ot tak samo, jak dzisiaj.

Regent westchnął żałośnie.

— Czegoż jegomość wzdychasz?—spytał się Rębacz;—źleż ci tu z nami?

— Rybeńko moja złota! czyż się godzi tak pytać? mnie tu jak w niebie! ale tam biedna moja imość zagryzie się zupełnie!...

— Cha, cha, cha! piękna mi to zgryzota!—zaśmiał się pan Jacenty;—łaje jak ostatniego!...

—Ej! nie wierz jéj waćpan! ona tak tylko udaje, rybeńko moja, a w duszy inaczéj myśli...

— Przykro mi bardzo,—wtrącił pan Jakób,—że się tak stało; ale doprawdy nie wiem, co teraz począć? Jeśli pan Regent zechce jutro wrócić do domu, to moje konie będą na rozkazy...

— Czy oszalałeś?!—krzyknął pan Rębacz.

— Rybeńkoż ty moja!—zawołał przerażony pan regent,—jakże ja mogę jechać?! chyba ty chcesz mnie zgubić na wieki!... Niema już teraz żadnéj innéj rady,jak tylko, żebyś koniecznie ożenił się z Magdusią i miał prawo mnie bronić, jakby ojca własnego.

— Z całego serca, panie regencie, radbym to uczynił; ale gdzież sposób?

— Gdzie sposób? tu!—zawołał Rębacz, uderzywszy się w czoło.—Bądźcie spokojni i we wszystkiem spuśćcie się na mnie, a obaczycie, że dobrze sprawę poprowadzę. Czekajmy, i nie traćmy rezonu.

— Czekajmy!—wyrzekł regent z westchnieniem.

— Czekajmy!—dorzucił Kubuś.

I czekali dzień, czekali drugi, czekali trzeci i czwarty, a o regentowéj ani słychu nie było. Już się Kubusiowi i ryba przejadła, i szachy obrzydły; a regentowéj ani słychu nie było.

— Uparta baba!—mruczał pan Rębacz, potrząsając głową,—ale czekajmy jeszcze!

I znów czekali dzień, i drugi, i trzeci, i doczekali się nareszcie... nie pani regentowéj wprawdzie, ani jéj listu; ale tylko... Szmula.

Szczęśliwym trafem pan Rębacz sam go najpierwiéj spotkał na drodze do Zarudzia i dowiedział się zkąd przybywa? A choć żydek przebiegły odwiedzinom swym dawał pozór interesu jakiegoś kupieckiego, łatwo pan Jacenty prawdziwy powód przybycia jego przeniknął, dobrze to pamiętając, że on był pośrednikiem w wyzwoleniu Kubusia. Uradowany tém poczciwiec, zaraz przedsięwziął wszelkie środki ostróżności, a najpierwiéj zaprosił regenta do lamusa, straż przy nim postawił i wydał, stosowną do swych planów, instrukcją wszystkim domownikom.

Szmul traktował z panem skarbnikowiczem o pędzenie smoły w jego majątku; długo targował się i nudził go nieznośnie, to odchodząc, to znów wracając, tymczasem nieznacznie myszkował po wszystkich kątach we dworze i wszystkich ludzi zaczepiał, ze wszystkimi coś szeptał. Aż wreszcie pokojowiec Kubusia przyniósł panu Jacentemu bilecik wetknięty mu przez Szmula dla wręczenia jeńcowi. Było to pismo pani regentowéj, która zalecała swemu mężowi, aby się starał przekupić wartownika i doniosł jéj napewno, kiedy i jakimby sposobem można go było wykraść z więzienia.

Uszczęśliwiony tém pan Jacenty, kiedy Szmul znowu zaczął targi z Kubusiem, poskoczył do lamusa, podyktował regentowi odpowiedź, i wnetże przez tegoż pokojowca do rąk Szmula ją przesłał. W niéj zaś pan rejent, w najrzewniejszych wyrazach dziękując swéj imości za obiecaną pomoc, zaklinał ją na wszystko, aby, nie odkładając, przybyła go wyzwolić, póki jesze nie umarł, chlebem tylko i wodą żyjąc przez cały tydzień. Dodawał, że błaga ją ze łzami, aby koniecznie sama osobiście to uczyniła, na nikogo się nie spuszczając, a skończył zapewnieniem, że jutro o północy stróż jego będzie spał pijany, i że, mając rydel ze sobą rybeńka jego złota łatwo go z kozy wyprowadzić potrafi, podkopawszy się tylko pod zrąb lamusa, którego położenie dokładnie jéj opisał.

Szmul złapawszy karteczkę, dał już pokój mniemanemu interesowi, i zarazże do Zahala odjechał. Regent wyszedł z lamusa i w najlepszym humorze z Kubusiem i z kapitanem, którzy też bardzo poweseleli, cały wieczór przepędził.

Nazajutrz cały dzień znowu spędzono na rybołówstwie, wieczor na marjaszu, a po sutéj wieczerzy odprowadzono pana regenta do lamusa, i związawszy mu ręce, wzięto go na gruby postronek. U drzwi postawiono, a raczéj położono stróża, dawszy mu należytą instrukcją, i zaczajono się w krzakach przyległych.

O północy dało się słyszeć lekkie stąpanie, potém ciche szepty, i dwie jakieś postacie stanęły tuż przy samym lamusie. Dobrze się przypatrzywszy Kubuś i pan Jacenty poznali w nich kobiety, poczciwy pan Rębacz omal nie zaklaskał z radości, że mu tak wszystko idzie po myśli! Zmitygował się jednak i czekał co daléj będzie?

Po chwili jedna z kobiet, przystąpiwszy do saméj ściany lamusa, po trzykroć uderzyła w nią pięścią i przyłożyła ucho; odstuknięto jéj z wewnątrz. Wtedy skinęła na swą towarzyszkę i obie żwawo podkopywać się po pod zręby zaczęły przyniesionemi z sobą rydlami. Kopały tak z godzinę, a wreszcie jedna z nich, wsadziwszy głowę do jamy,—nuże! szepnęła z ostrym przyciskiem,—wyłaź złodzieju!

— Nie mogę!—odparł głos żałośny z lamusa.

— Jakto nie możesz?

— Nie mogę, rybeńko złota! bom przywiązany i związany okrutnie! Sama wleź do lamusa i rozwiąż mię pierwiéj!

Regentowa (ona to bowiem była) zrobiwszy jeszcze kilka sztychów rydlem, aby rozszerzyć otwór, dobry dla jéj męża, ale dla niéj za szczupły, poczołgała się popod zrąb do lamusa...

A w tém pan Rębacz wyskoczywszy z za węgła:—Héj! krzyknął,—*ludzie!* prędzéj tu do mnie! złodzieje!

Na głos ten, towarzyszka pani regentowéj, przeraźliwie wrzasnąwszy, co tchu rzuciła się w zarośle i znikła nie ścigana, a kilkunastu chłopców otoczyło lamus dokoła i w jednéj chwili zasypało tę jamę, przez którą regentowa do środka się zakradła.

— Złodziej! złodziej!—wrzeszczeli chłopcy,—jest! jest w lamusie! już nie ucieczel.. dawajcie ognia i powroza!

Wnet się znalazła latarka, zaskrzypiał klucz we drzwiach, i Kubuś z panem Rębaczem, który pałasz miał w ręku, do lamusa wkroczyli..

(Dalszy ciąg nastąpi.)

powiedzieć można o prawości i o słowie jenerała Sanfront.

Ministrowie niezłomnie postanowili stawić czoło burzy; jest to dla nich jedyną deską ocalenia. Jeżeli zachwieją się przed zuchwalstwem komitetów wybawczych, nietylko sami zginą, ale wtrącą kraj w najokrutniejszy kłopot, bo po ulicznym rządzie p. Campanella zwykł tylko brać puściznę rząd wojenny.

Wówczas ruch włoski straciłby swoje główne znamię jednomyślności, zgody i porządku, wówczas reakcja wzięłaby górę. Niech Bóg zachowa Włochy od podobnego niebezpieczeństwa, które naraziłoby wszystko na największą niepewność. Wyznać należy, że ten sposób widzenia jest powszechny; nietylko dawne i nowe prowincje myślą, że należy potok zatrzymać, ale nawet kraje włoskie, będące pod obcem panowaniem to przekonanie podzielają. Listy pisane z Wenecji, są w téj mierze nawet niż tutejsze najbardziéj zachowawcze dzienniki, przęciwniejszemi szalonéj wyprawie, mającéj na celu wyrugowanie Austryjaków z Wenecji. Lepiéj tam niż gdzie indziéj znane są siły, któremi Austrja rozrządzać jest w stanie, wiadomo zaś z doświadczenia, że bez wojska prawidłowego, bardzo licznego i silnie urządzonego, twierdze nie wpadną w ręce ochotników; że tu ani wodzowie, ani poświęcenie się, ani odwaga nie wystarczą. Przyśpieszać więc rzeczy byłoby to samo co wszystko narazić na zgubę.

Z Rzymu niema nic nowego, prócz odwołania hrabiego de Goyon i instrukcij danych nowemu dowódcy, aby wspólnie działał z jenerałem Lamarmora w wytępieniu zbójectwa. Zdaje się, że gabinet włoski, odłożywszy na chwilę właściwie zwane pytanie rzymskie, żywo nalegać pocznie na cesarza o wyjazd Franciszka II. Rząd włoski na tém polu niemoże lękać się uwag czerpanych w porządku wyobrażeń zupełnie wyjątkowych, jak naprzykład w tych co górują w rzeczy władzy świeckiéj i papiestwa. To ostatnie, obchodzi cały świat katolicki; zgodzić się też należy, że w tém zadaniu rzymskiem istnieje i zadanie francuzkie, że zniszczenie władzy, żyjącéj od tylu wieków, nie jest tak łatwe jak powszechnie we Włoszech sądzą, że nakoniec rzeczą jest niezbędną, przed rozcięciem węzła silnie urządzić kraj w jego wewnętrznym składzie, dla oparcia się obrońcom władzy świeckiéj. Lecz te wszystkie trudności nie istnieją w rzeczy wyjazdu Franciszka II. Rząd francuzki uznał królestwo włoskie, Franciszek II zatém musi być nawet w jego własnych oczach pretendentem spiskującym pod bramami nowego królestwa o odzyskanie korony. Dla spełnienia swego zamiaru osiadł w Rzymie, skąd pod orędownictwem papieża, a trochę wspierany nieczynnością żołnierzy francuzkich, trapi przez swoich zbójców kraje południowe. Co powiedziałby cesarz, gdyby Belgja, Szwajcarja, lub Włochy, dawały przytułek książętom orleańskim i ułatwiały im wszelkiemi możliwemi sposobami odzyskanie tronu przodków? Zarzucają Włochom, że nieurządziły się dotąd, a w tymże czasie pozwalają ich wrogom używać najsilniejszych środków, by niedać im chwili wytchnienia i niedopuścić nawet do rozpoczęcia téj organizacji?

Zmuszają niejako Włochów nurzać miecz przeznaczony na wypędzenie cudzoziemców z ziemi ojczystéj, we krwi Włochów; dla czegoż Cialdini i Lamarmora, świetni wojownicy pod San-Martino, Castelfidardo, Gaetą i Messyną; są dziś zmuszani podpisywać rozkazy na rozstrzelanie Włochów? Włochy, które widzą w cesarzu swego najlepszego przyjaciela, czekają przynajmniéj od niego logicznych następstw uznania królestwa, to jest odmowy widzenia we Franciszku drugim kogo innego jak pretendenta zagrażającego spokojności przyjaznego i pełnego poświęceń narodu.

— N e a p o l 31 maja. Podług rozkazu nadesłanego z Turynu, czwarta legja gwardji narodowéj została rozwiązaną. Jak wiadomo, jest to skutek objawu na rzecz Garibaldiego i ochotników uwięzionych w Pallazolo. Może pożytecznem będzie opowiedzieć krótko a jasno tę zawikłaną sprawę, którą zwykłe niedokładności i brak związku w depeszach telegraficznych uczyniły jeszcze niezrozumialszą.

Zbiegowisko występujące z objawem rozpierzchło się skoro gwardja narodowa wymierzyła przeciw niemu bagnety; nazajutrz zdawało się więc, że wszystkiemu był koniec, gdy jeden z gwardzistów téj legji, baron Nicotera poseł sejmowy, odesłał majorowi drugiego bataljonu 4-éj legji szablę i strzelbę, z żądaniem wykreślenia swego imienia ze spisu, ponieważ jedna dywizja tego bataljonu, zwróciła oręż „przeciw ludowi bezbronnemu wyrażającemu swą miłość dla bohatera Garibaldiego.“ Major tego bataljonu p. Petrone, zwołał oficerów, którzy oświadczyli: „że nigdy nie dawali rozkazu zwracania oręża przeciw ludowi bezbronnemu, objawiającemu swą miłość dla bohatera Garibaldiego i że odpychają wszelką wspólność z drobną garstką (queipochissimi), którzy ośmielili się użyć broni bez rozkazu. Baron Nicotera oświadczył, że jest zadowolony i że z przyjemnością przyjmie nazad strzelbę i szablę.

Spółcześnie dziennik P o p o l o d'I t a l i a ogłaszał inne oświadczenie podpisane przez mnóstwo oficerów, podoficerów i prostych gwardzistów, którzy podobnież potępiali naganne postępowanie tych p o c h i s s i m i, działających wbrew swemu szlachetnemu posłannictwu, że potępiali wszelki czyn samowolny przeciw swobodzie ludowych objawów, skoro też objawy nie wychodzą z konstytucyjnych i prawych obrębów.

Jenerał dowodzący gwardją narodową Tupputi, przez wydany w tymże czasie rozkaz dzienny, całą gwardję czynił odpowiedzialną za to co zdarzyło się na ulicy Toledo, w którym wyraził: „Gwardja narodowa pragnie porządku, pod jakimkolwiek więc pozorem chcianoby zakłócić spokojnośó nie przestanie ona nigdy najdzielniéj poskramiać tego rodzaju objawów.“

Dzień 23 maja zszedł na hałaśliwych i gwałtownych obradach starszyzny; wśród zamętu można było rozeznać niezadowolenie przeciw p. Petrone, protestacje były nadzwyczaj żwawe. Wówczas jenerał Tupputi udał się do jenerała Lamarmora, żądając rozwiązania 4-éj legji, albo uwolnienia siebie od dowództwa; półkownicy, naczelnicy bataljonów i oficerowie sztabowi tož samo oświadczyli. Prefekt jenerał Lamarmora żądał czasu do namysłu. W téj przerwie, margr. de Monterosso i znaczna liczba oficerów czwartéj legji, nadesłali prośby o uwolnienie od służby.

Odpowiedź nadeszła z Turynu d. 26 maja, Nazajutrz d. 27 z rana, jedna drużyna pierwszéj legji udała się na plac Montecalvario, objęła straż chorągwi czwartéj legji urzędowie rozwiązanéj i główne jéj stanowisko. Żaden nowy nieład nie zaszedł; mniemanie powszechne ogólnie potępia tych, którzy w téj sprawie poszli za zdaniem pp. Nicotera i Petrone; dodać jeszcze należy, że cały zamach najazdu garibaldistowskiego, mimo najwyższą osobistą wziętość Garibaldiego powszechnie potępiony jest przez zdrowy rozum ludności neapolitańskiéj, że nierozsądek tego zamachu oburzył najmniéj nawet przezornych, że nakoniec niebezpieczeństwo tego szalonego przedsięwzięcia przeraziło wszystkich, tylko stronnictwo działania okazuje się do najwyższego stopnia rozjątrzoném.

Książę Napoleon przybył dziś z rana z wycieczki swojéj do Sycylji, gdzie go wszędzie z zapałem przyjmowano. Książę odpłynie jutro rano wprost do Marsylji lub Tulonu, zatrzyma się kilka godzin dla zwiedzenia Gaety.

— Czytamy w dzienniku S e n t i n e l l a B r e s i a n a:

Adjutant 19 półku piechoty odpisał Garibaldiemu w następny sposób na protestację jego przeciw wypadkom brescianskim d. 15 maja:

„Jenerale nie bez najwyższego zdumienia odczytałem protestację, która wyrwała się ze zbyt zranionego serca przez bolesne wypadki, jakie zasmuciły miasto Brescia w nocy 15 bieżącego miesiąca.

„Znając prawość twojego serca wahałem się wierzyć protestacji umieszczonéj w N. 135 dziennika D i r i t t o. Ale twój podpis powtórzenie jéj przez niektóre czasopisma, zgubne skutki niezgody między wojskiem i ludem, jakie ten list wywierać począł, nie pozwoliły mu dłużéj zamykać oczu na rzeczywistość i prawdę.

Ponieważ niektóre dzienniki niebacznie i bez żadnéj zasady powiedziały, że osoba która wydała rozkaz strzelać była starszym adjutantem 19 półku piechoty, ponieważ w protestacji swojéj nazywasz p r z e b r a n y m i s i e p a c z a m i żołnierzy wyznaczonych na straż więzienia, ponieważ wyrażasz, że ten c o r z e z nakazał był k a t e m, ponieważ starszy adjutant miał tylko poruczenie przyprowadzenia oddziału mającego utrzymać straż więzienia i ponieważ tym adjutantem byłem ja, z tych wszystkich powodów poczytuję za powinność, zawiadomić z najdrobiazgowszemi szczegółami o wszystkiem co zaszło ręczając na cześć moją żołnierską, że ten wywód będzie wiernym i dokładnym obrazem zdarzeń.

O godzinie pół do 9-éj téj nieszczęsnéj nocy, jeden z urzędników policyjnych uwiadomił mię, że pan Natoli prefekt, chciał zemną mówić. Mniéj niż w pięć minut byłem w jego biurze i otrzymałem od niego rozkaz który tu przepisuję:

Do oficera dowodzącego wielkim odwachem w Brescia.

Wezwany pan jestes do wysłania natychmiast dwunastu ludzi z sierżantem, dla straży więzień urzędu miejskiego. Brescia 15 maja 1862. Podp.: "prefekt Natoli."

Udałem się natychmiast na wielki odwach i otrzymałem od oficera dowodzącego ośmiu żołnierzy, jednego kaprala i jednego sierżanta, którym kazałem zaciągnąc straż przy więzieniu. Zaleciłem dowódcy tego stanowiska sierżantowi Perina postępowanie umiarkowane i użycie słów pojednawczych (co też i spełnił), oraz aby niechwytał się do środków ostatecznych chyba w razie napaści i wyłamania bram więzienia.

Co potém popełnił tłum zagorzałéj młodzieży, jakie stąd wynikły następstwa, Brescia, Włochy i kraj cały o tém wiedzą. Bagnet jednego z żołnierzy znaleziony w nocy przez gwardję narodową i oddany kapitanowi Ferretti, kepi czaty obalonéj i zdeptanéj nogami do niepoznania, są dostatecznemi dowodami wszystkiego co tam zaszło. To wszakże zadziwia mnie, że wy jenerale, wierząc jedynie doniesieniom kłamliwym niechcieliście od 15 do 19 przybyć na miejsce dla poznania prawdy.

Dziś jenerale, po wysłuchaniu tego rzetelnego wykładu zdarzeń, czyż wy którzy jesteście drugim żołnierzem włoskim (bo król jest pierwszym), wy którzy wiecie, czém jest straż więzienia, czyż zechcecie i daléj jeszcze nazywać przebranymi siepaczami żołnierzy, których całą winą jest to, że spełnili swoją powinność! Czyż nie przestaniecie przedstawiać na k a t a starszego adjutanta, który wykonawszy otrzymany rozkaz, udał się do swego mieszkania, skąd doniósłszy o wszystkiem co zaszło dowódcy oddziału, czekał na dalsze rozkazy!

Jenerale, w chwili boleści wybuchnąłeś wyrazami gniewu. Wyrzekłeś słowa. które zasmuciły i przeniknęły smutkiem serca wojska i każdego prawego Włocha, ale dusza twoja jest zbyt szlachetną, jesteś zbyt wielkim abyś miał odmawiać przyznania się do winy, do winy bardzo ciężkiéj, któréj dopuściłeś się jedynie uniesiony wieściami kłamliwemi i chwilową boleścią.

Działając w ten sposób jenerale naprawisz krok niesprawiedliwy, wezwiesz lud i wojsko do zgody tak koniecznéj w obecnéj chwili, uczynisz rzecz przyjemną panującemu, a kiedy głos króla, kiedy działa oznajmią lagunom weneckim o godzinie ostatecznego wyzwolenia, zobaczysz jenerale, że równie z tobą potrafimy wywiązać się z naszéj powinności. Brescia 21 maja 1862 r. Podpisano: starszy adjutant 19 półku piechoty „Luigi Duce.“

— Piszą z Neapolu d. 30 maja do dziennika K o n s t y t u c j o n i s t a:

Przed kilku dniami policja przejęła wiązkę listów pisanych do wychodźców w Rzymie. Rzeczone listy obejmują ciekawe odkrycia ściągające się do czterech głównych szczegółów, które dobrze jest poznać, aby wiedzieć na pewno jaki jest stan obecny stronnictwa burbońskiego, wynikłość minionych zdarzeń.

1) Że zbójectwo otrzymuje rozkazy wprost z Neapolu, że tutejsze komitety burbońskie są niemniéj czynne jak rzymskie w podniecaniu téj nieszczęśliwéj wojny domowéj trapiącéj nasze prowincje: rzeczywiście czytamy w jednym liście: „Na miłość boską! dajcie nam choć raz człowieka wojskowego, doświadczonéj wierności, któryby mógł objąć kierunek spraw a nadewszystko kierunek tych drużyn zbójeckich t y l k o o d N e a p o l u z a l e ż n y c h.‘

W innym liście z d. 24, podpisanym Juljusz Nemes:

„Starajcie się dać do zrozumienia królowi, że drużyny najwięcéj trwożą rewolucjonistów, że tylko one mogą nas zbawić, jeżeli potrafimy zwiększyć ich liczbę. Co do mnie, mogę dostarczyć 400 ludzi a nawet więcéj.“

2) Ze uwięzienie dyrektora głównego reakcyjnego komitetu przed miesiącem, rzuciło postrach na stronnictwo burbońskie, i że odtąd potworzyły się małe komitety w wielkiéj liczbie wydające sprzeczne rozkazy, skutkiem których, w i e r n i znajdują się w kłopocie i często nie wiedzą jak postępować. List tegoż Juljusza Nemês wychwala dawnego dyrektora i czyni gorzkie zarzuty nowym przewodnikom ruchu, którzy podług słów jego są wszysey z d r a j c a m i, co popiera szeregiem faktów.

Jeden z nich napełnił go zgrozą i oburzeniem: „Widziałem ich, to jest ich przewodców jak poprzedzali tłum szpiegów i biegli przed powozem przywłaszczyciela, jak rzucali w powietrze swoje kapelusze i bili podłe oklaski.“

Ten najwierniejszy Nemês grozi, że opuści sprawę, jeżeli król natychmiast nie wypędzi z komitetów, tych wszystkich z d r a j c ó w i g ł u p c ó w.

3) Ze stronnictwo burbońskie, na przybycie Wiktora Emmanuela do Neapolu, przygotowało zamach, który dzięki Bogu nie mógł być wykonany. Wyjaśnią się te tajemne knowania, tymczasem przepiszę z listów to co się ściąga do tego przedmiotu:

„Zdrajcy należący do komitetu, odkryli podłym co nami rządzą plan przygotowanego przez nas działania: a więc ostrzeżono przywłaszczyciela, aby spóźnił przybycie swoje do Neapolu aż do poniedziałku.

„Potrzeba bowiem wiedzieć, że Wiktor Emmanuel rzeczywiście miał odbyć wjazd swój do Neapolu w sóbotę, lecz ten nastąpił dopiero we dwa dni późniéj to jest w poniedziałek.“

Czytamy w innem miejscu:

„Osoba która miała spełnić pamiętne dzieło, (M o m e n t o s e o p e r e) nie była w domu, w ten sposób, po wyłudzeniu znacznych pieniędzy złamała dane słowo.“

W innem nakoniec miejscu, chociaż słowa są bardzo nieoznaczone, czytamy:

„Udało się nam przygotować rzeczy, którym przeszkodziły tylko zdarzenia przypadkowe: byłby to cios prześliczny a zdumienie powszechne.“

4) Nakoniec objaw Garibaldistowski dnia 20 maja i niezgoda gwardji narodowéj smutne jéj następstwo, ożywiły wszystkie nadzieje burbońskich i napełniły ich radością.

N e a p o l, 24 maja. Po liście smutnym i wyzuwającym ze wszelkiéj odwagi który pisałem 20-go bieżącego miesiąca, rozpogodziłem umysł widząc, że zdarzenia wikłają się, i że się przesilenie zbliża. Spodziewam się nie zostawać w błędzie, przesilenie tak gorąco upragnione mam za blizkie po téj zatardze mniemań między rządem i stronnictwem republikanckiem.

Juljusz Nemês pisze z tego powodu: „Chwila doraźnego działania nadeszła, bo stronnictwo demokratyczne rośnie z największem zuchwalstwem i otwiera nam drogę. Dziś jest czas, aby król dał nam jawny dowód swéj ojcowskiéj opieki. Wahać się nie należy, godzina wybiła i t. d.“

Schwytanie tych listów spowodowało kilka uwięzień, między innemi, uwięzienie pewnego urzędnika państwa, który ciężko jest wdany w te burbońskie knowania.

— Dziennik L o m b a r d i a opowiada, że biskup Guastalli, mieszkający w Modenie, daleko od swéj owczarni, zagroził zawieszeniem od ołtarza kapłanów swéj diecezji, za wszelki udział w uroczystościach statutu. Ale kapituła katedry guastalskiéj, nie zważając na ten zakaz oświadczyła, że chce wziąć udział w uroczystości narodowéj, że odśpiewa hymn C i e b i e B o ż e c h w a l i m y i rozda ubogim 200 liwrów jałmużny.

T u r y n, 31 maja. Stronnictwo działania usiłowało wzburzyć lud przez objawy i skłonić go do stawienia się groźno i nieprzyjaźnie rządowi. Ale nie udał się ten zamiar. Lombardja leży nader blizko granic austryjackich, aby miała rzucić się na pole tak niebezpieczne, na którem wygraliby tylko nieprzyjaciele Włoch. Wieczorem zebrał się tłum pod balkonami prefekta, margrabiego Villamarina i począł wołać: niech żyje Garibaldi! precz z Rattazzim!—Starano się zagaić meeting na placu Fontana, ale gwardja narodowa, a więcéj jeszcze obecność syndyka Barreta, zniweczyły ten zamysł.

Tymczasem Garibaldi udał się w okolice Lago Maggiore, dla odwiedzenia swego przyjaciela pana Simonetta; stamtąd przez Aronę i Alexandrję pojedzie do Genui; trudno z pewnością utrzymywać, że wróci na swą wyspę; sam podobno nie wie co uczyni, bo w téj chwili jest nadzwyczaj chwiejny.

Izba poselska zbierze się d. 3 czerwca, walka między gabinetem i oppozycją natychmiast wybuchnie; na porządku dziennym zapisane są na samem czele interpellacje pana Crispi, stoją one już tam od dwóch lub trzech miesięcy o zlaniu wojska południowego z prawidłowem. Ten poseł nie wyczerpie zapewne swych zarzutów, ale członkowie lewicy należący do stowarzyszeń wybawczych, skorzystają ze zręczności do stoczenia walki. Tém lepiéj, bo to wszystko prędzéj się skończy, a niema najmniejszéj wątpliwości, że zachowawcy wesprą gabinet. Obiegają tu z rąk do rąk projekta powiększenia czterech portow, a mianowicie: w Neapolu, Ankonie, Livurno i Palermie; wydatek wynosi 7,800,000 fr. Z tego widać jak rząd czuwa nad rzeczywistymi potrzebami półwyspu, od tak dawna zaniedbanemi. Jednota prawdziwa, nie na papierze tylko, ale żywotna, rzeczywista, oparta na praktycznym pożytku kraju, wówczas dojrzeje, kiedy wielki popęd zostanie nadany ruchowi handlowemu i przemysłowemu. Główną niedogodnością Włoch, jest ich nadzwyczajna długość; rzec niejako można, że zbywa im na środku; drogi żelazne, parostatki, gościńce wszelkiego rodzaju, pomnożone i ułatwione, są pierwiastkami, od których zależy rozwiązanie trudności, to jest usunienie tego anormalnego kształtu państwa. Dziś od miasta Suze na granicy francuzkiéj, aż do portu Ankońskiego na Adryatyku około 600 kilometrów drogi można przebyć w 16 godzin; w tymże przeciągu czasu dostać się można z Genui do Ankony; za 2 lata Neapol odległy będzie od Turynu o 24 godzin. Skoro lud krajów południowych zasmakuje w roskoszy i pożytku prędkich podróży, oraz innych dobrodziejstwach cywilizacji, wówczas Włochy nie będą miały nieprzyjaciół, ale pomocników we wszystkich stanach i we wszystkich krajach.

Dnia 31 maja wieczorem. Podług tylko co otrzymanych wiadomości z Lombardji, jenerał Garibaldi za 3 lub 4 dni odpływa na Kaprerę. Nie uda się więc ani do Neapolu, ani na parlament—i zaiste będzie z tem dla wszystkich lepiéj, dla kraju, który uniknie bezowocnych wstrząśnień i dla wziętości Garibaldiego, tak zachwianéj przez ostatnie wypadki, ale która nie przestanie być szanowaną, skoro samotnik zamieszka znowu swoją wyspę.

Sprawa o kradzież u bankiera Parodi, niwecząc skargę przeciw załodze parostatku A m o r d i P a t r i a, pogorszyła sprawę półkownika Cattabene, coraz trudniejszą. Zdaje się, że cel polityczny przypisywany przez złodziejów téj o p e r a c j i jak ją nazywają, nie jest zupełnie pozbawiony zasady.

Królewicze wyjadą 2 czerwca na Wschód, na trzy miesiące; zdaje się, że późniéj książe Humbert obejmie dowództwo w Neapolu; potrzeba, aby następca tronu dał się poznać w głównych prowincjach królestwa, zyszcze on na tem, bo ma umysł bystry, jest żywy i śmiały, a przytem posiada najlepsze serce. Pobyt w Moncalieri był jakby rodzajem odludzia, niepodobna w téj wiejskiéj zaciszy poznać świata, co jest potrzebniejszem dla książąt niż dla ludzi prywatnych.

Potwierdza się pogłoska zamążpójścia królewny Pii za króla portugalskiego.

— R z y m, 28 maja. Zbliża się obrzęd kanonizacji, bo tłum księży, zalewający wieczne miasto codzień się mnoży; w muzeach, na przechadzkach, na ulicach, po gospodach, wszędzie widać tylko samych księży. Rzymianie wyglądają z niecierpliwością końca tego obcego zjazdu, który zniknie wnet z ogłoszeniem 27-miu świętych. Nic wybitniejszego nie odznaczyło konsystorzów; Pius IX na ostatniem zgromadzeniu kardynałów; arcy-biskupów i biskupów, powiedział, że burze od dawna grożące kościołowi, nadciągają z każdym dniem bliżéj. Ta piękna mowa zaczęła się gwałtownie, ale rozpłynęła się we łzach, które nie przeszkodziły zapędnym ultramontanom tworzyć najniedorzeczniejsze projekta, jak naprzykład, że przyprowadzą mu 100 tysięcy obrońców tronu i ołtarza. Są ludzie w Rzymie, którzy wierzą, że jest bardzo łatwo przyjść stu tysięcy zbrojnym z północy do Włoch; może pobyt w Rzymie nie jednego oświeci o właściwym stanie rzeczy.

P. Ludwik Veuillot, były główny redaktor dziennika W s z e c h ś w i a t (L'Univers) znajduje się w Rzymie. Pamiętne są jego obelgi, miotane na wojsko francuzkie; nie wstydził się on raz napisać, że oficerowie załogi rzymskiéj walają się po karczmach. Oficerowie założyli rodzaj klubu, gdzie zbierają się głównie dla czytania dzienników, p. Veuillot chciał z tego zakładu korzystać, ale oficerowie wręcz oświadczyli, że człowieka, który tak niegodnie nadużywał pióra nie ścierpią w swojem kole; nic więc nie pozostało rozgłośnemu dziennikarzowi, tylko udać się do klubu Altieri; bo kardynał Altieri założył w swoim pałacu dla wygody księży przybyłych do Rzymu na obrzęd kanonizacji rodzaj klubu, do którego wstęp jest otwarty dla wszystkich duchownych. Klub i jeszcze duchowny w Rzymie, to rzecz niesłychana. Wysocy dostojnicy kościoła doradzali, aby klub kardynała Altieri ogłosił, że ci wszyscy co poczytują, że władza świecka, bez któréj władza duchowna nie może być niezależną, jest niepożyteczną, są złymi katolikami. Ksiądz Dupanloup, który przywiózł do Rzymu obszerne kazanie o pojednaniu kościoła greckiego z kościołem rzymskim, nie będzie go mógł z kazalnicy wypowiedzieć; dwór rzymski z pobudek czysto politycznych na to niepozwolił; może i to jest dowodem niepodległości, jaką władza świecka papieżowi nadaje.

Niezależność słowa służy tylko kilku członkom duchowieństwa francuzkiego; pozwalają oni sobie publicznie zdań najnieoględniejszych; nigdy obrażona próżność nie przemawiała tak nienawistnym językiem o rządzie cesarskim; wiele osób słyszało po gospodach jak księża kanonicy francuzcy wynurzyli swe nadzieje prędkiego wyzwolenia Francji od dzisiejszego jarzma. Rząd ma zamiar wszystkim duchownym przybyłym na obrząd 8-go czerwca dać nazwę obywateli rzymskich. Śpijcie w grobie spółziomkowie Catonow i Scipjonów, którzy podnieśliście do takiego blasku imię Rzymianina, o śpijcie snem nieprzespanym!

T u r y n, 3 czerwca. Jenerał Garibaldi i hr. Sanfront, ogłosili w dziennikach oświadczenie, że zostają zawsze w jednostajnych przyjaznych stosunkach, mimo cierpkość sporów między czasopismami I t a l i a i D i r i t t o.

G a z e t a U r z ę d o w a umieściła sprawozdanie prefekta breściańskiego, o ostatnich wypadkach. To pismo nie zawiera żadnego szczegółu, żadnéj okoliczności, o którychby dotąd nie wiedziano.

Stronnictwo działania i kierujące niem towarzystwo wybawcze dały hasło postępowania podczas obchodu rocznicy statutu; podług niego gwardja narodowa nie powinna była przybyć na obrząd; stało się jednak zupełnie przeciwnie, gwardja narodowa wystąpiła i świetnie i gromadnie, co sprawiło najlepszy skutek.

Rada ministrów przyjęła nowy projekt do ustawy o prawidłach zachować się mających przy używaniu prawa stowarzyszenia. Rzeczony projekt obejmuje nie tylko środki, jakie rząd przedsięwziąć może przeciw towarzystwom politycznym, ale i środki przeciw zaciągom pod chorągwie. Prawa sardyńskie zabraniały i karały wszelkie zaciągi do służby cudzoziemskiéj; nowe rozporządzenia zakazują zaciągów wewnętrznych, w celu przedsięwzięć mogących narazić bezpieczeństwo państwa. To co świeżo zdarzyło się z powodu zamierzanego zamachu na Tyrol, zniewoliło rząd do szukania prawnych środków dla przeszkodzenia zamysłom zdolnym popchnąć kraj w przepaść.

Rząd będzie miał prawo rozwiązywać podobne towarzystwa pod obowiązkiem wszakże oddawania pod wyroki sądów zwyczajnych tego rodzaju przewinień. Kara za udział w nich niema być dłuższą nad 6 miesięcy.

P. Boggio, autor broszury C z y G a r i b a l d i c z y p r a w o? ogosił dziś inną broszurę, pod nazwą B o j a ź ń. Jak w pierwszem tak i w tem piśmie panuje świetna żywość w zarzutach, ale wnioskowanie jest nieco słabe.

Najprawdziwiéj mówi, odpowiadając stronnictwu działania, które dumnie powtarza: j a j e s t e m r e w o l u c j ą; „jesteś w błędzie, jesteś bezrządem i nieładem, jesteś strzałem ruszniey, wymierzonym przeciw królowi Karolowi-Albertowi w Medjolanie po klęsce w Custozza, jesteś sztyletem, który zabił habiego Rossi, jesteś szeregiem chybionych zamachów i krwi marnie przelanéj.

„Rewolucja? Prawdziwa rewolucja, na którą czekacie już się dawno odbyła, bo jakąż nazwę dacie wojnie lombardzkiéj, bitwom pod San Martino, Solferino, Magenta, Castelfidardo, Ankoną? Przyłączeniu Romanji, Toskanji i Obojga Sycylji?

„Czekacie rewolucji tak jak żydzi czekają Messjasza. Przyszedł już on dla chrześcijan od 20-tu wieków, a żydzi ciągle go czekają.

„Może podług was hr. Cavour był wstecznym?

„Boimy się waszéj nieprzezorności, waszych zgorszeń, niezgody parlamentu, niedoświadczenia ludu; boimy się stracić przez wasze szaleństwo owoc tylu wieków, poświęceń i cierpień.

„O wy rewolucjoniści, zapominacie o tém co zdziałano w c z o r a j, myślicie o zamachach j u t r a, a nic nie obmyśliliście dla zapewnienia d n i a d z i s i e j s z e g o.“

P. Boggio kończy swą broszurę odezwą do ministrów, aby czerpali odwagę wypływającą z téj zbawiennéj bojaźni i aby kraj ocalili.

To wszystko jest wielką prawdą, jest bardzo słusznem, a nawet dobrze wypowiedzianem, ale niedość jest wołać: b ą d ź c i e s i l n y m i, należy wskazać środki dójścia do celu, to jest właśnie pierwszym obowiązkiem publicysty.

Posiedzenia izby poselskiéj zaczęły się dzisiaj od głównego uderzenia. Czytano naprzód list Garibaldiego pisany do prezesa, w którym oświadcza, że baron Ricasoli sprowadził go z Kaprery i że teraźniejszy gabinet potwierdzi go w umocowaniu urządzenia narodowych strzeleckich towarzystw. Że naprzód utworzono a potem rozwiązano 2 bataljony karabinjerów genueńskich; żé dla wdrożenia do broni tych niczém nie zajętych żołnierzy, wysłano ich do Lombardji; że wyprawa na Tyrol jest czystym wymysłem; że okrzyk W ł o c h y i W i k t o r E m m a n u e l nie przestał być hasłem ochotników; bo biada temu, ktoby chciał oderwać Włochy od króla, a lud od wojska!

Następnie p. Crispi zebrał głos przeciw panu Rattazzi, któremu zarzuca niedotrzymanie obietnicy, że przyrzekł dać miljon na wyprawę, że dał słowo, iż dopomoże przygotowującemu się ruchowi.

P. Rattazzi odpowiedział, że dotrzymał wszystkich obietnic, ale nigdy nie przyrzekał miljona na żadną wyprawę. Miljon byłby wypłacony wielkiéj liczbie wychodzców, w celu dopomożenia im osiąść w innym kraju i szukać zapewnienia swéj doli. Odpowiedzi pana Rattazzi były bardzo stanowcze, prosił on pana Crispi, aby złożył dowody swych twierdzeń.

Mowa pana Nicotera odznaczyła się tylko osobistościami przeciw głównodowodzącemu gwardją narodową neapolitańską którego oskarżały o rozkaz strzelania do ludu.

Oczywiście więc powiedzenie rozpoczęło się gęstym ale nie bardzo morderczym ogniem. P. Crispi więcéj sprawił wrażenia, przemilczając tajemnice których jak mówił odkryć nie może, niż przez opowiedziane przed izbą wypadki.

— Podług ostatnich wiadomości z Włoch, jen. Garibaldi miał dziś z rana d. 30 maja widzieć się z panem Ratazzi. Rozmowa trwała długo, jenerał żegnając się z prezesem rady zapowiedział mu swój wyjazd z Turynu.

— T u r y n, 5 czerwca. Głównem zdarzeniem wczorajszego posiedzenia, ukończonego bardzo późno, była deklaracja pana Bixio. Potwierdził on w sposób nieodzowny to co pan Rattazzi oświadczył przed izbą, a mianowicie, że prezes rady odmówił wszelkiego spółdziałania ze strony rządu w jakiéjkolwiek wyprawie, oraz że mianowanie pana Menotti Garibaldi dowódcą karabinjerów genueńskich nastąpiło pod wyraźnym warunkiem, iż zostanie w wyłączném posłuszeństwie rozkazom gabinetu.

Systemat więc napaści członków lewicy upadł pod powagą słów jenerała Bixio. P. Crispi powiedział: dla czego więzicie naszych przyjaciół, jeżeli sami upoważniliście ich do téj wyprawy? P. Bixio zbija to oskarżenie i tém dowodniéj, że był proszony zapytać prezesa rady, czy chciał lub nie rzeczoną wyprawę popierać.

Dziś mówić będzie p. Minghetti w imieniu części dawnéj większości; powie on, że jego przyjaciele gotowi są głosować za teraźniejszym gabinetem, jeżeli okaże moc i sprężystość przeciw stronnictwu, które chciało spełnić znany zamach.

Wiedzieć potrzeba, że dawna większość rozpadła się na dwa odłamy; jeden chciałby utrzymać porządek dzienny, odrzucający komissję śledczą o wypadkach w Sarnico i Brescia doradzaną przez pana Crispi, lecz nie chciałby głosować na uchwałę zaufania, i drugi który gotów jest tę uchwałę udzielić. Łatwo zrozumieć przyczyny, dla których ten odłam uważa za rzecz niezbędną bezwarunkowo popierać gabinet. Wie on, że ministerstwo Ricasoli upadło: bo większość głosowała za nim l i c z e b n i e w sposób bardzo przychylny, ale politycznie, w sposób niedogodny, bo zawsze wtrącano jakieś zastrzeżenia. Należy więc unikać tego błędu. Dla zniewolenia gabinetu do przyswojenia sobie nowych pierwiastków, lepiéj jest gabinet utrzymać, niż go podkopywać. Lecz wynurza się tu jeszcze uwaga, która nad wszystkiemi innemi bierze pierwszeństwo.

Ci którzy głosować będą przeciw ministrom, za kim właściwie oświadczyć się im przyjdzie? Oto, albo za ludźmi zupełnie nieznanymi, albo za lewicą izby. Owóż w takim razie niechże odstąpią swéj zachowawczéj chorągwi i otwarcie przejdą na stronę pp. Crispi i Bertani.

Włochy potrzebują siły wewnątrz i wiary za granicą; jakąż siłę będą mogły posiadać w kraju, trzymając z tymi, co zapisali na swéj chorągwi: W ł o c h y z p r a w a? Jakąż wiarę znajdą w Europie, jeżeli nawet nie okażą zdolności i odwagi wspierania zarządu, który potrafił poskromić ruch, mogący wtrącić kraj w przepaść?

Włochy narażone były na zbyt wielkie niebezpieczeństwo, aby mógł znaleźć się choć jeden człowiek rozsądny, coby zawahał się w obec podobnego położenia. Urazy osobiste zniknąć powinny, gdy ocalenie kraju narażone jest na niepewność. Lewica położyła pytanie w sposób dość jasny: „Mamy prawo toczenia wojny, kiedy i jak podoba się nam ją prowadzić.“ Rząd odpowiedział w Sarnico i Brescia, że lewica niema tego prawa. Parlament powinien potwierdzić odpowiedź rządu, bo wyrzeczone przez ten rząd n i e, kraj zbawiło. Precz ze wszystkiemi dwuznacznikami, precz z zastrzeżeniami i sybilińskiemi odpowiedziami!

Pan Chiaves w swéj mowie dotknął rany palcem. Powiedział on w wyrazach wielce przyzwoitych, ale stanowczych, że: „jest stronnictwo, które zapisało na swéj chorągwi: „Włochy jednolite i Wiktor-Emmanuel!“ Owoż dla czego to stronnictwo nie przyjęło nigdy formuły uchwały ludowéj: „Włochy jednolite i dynastja Sabaudzka?“

„Dla czego nawet republikanie przyjmują pierwsze godło? Ponieważ przyjmują c z ł o w i e k a, który według własnego ich wyznania jest im potrzebny, ale odrzucają z a s a d ę.“

Lewica okrywa dziś śmiesznością wyprawę tyrolską i sama nazywa ją m a r z e n i e m.

Dzisiejsze posiedzenie nie zajaśniało żadną znakomitą mową. P. Bertani chciał znamiętnić rozprawy, ale daremnie, bo nie przyniosł żadnych odkryć zdolnych poruszyć umysły. Śmieszném i litości godném jest naśladowanie Dantona, bicie pięściami po stole i odzywanie się grobowym głosem, wśród braku treści; p. Bertani nie jest bardzo strasznym trybunem.

Rozprawy izby wlokły się dziś z trudnością, a jest jeszcze 17-tu mówców na liście.

— T u r y n 6 czerwca. W kościele Najśw. Panny Anielskiéj, parafji rodu Cavour, odbyło się dziś z rana nabożeństwo żałobne, jako w rocznicę zgonu hrabiego Kamilla de Cavour. Kościoł był pełen ludu; widziano w nim naprzód margrabinę Alfieri, synowicę zmarłego z mężem, dziećmi i teściem; ministra angielskiego sir James Hudson; prezesów senatu i izby poselskiéj; hrabiego Nigra, ministra domu królewskiego; pana de Sambrois, prezesa rady stanu; byłych ministrów Dabormida i Cassinis oraz wielu przyjaciół hrabiego Cavour, hrabiego Arese; pana Castelli, hrabiego Oldofredi, hrabiego de Salmour, barona Poerio i t. d., i t. d. Między paniami uważano margrabinę de St. Germain, margrabinę Arconati, hrabinę de Colegno, margrabinę Passalacqua.

Co za strata dla Włoch, co za okropne nieszczęście!? Codzień jest widoczniejszém. że braknie sternika, że nawą nie kieruje ta sama ręka! Wszakże Włosi powinni uznać, że jeżeli statek nie rozbił się, mimo śmierć sternika, to dla tego, iż jest w wyrokach Opatrzności, aby dola ojczyzny nie zginęła. Tylko niech ciągle pamiętają, że hr. Cavour związał ludzi rozmaitych stronnictw w jeden zastęp, że dał im spólne hasło zowiące się z g o d ą, że to hasło jest jeszcze niezbędniejsze niż silne wojsko.

P. Bixio brat jenerała, odjechał zawczoraj do Paryża, nie mogąc porozumieć się z ministrem rolnictwa i handlu co do założenia we Włoszech towarzystwa kredytowego i rolniczego. Towarzystwo jak wiadomo składało się z pp. Fremy, Pereire, D'Aligre, Seilliére i t. d. słowem z wielkich znamienitości pieniężnych; ale pan Bixio nie sądził, aby mógł przyjąć warunki podawane przez ministra.

Zdaje się, że margr. Pallavicino, prefekt Patermitański poczyna za prędko zapominać o rządzie, aby tylko myślić o sprawach Garibaldiego. W jednéj z proklamacij napisał: „Niech żyje Garibaldi i niech żyje Wiktor-Emmanuel! mieszcząc w ten sposób króla w drugim rzędzie; zdaje się, że w teatrze przyklaskiwał objawowi, który odbył się przy okrzykach: „Niech żyje Nullo! Wolność dla więźniów sarnickich!“ To już za nadto.

Dawna większość zebrała się wczoraj i przyjęła następny porządek dzienny: „Izba ubolewając nad ostatniemi wypadkami, pragnie aby spokojność kraju, godność rządu i prawa państwa, zostały utrzymane nietykalnemi; przechodzi więc do porządku dziennego.“ Ani słowa więc o ministrach, pochwały, ani nagany. Ten porządek dzienny wniesiony został przez posła Finzi. Zdaje się, że ministrowie go nie przyjmą, bo chcą albo mieć poparcie szczere i uczciwe, albo ustąpią. Porządek dzienny pana Finzi jest dwuznacznikiem, bo objawia małą ufność w teraźniejszym gabinecie, ale w obec ostatnich wypadków nieśmie tego otwarcie wypowiedzieć.

Ze względu na wichrzące stronnictwo działania; ze względu na Europę, ktora pochwala postępowanie ministrów, dawna większość zdaje się iść za systematem płonnych i bezsilnych życzeń. W ten sposób można tylko przeszkadzać innym w rządzeniu i z góry dowieść, że się na ich miejscu rządzić nie potrafi.

Dzisiejsze rozprawy odznaczyły się bardzo żwawą odpowiedzią ze strony prezesa rady daną panom Bertani i Crispi. Słusznie on powiedział, że przyjąwszy zasadę, iż towarzystwa wybawcze posiadają p a n o w a n i e m o r a l n e, parlament natychmiastby zniknął, bo siła moralna zawsze zwycięży siłę prawną, zniewoloną ulegać naciskowi mniemania powszechnego téj drugiéj siły moralnéj, która zawsze nakoniec zwycięża. P. Rattazzi był bardzo w objaśnieniach swoich szczegółowym; lewica chciała koniecznie przekonać, że ministrowie byli wspólnikami zamachu na Tyrol, wówczas p. Crispi rzekł, że posiada na to dowody, ale że jego tajemnica razem z nim zstąpi do grobu. Jen. Bixio potwierdził to, co już raz powiedział, że p. Rattazzi odmówił wszelkiego upoważnienia. Daléj silnie wystąpił przeciw panu Crispi, który w tym razie dowiódł braku patryotyzmu. Jen. Bixio opowiedział, że sam Garibaldi poruczył mu zażądać spółdziałania gabinetu; że wyprawa na Tyrol była marzeniem. Zdaje się, że p. Crispi obrażony słowami jenerała Bixio zażądał zadośćuczynienia, które miało rozstrzygnąć się dzisiejszego wieczora.

Mowa pana Finzi, podawcy wyżéj wymienionego porządku dziennego, była nietylko mierną, ale zupełnie chybiła celu. Pan Finzi oskarżał ministrów, że rozdwoili dawną większość i poróżnili z sobą lewicę! Za ten ostatni krok, doprawdy nie należałoby ich obwiniać.

Porządek dzienny pochwalający postępowanie ministrów w ostatnich wypadkach i zagrzewający ich do utrzymania powagi rządu, został przyjęty przez 189 głosów przeciw 38-miu. Około 20-tu posłów wstrzymało się od głosowania.

T u r y n, 7 czerwca. Dzięki wdaniu się wspólnych przyjaciół, zajście między panem Crispi i jenerałem Bixio, nie miało żadnego następstwa. Jakie jest znaczenie wczorajszego głosowania i czy nienależy żałować, że trzeba jeszcze objaśniać uchwałę, aby zrozumieć całą jéj myśl i doniosłość? Ministrowie przyjęli porządek dzienny, zagłosowany dnia wczorajszego, wniesiony przez pana Minghetti: wszakże mimo to przyjęcie, mimo znaczną większość, czy podobna pochlebiać sobie, że ta większość ostoi się na miejscu? Jakoż p. Crispi oświadczył, że z mów wyrzeczonych przez członków większości łatwo zrozumieć, że to głosowanie było tylko wynikłe z okoliczności, że jest zdaniem odrębném o postępowaniu ministrów podczas ostatnich wypadków, lecz że gabinet Rattazi niewyjdzie z niego silniejszym. Czyż miałoby to być prawdą i czyż znowu rzeczy wróciłyby do dwuznaczności? Niech większość nad tém pomyśli, zabiła ona gabinet Ricasoli, który pod ciężarem tak zwanych uchwał zaufania, podobnych do trojańskiego konia ukrywającego w swem wnętrzu broń i nieprzyjaciół, upadł. Żyć wśród takich wysileń, widzieć się zmuszonym do nowego odwołania się do wyborców, jest wcale niezazdrośną przyszłością, którą większość dla kraju zachowuje. Sama ona niemogłaby poglądać na nią bez pewnéj niespokojności,

Hrabia Cavour kierował izbą według własnéj uwagi, bo kraj poruczył mu dyktaturę moralną, któréj nikt nie śmiał zaprzeczać; ale po jego śmierci, po cofnieniu ręki od steru, skupić znowu w całość predstawicieli narodu, przewodniczyć im, skłonić do jednostajnego działania, jest dziełem zbyt trudném, któremu mężowie polityczni, dzisiejsi lub następni, niepodołają bez spółdziałania większości. Jest to jak zegarek stłuczony na proch w moździerzu, wszystkie sztuki tam się znajdują, ale żaden zegarmistrz złożyć z nich znowu zegarka nie potrafi. Nie jest to zabawą kuglarstwa, przeciwnie jest sprawą która winna być prowadzoną z wielką starannością i przez czynne działanie tych wszystkich, którzy zdają przed sobą ścisłą liczbę z mechanizmu rządowego i z nagrody jaka jest przywiązana do jego powodzenia.

P. Sella, minister skarbu przełożył dziś izbie swój plan następnéj treści:

Niedobór pod koniec roku 1862-go wyniesie 500 miljonów. Minister widząc, że jest rzeczą niepodobną w téj chwili zagłosować i zastosować nowych praw podatkowych, doradza umorzyć niedobor w sposób następny: 1) Ustąpić spółkom prywatnym wykonanie dróg żelaznych w Neapolitańskiém i w Sycylji, jakie skarb miał zbudować własnym kosztem. 2) Sprzedać kanały rządowe w Piemoncie za summę 20 miljonów. 3) Urządzić stosowniéj podatek od napojów 4) Sprzedać dobra rządowe. 5) Powiększyć liczbę bonów skarbowych ze stu do dwiestu miljonów.

P. Sella spodziewa się, że w ten sposób obejdzie się bez pożyczki, zachowując ten zasob na wynikłości nadzwyczajne, lub na przypadek wojny.

Pierwszy środek jest w związku z umową skarbu ze spółką Rothschild-Talabot, co do dróg żelaznych neapolitańskich. Spółka jest obowiązaną wykonywać roboty za 5 miljonów co miesiąc; obejmie na swą własność wszystko co dotąd rząd zrobił, zwróci poniesione wydatki, za pierwsze rozpoczęcie robot. Drugi artykuł obejmuje kopanie kanałów w Wyższych Włoszech, które poczynając się od Pio do Chivasso, łączą się z rzeką Ticino. Ta spółka kupuje u rządu kanały, będące jego własnością za summę 20-tu miljonów.

Przedaż dóbr skarbowych wymaga pewnych objaśnień.

Plan pana Sella jest następny. Wystawi on na przedaż z licytacji dobra rządowe administrowane przez kassę kościelną, a dające dziś 12 miljonów dochodu; skarb zamiast tych dochodów ustanowi dla téjże kassy rentę rządową. Opłata ceny dóbr kupionych z licytacji, będzie przyjmowaną w obligacjach renty włoskiéj. Spółka, która rzeczone dobra zakupi, zaliczy umówioną summę rządowi, lecz będzie musiała też dobra odprzedać cząstkowie, w sposób przez sam rząd wskazany.

— T u r y n 7 czerwca. Telegraf już doniósł o wczorajszym wypadku głosowania izby, z powodu ostatnich zdarzeń. Tego wypadku oczekiwali wszyscy ściśle śledzący postęp rozpraw. Niepodobna było wahać się izbie w obec dziwnego zachowania się lewicy i w obec jasnych i stanowczych odpowiedzi ministrów.

P. Crispi z początku przyjął taktykę, którą p. Boggio słusznie określa, jako dziw przenikliwości i zręczności. Wmówić, że ministrowie sami byli spólnikami zdarzeń sarnickich, było to zażalić przeciw nim wszystkich ludzi rozsądnych w izbie i w kraju. Ściągnąć podejrzenie na ministrów, iż mogli być tak dalece podłymi, że znęcali się nad niedoświadczoną młodzieżą przez siebie samych uwiedzioną i popchniętą, szalony zamach; było to wydać tychże ministrów na ohydę wszystkich ludzi prawych. Oczywiście plan pana Crispi zasługiwał przez swą zręczność na pochwały pana Boggio, ale p. Crispi snać zapomniał o prawości jenerałów Garibaldiego i Bixio. Pierwszy przez dwa swoje listy, drugi przez powtarzane a najszczersze oświadczenia w izbie, zniweczyli plan Crispi, który ujrzał się zniewolonym chwycić się innéj taktyki, lecz którą pierwsza z góry już zniweczyła. Bo w istocie, jakże przypuścić, aby to co pierwiéj oświadczył za smutną rzeczywistość miało zamienić się tylko w marzenie?

Dodać do tego należy systemat oskarżeń niedomówionych przeciw ministrom, upor w przemilczaniu osób i okoliczności właśnie w chwili, w któréj p. Rattazzi prosił go, aby wszystko najotwarciéj wypowiedział, aby nic nie ukrywał, ani zadziwi nikogo wypadek wczorajszego głosowania. Warto teraz zastanowić się nad jego doniosłością.

Przez usta swojego prezesa gabinet kilkakrotnie oświadczył, że nastaje na to, aby raz położyć koniec uchwałom wątpliwym. P. Rattazi powiedział wczoraj, że uchwała izby powinna być albo stanowczém potwierdzeniem, albo stanowczą naganą postępowania ministrów; powiedział, że gabinet nie będzie mógł mieć żadnéj siły, żadnéj powagi, jeśli nie zdoła oprzeć się na uchwale zaufania parlamentu. Oświadczył, że odrzuci każdy rozkaz dzienny zostawujący najmniejszą niepewność co do widoków izby, przyjął więc porządek dzienny pana Minghetti, który wszelką dwuznaczność czynił niemożliwą. Te oświadczenia nie mogły być ani wyraźniejsze ani bardziéj stanowcze; wczorajsza więc uchwała jest prawdziwym dowodem zaufania, którego doniosłość kraj oceni. Zwycięztwo nie mogło być świetniejsze i wszyscy zwolennicy porządku, ucieszą się z niego jak ze zdarzenia okazującego całą wyższość ich stronnictwa, całą bezsilność demagogów.

Gabinet Rattazzi, silny wsparciem kraju, będzie mógł odtąd śmiało postępować na wytkniętéj przez siebie drodze. Spodziewać się należy, że lewica potrafi skorzystać z ciężkiéj nauki, jaką jéj dano.

— Tekst prawa o stowarzyszeniach brzmi następnie: Art. 1-szy Czynności i zabiegi jakichkolwiek stowarzyszeń, mających na celu: zbieranie ludzi, zakupywanie broni i ładunków bez pozwolenia rządu, rozszerzenie zasad przeciwnych statutowi, dla narażenia bespieczeństwa państwa, będą karane więzieniem, lub wysłaniem na wskazane miejscowości w kraju, niezależnie od kar surowych, zastrzeżonych w prawach dziś obowiązujących.

Art. 2-gi Te stowarzyszenia mogą być rozwiązywane przez dekret królewski.

Art. 3-ci Czynnnści i zamachy, które spowodują rozwiązanie stowarzyszenia, mają być natychmiast donoszone władzy sądowéj, dla ukarania ich stosownie do brzmienia artykułu pierwszego.

Art. 4-y Członkowie stowarzyszenia rozwiązanego, którzy zgromadzać się będą w ciągu kary, albo po potępiającym ich wyroku sądowym, którzy nie przestaną wykonywać czynności zależących od stowarzyszenia, podobnież ulegną karze więzienia lub wysłaniu na wskazane przez rząd miejsca.

Naczelnicy, dyrektorowie i administratorowie, karani będą więzieniem nie krótszém nad 3 miesiące.

Francja.

P a r y ż 5 czerwca. Jeden z dzienników austryjackich utrzymywał, że Francja przełożyła Porcie pośrednictwo swoje do załatwienia sporu z Czarnogórzem. Być bardzo może, że ta wiadomość nie jest bezzasadna.

Mniéj prawdopodobną jest wiadomość rozsiana przez dzienniki Włoskie o zagajonych rokowaniach między Francją i Austrją, dla załatwienia trudności Włoskiéj pod względem Rzymu i Wenecji.

Wówczas dopiero uwierzyć będzie można tego rodzaju rokowaniom, gdy niezbite dowody staną przed oczami; tak ciężko przypuścic, aby Austrja dobrowolnie do układów przystąpić miała. Podróże p. Benedetti dają zawsze powod do rozmaitych domysłów; ile razy p. Benedetti wyjeżdża z Turynu do Paryża, tylekroć ludzie jasnowidzący wytaczają na stół jakieś nowe układy, których przyjęcie poseł francuzki ma doradzać swojemu rządowi.— Właśnie i teraz ten mąż stanu ma przybyć do Paryża, nowe więc pole do wniosków.

Senat na wczorajszem posiedzeniu słuchał sprawozdania kommissji prośb, z których jedna tylko ma międzynarodowe znaczenie. Proszący dopomina się o zagajenie rokowań z głównemi państwami handlowemi o przyjęcie jednostajnych miar, wag i stopy pieniężnéj. Dziś kiedy wszystkie narody zawierają między sobą traktaty handlowe, urzeczywistnienie téj myśli powinnoby przestać być marzeniem; zdaje się wszakże, że zachodzą jeszcze wielkie trudności, bo senat poprzestał na odesłaniu téj prośby do biura informacij co wyrównywa niemal odrzuceniu.

— Książe Napoleon przybył dnia 4 czerwca z rana do Paryża a margrabia de Lavalette odpłynął tegoż dnia z Tulonu do Civita-Vecchia.

— P a r y ż 6 czerwca. Dziennik O j c z y z n a pisze co następuje: wice-admirał Jurien de la Gravière i hrabia Dubois de Saligny przesłali z Kordowy, dnia 15-go kwietnia jenerałowi Doblado, protestację przeciw wszelkiemu traktatowi jakiby zawarł, lub mógł zawrzeć prezes Juarez o sprzedaż, ustępstwo, lub zastawę jakiemu rządowi obcemu części lub całości ziemi Meksykańskiéj.

Na to pismo nadeszła odpowiedź z Mexico z dnia 20 kwietnia, że prezydent Juarez nie będzie bynajmniéj zważał na podobną protestacją i że zawrze wszelkie traktaty, do czego służy mu zupełne prawo.

Rzeczywiście prezydent Juarez podpisał dnia 28 kwietnia z ministrem Stanów Zjednoczonych panem Corwin traktat o pożyczkę 25 miljonów dolarow; połowa téj summy ma być wypłaconą w gotowiznie; najpiękniejsze prowincje meksykanskie służyć będą za rękojmię rzetelności uiszczenia się z długu.

Zapewniają, że baron Mercier, minister francuzki w Washingtonie otrzymał rozkaz oświadczenia prezydentowi Lincoln, że traktat zawarty w Mexico dnia 28 kwietnia, jako przeciwny wszelkim zasadom uważany będzie przez Francję za nieważny i nie obowiązujący.

— Wszyscy biskupi francuzcy znajdujący się dziś w Rzymie odwiedzili poselstwo francuzkie.

Wnoszą, że rozbior budżetu ukończy się w izbie prawodawczéj dnia 25 czerwca, ale ponieważ posiedzenia zostały przedłużone tylko do 14 czerwca, nowe odroczenie zdaje się być nieuchronnem.

Piszą z Paryża: Cesarz ma zwiedzić w pierwszych dniach lipca departamenta zachodnie. W ciągu 4 dni obejrzy Clermont-Ferrant, Lyon, Nevers i Bourges. W każdem z tych miast przepędzi jeden dzień; następnie wróci do Fontainebleau, zkąd za kilka dni uda się do Vichy.

Wyjazd dworu do Fontainebleau nastąpi dnia 9-go czerwca. Poczynione przygotowania na pobyt rodziny Cesarskiéj w tym zamku, każą spodziewać się wielkich uczt i zapewne odwiedzin którego z panujących, ponieważ od dwóch dni srebra i inne sprzęty używane w nadzwyczajnych zdarzeniach, wydane są ze skarbcu dla przewiezienia ich do Fontainebleau.

Austrja.

W i e d e ń 5 czerwca. Korespondencja S c h a r f a, która uchodzi za czerpiącą swe wiadomości ze źródeł rządowych, mówi, że blizko spodziewane przybycie internuncjusza austryjackiego w Konstantynopolu barona Prokesch, nie jest obce mogącéj zajść zmianie gabinetu, jeśliby stanowisko ministrów względem izby poselskiéj, wywołało potrzebę zmiany gabinetu.

Odbyła się rada ministrów pod przewodnictwem arcyksiążęcia Rajnerego, z powodu zagajonego w izbie poselskiéj podwyższenia podatków. Kanclerze nadworni węgierski, siedmiogrodzki, byli wezwani na posiedzenie,

Deputacja półku huzarów, którego książę Walji został mianowany dowódzcą, uda się wkrótce do Londynu dla złożenia mu dyplomatu.

Podług K o r r e s p o n d e n c j i w ł a s n o r ę c z n é j, wojsko austryjackie we Włoszech zmniejszone będzie o 10,000 ludzi.

Rada miejska tryestyńska uchwaliła płacić po 21,000 zł. reń. corocznie na utrzymanie gimnazjum włoskiego. Plan urządzenia tego zakładu został potwierdzony.

Pleban Hodzsa, w Sent-Miklos, w Węgrzech, oddany został pod sąd wojenny, za zbrodnię podżegania do rozruchów.

Wagon pocztowy, należący do pociągów między Pesztem i Temeswarem, został napadnięty d. 3-go czerwca w nocy, po wyruszeniu ze stacji Koeztelek, przez zbójców, którzy śmiertelnie ranili konduktora, zabrali worki z pieniędzmi i uciekli.

— Z powodu pogłoski o protestacji państw przeciw wtargnieniu Turków do Czarnogórza G a z e t a D u n a j s k a czyni następne uwagi:

Korzystamy z téj zręczności i chcemy otwarcie wypowiedzieć, że umiemy bardzo dobrze rozróżniać wrodzone spółczucie dla doli ludności chrześcijańskich w Turcji, od dumnych i niebezpiecznych knowań wytężonych przeciw nam na Wschodzie i w duchu których wyzyskiwana jest na naszą szkodę bez żadnego rzeczywistego pożytku litość chrześcijan. Te zabiegi trwale popierane wątlą naszą litość i zmuszają nas do zajęcia stanowiska przeciwnego naszym życzeniom i dobru, zwłaszcza gdy zwrócimy uwagę na spółplemienne narodowości silne a żywotne, osiadłe na południo-wschodzie monarchji. Dałby Bóg, aby to prędko i na lepsze się zmieniło.

Nie taimy przed sobą, ile to położenie narzucone nam przez stan rzeczy jest dotkliwe, ale właśnie zniewala nas to do zastosowania doraźniéj względu na nasze najżywotniejsze dobra, do wypadków objawiających się na Wschodzie.

Nie o to bowiem wyłącznie nam chodzi, abyśmy wiedzieli, czy Turcy przelewają krew chrześcijańską w Czarnogórzu; ale głównie, czy możemy obojętnie patrzec na systematyczne wichrzenie, które zakłada miny u progu naszych granic i Czarnogórze zamienia na ognisko rewolucji, grożącéj nietylko Porcie, ale i naszéj własnéj monarchji. Według naszego zdania, protestacja dyplomatyczna przeciw wtargnieniu wojsk tureckich do Czarnogórza, niema przyczyny bytu; wówczas bowiem protestować można, kiedy jakie korzyści międzynarodowe są nadwerężone, co niema wcale miejsca co do Czarnogórza.

Według powszechnego zdania, któremu jeden tylko z rządów zaprzecza, Czarnogórze składa część posiadłości Porty, nie osłaniają go nawet zastrzeżenia podobne do tych jakie traktat paryzki obojmuje na rzecz Serbji i księstw naddunajskich. Przypuszczając, nie mówimy uznając, że Czarnogórze jest krajem niezależnym; możnaby mówić o interwencji państw obcych na jego korzyść, ale nigdy o protestacji.

Wziąć otwarcie stronę, za lub przeciw jakiemu krajowi, będącemu w wojnie i to samorzutnie bez pobudek politycznych lub dyplomatycznych, powinno być dla rządu wypadkiem głębokiego obliczenia swoich właściwych dogodności. Pod tym względem, Austrję jako państwo ościenne, nierównie bliżéj niż Francję dotykają te powikłania. Jeżeli więc Austrja sumiennie wstrzymuje się od wszelkiego wtrącania się w sprawy czarnogórskie, ta powściągliwość, sądzimy, powinnaby służyć za przykład innym mocarstwom w téj sprawie, która niemoże dla Europy wywołać ciężkich niebezpieczeństw, tylko o tyle, o ile by je wyzwać chciano.

Wszyscy dziś w Wiedniu mówią o odłożeniu na miesiąc rozbioru projektu p. Plenner o podwyższeniu opłat. Zaszło szczególne zdarzenie przed zagłosowaniem wniosku p. Hassmann, a mianowicie: sprawozdawca komitetu skarbowego doniósł izbie, że w obliczeniu niedoboru na rok bieżący popełniono błąd na 15-cie miljonów, tak, że pokrycie wydatków wynosi 75 nie 60 miljonów. Wytłómaczenie téj omyłki, zwłaszcza gdzie idzie o liczby, jest niepojęte; uchwała więc izby dozwalająca ministrowi użyć 50 miljonów na załatwienie potrzeb bieżących jest niemal podchwyconą.

Zapewniają z dobrego źródła, że zamiast przejrzenia konkordatu, wniesiony będzie tylko projekt, nad którym obecnie ministerstwo stanu pracuje, o prawnych stosunkach kościoła katolickiego z dwóma wyznaniami protestanckiemi: helweckiem i augsburgskiem, we względzie małżeństw mięszanych, wychowania dzieci i przechodzenia z jednego obrządku do drugiego.

P. Kuranda złożył w izbie poselskiéj prośbę, podpisaną w biórze towarzystwa literatów i dziennikarzy austryjackich, o wstawienie się izby do ministrów, aby użyć całego wpływu, dla wyjednania przebaczenia osobom skazanym za wykroczenia polityczne drukowe.

W i e d e ń 8 czerwca. Czytamy w dzienniku ultramontańskim T e r a ź n i e j s z o ś ć (Gegenwart):

Przychodzi nam powtórzyć po setny raz to cośmy już powiedzieli 99 razy, a mianowicie, że kardynał Rauscher jest zupełnie obcym wszystkim rokowaniom odnoszącym się do przejrzenia konkordatu. Pobyt jego w Wiedniu bynajmniéj niema związku z tym przedmiotem. Co zaś W s c h o d n i o - N i e m i e c k a p o c z t a mówi o różnicy poglądów dwóch kardynałów wiedeńskiego i pragskiego, na konkordat, możemy zapewnić z dobrego źródła, że to należy do bajek. Być może, że dwaj arcy-biskupi różnią się w zdaniu w niektórych szczegółach politycznych, ale co do konkordatu, są w zupełnéj między sobą zgodzie.

Czytamy w G a z e c i e D u n a j s k i é j: Dyrekcja policji weneckiéj prosiła niedawno dyrekcję policji wiedeńskiéj, o wyszukanie niejakiego Enrico Mirabelli, urodzonego w Seminano, w Kalabrji, który udając się za adjutanta króla Franciszka II, wyłudził tym sposobem od znakomitych osób znaczne summy, których użył na swe podróży i zabawy. Niedawno Mirabelli potrafił wcisnąć się do jednéj rodziny weneckiéj zwanéj B. i przyrzekłszy poślubić córkę, wykradł ją razem z matką i udał się z niemi do Tryestu. Gdy go w tém mieście nieodkryto, domyślano się, że jest w Wiedniu—i w saméj rzeczy dnia 4-go czerwca, policja schwytała go razem z temi dwiema niewiastami na przedmieściu Mariahilf. Niewiasty odwołano do Wenecji, Mirabelli został uwięziony. Nie był on nigdy adjutantem królewskim, ale tylko podoficerem w wojsku neapolitańskiem.

Prusy.

Izba poselska. Niedostatek miejsca zmusza nas streścić sprawozdanie z zajmujących rozpraw nad adresem toczonych d. 4, 5 i 6 czerwca. Powiedzieliśmy już kilka słów o posiedzeniu 4 czerwca; podajemy nakoniec treść tych sporów podług G a z e t y p r u s k i é j:

Na wczorajszém posiedzeniu izby poselskiéj, ogólny rozbiór projektu adresu kommissji otwarty został przez p. von Vincke. Oświadczył się on przeciw projektowi kommisji równie z powodu jego formy jak treści. Pod tym ostatnim względem nagania projekt równie za to co powiedział, jak za to co zamilcza. Co do formy, p. Vincke wolałby trzymać się porządku mowy królewskiéj. Nagania skłonność do fraz bez znaczenia przebijającą się w projekcie adresu kommisji. Żałuje, że projekt ograniczył się wykazaniem jednego tylko szczegółu, gdzie panuje różnica zdań, zapomina zaś o tém co rząd uczynił dobrego i chwalebnego, oraz zaniedbał dotknąć wielkich zadań żywo obchodzących powszechność, a o których Niemcy, a nawet cała Europa pragnęłaby dowiedzieć się co o nich myśli izba poselska pruska. Nadewszystko Hessja elektoralna oczekuje wyrazu naszego spółczucia jako wsparcia. Kiedy postanowiono mówi daléj p. Vincke, milczeć o tych pytaniach, król nie będzie mógł wiedzieć w czém rząd jego jest w sprzeczności z życzeniami kraju.

P. Groote, który zabrał głos po panu Vincke, mówił za projektem kommissji, którego właściwości dowodził przedstawiając obraz położenia kraju. Według niego, Prusy są zagrożone zbiciem ich z toru, którym postępowały dotąd w celu utrwalenia rządu konstytucyjnego.

P. von Sybel, zabrał głos we własnéj obronie i usprawiedliwiał się z zarzutów czynionych jego projektowi. Taka to jest, rzekł, zawsze dola środka izby, we wszystkich walkach stronnictw skrajnych. Wyrażony żal z przemilczenia niektórych żądań jest niesłuszny, bo jego projekt o nich mówi.

Na posiedzeniu 5 czerwca, pierwszym mówcą, który dał się słyszeć, był professor Virchow. Podług niego, rozprawy mają za cel przedstawienie położenia kraju nie zaś kłótnie o styl i pojedyńcze słowa. Lubo nie potwierdza wszystkich wyrażeń projektu adresu postępowców, znajduje jednak, że pewna wonność jest potrzebną w obec dymu kadzideł dworskich, przez który przejść należy, by dostać się do króla. W ten sposób mówca odpiera oskarżenia p. von Vincke. Rozumi, że mowy wyrzeczonéj na otwarciu, nie można uważać za mowę od tronu. Przechodząc do rozwiązania ostatniéj izby i gabinetu, mówca dziwi się, że dawni ministrowie zasiadający w teraźniejszéj izbie są nieobecni, chociaż byłoby to właściwe miejsce do złożenia objaśnień. Ministrowie będący dziś na urzędzie, winni także wytłómaczyć sprzeczność między rozwiązaniem izby spowodowaném przez nieufność przedstawicielstwa narodowego względem ministrów i utrzymaniem dzisiejszego gabinetu, na którym ta nieufność nierównie silniéj cięży i który ostać się nie może, chyba przyjmując zupełnie inny kierunek. Mówca skreśla następnie rozwój reakcji i zahamowanie dążeń wyzwolonych od wejścia ministra wojny do przeszłego gabinetu, który posiadał znaczną większość, ale nie umiał z niéj korzystać i pozwolił, że się zwolna rozprzęgła; przypomina tworzenie się stronnictwa postępowego, które obejmuje wiele pierwiastków dawnych stronnictw wyzwolonych i które nie chciało obarczać trudnościami ministrów wyzwolonych, lecz tylko oddzielić dobro kraju od widoków osobistych; które przyjmując wniesienie Hagena jedynie dopomniało się o prawo konstytucyjne przedstawicielstwa narodowego od dziesięciu lat nurtowane.

Oklaski przerwały mówcę, który przystępując do projektów do praw wniesionych przez ostatni gabinet, usiłuje dowieść, że projekt o wysokiéj izbie obrachunkowéj, zmierza do uszczerbku praw przedstawicielstwa narodowego, kusząc się o absolutystowskie wytłómaczenie setnego czwartego artykułu konstytucji. Większość musiała krzyknąć **stój!** na podobne prawodawcze dążności. Mówca dla odmalowania wrażeń, jakie musiał wywołać przed-wyborczy okolnik p. von Jagow, przytacza okolniki tłómaczące ogłoszone przez prezesów prowincji pp. von Kamptz i von Costenoble. Duch przemagający w tych pismach jest duchem ostatecznéj reakcji. Większość izby odparła usiłowania czynione, by zmniejszyć prawa przedstawicielstwa narodowego na korzyść biurokracji i dziś ta większość oskarżaną jest o dążności najskrajniejsze; dla tego właśnie większość w adresie przemawia do królewskiego serca. Adres nie może razem wszystkiego dotknąć. Mówca zgadza się wszakże, iż należy wspomnieć o sprawie hesskiéj; powodzenie atoli polityki pruskiéj w téj sprawie aż dotąd nie jest pomyślne, bo na tém się skończy, że ta polityka wtrąci Hessję w szereg państw wurzburgskich.

Adres po prostu znajduje się na polu konstytucji; nie jest to wcale zastosowaniem się do niéj mierzyć i ważyć, gdzie leży środek ciężkości władzy państwa. Ten środek leży w izbie poselskiéj, kiedy rząd przeciwny mniemaniu kraju i jego swobodnie wybranemu przedstawicielstwu, zmusza izbę do wzięcia inicjatywy; ten środek ciężkości ludu będzie w koronie kiedy rząd znajdzie się w zgodzie z ludem i jego przedstawicielem.

Pan von der Heydt odpowiada, że jest niesprawiedliwością wkładać na ministrów odpowiedzialność, za okolniki jego podwładnych, które sami zresztą sprostowali. Łatwo byłoby panu von der Heydt osobiście wytłómaczyć zmianę gabinetu, lecz nie pozwala mu tego jego obowiązek. Jeżeli przeszła izba uchwalając wniesienie Hagena użyła służącego sobie konstytucyjnego prawa, korona podobnież postąpiła rozwiązując naprzód izbę, potém ministerstwo i nie konstytucyjną jest rzeczą zapytywać o przyczyny. Szczegółowość budżetu była już zadekretowaną w skutek postanowienia zapadłego w ostatnim gabinecie. Projekt do prawa o wysokiéj izbie obrachunkowéj jest zupełném zastosowaniem do konstytucji, rachunkowość pruska nie lęka się żadnéj kontroli, nikt też niema prawa wykładać rzeczonych uchybień w projekcie do prawa o odpowiedzialności ministrów, przez bojaźń gabinetu być rzeczywiście odpowiedzialnym.

Pan Reichensperger zaczyna od oświadczenia, że przyjmując adres niema bynajmniéj zamiaru objawienia ufności w ministrach; przeciwnie mówi otwarcie, że gabinet poprowadził kraj drogami zgubnemi i jeżeli lewa strona jest tak liczną, przypisać to należy ministrom. Mówca przebiega potém pytania niemieckie, hesskie, włoskie i szczególnie bije na projekt pana von Vincke, nakoniec mówi o traktacie francuzko-niemieckim, którego jeszcze dobrze nie zna, ale który obudza w nim wielką nieufność. Mówca nagania też projekt adresu kommisji.

Pan Schulze-Delitsch odpowiada naprzód panu von Vincke. Jeśli by kto chciał, rzekł, dobrze poznać doniosłość okolników przéd-wyborczych, niech by sobie wystawił co by nastąpiło gdyby te okolniki sprawiły zamierzany skutek. Oto nastąpiło by przejrzenie konstytucji dla uczynienia na przyszłość wszelkiéj wyzwolonéj izby niemożliwą. Nikt nie mógł by już szczerze powiedzieć, że rozwiązanie miało miejsce z powodu wniesienia Hagena, lecz z powodu uchwał, jakie by w izbie zapadły według wszelkiego prawdopodobieństwa, w rzeczy budżetu wojennego, gdyby jéj nie rozwiązano przed zajęciem się jego rozbiorem.

Jeśli pan von Vincke nazwał zagłosowanie wniesienia Hagena błędem politycznym, określenie, jakie ten mówca w tym razie uczynił, ściśle zastosować można do jego przedwczesnéj deklaracji przeciw temu wniesieniu, co właśnie sprzeciwiło się jego wyborowi w obwodzie, który go ciągle swym posłem mianował. Co się ściąga do stanowiska stronnictwa, względem ministrów wyszłych z jego łona, to stronnictwo dopóty wspierać ich będzie, dopóki zechcą trzymać się jego zasad. Wniesienie Hagena dla tego tylko ma wielką doniosłość, że po raz piérwszy groźba złożenia urzędów przez ministrów nie przeszkodziła jego przyjęcia. Jeżeli pan von Vincke poruszył przeszłość kilku posłów, lepiéj by był uczynił zostawując tę robotę stronnictwu zachowawczemu do którego właściwie należy. Tym sposobem wątli tylko jedność stronnictwa wyzwolonego. Dla oznaczenia ustępstw uprzedzających nawet zebranie się dzisiejszéj izby, mówca przypomina list pana von der Heydt do pana von Roon, obejmujący cały programat pozornego konstytucjonalizmu. Co się ściąga do potrzeb materjalnych, reakcja zawsze je najgorzéj prowadziła, lud nie przedaje nigdy swego prawa pierworodztwa za półmisek soczewicy, który jest tylko pozornym półmiskiem. Kończąc tłómaczy milczenie adresu o wielu przedmiotach, których rozwiązania nie podobna było powierzyć teraźniejszym ministrom, bo nie zdołają oni rozwinąć chorągwi narodowéj. Zaniechanie rozbioru sprawy niemieckiéj jest skutkiem posłuszeństwa mniemaniu powszechnemu, które oddawna zerwało z dzisiejszym gabinetem. Mówca przemawia za poprawą pana Sybel, ponieważ odrzucenie adresu mogło by obudzić opaczne wykłady, przyjęcie zaś jego jest pożądane w sprawie utrzymania jedności stronnictw wyzwolonych. Częste oklaski przerywały tego mówcę.

Pan Libelt oświadcza w imieniu Polaków, że jeśli głosować oni nie będą za adresem, nie należy tego tłómaczyć, że pokładają ufność w ministrach.

Pan von Roon protestuje przeciw twierdzeniu, że gabinet **został** wyzwolonym. Jest to potwarz może nawet w dobréj myśli, lecz przyjąć jéj nie podobna, bo gabinet był i już niezłomnie wyzwolonym z téj prostéj przyczyny, że to mu nakazuje listopadowy programmat królewski 1858 roku. Wyzwolony i konstytucyjny na rozkaz królewski, mówca odrzuca wszelką wątpliwość co do czystości i szczerości swoich konstytucyjnych uczuć, odrzuca każde oskarżenie, że działał lub mógł działać przeciw konstytucji; kocha systemat konstytucyjny o ile król żąda po nim tego według swojego zdania. Odpowiadając panu Virchow, który powiedział, że w odczytanéj dnia wczorajszego deklaracji znajduje się wyraźnie: **tak zwany rząd parlamentarny** i że to musiała być omyłka piszącego, pan von Roon mówi, że przeciwnie: rząd parlamentarny w Prusiech taki jak go pojmuje lewa strona izby, byłby u nas niepojętym (och! och!). Prawda, że okolnik jednego z prezesów prowincji niesłusznie utrzymymywał, że stronnictwo postępowe czyli demokratyczne toczy otwartą wojnę z koroną. (Mówca wymówiwszy te słowa z przyciskiem zatrzymał się, głosy ze strony lewéj wołają: i cóż? prezes z trudnością przywraca porządek). Pan von Roon mówi daléj: rząd pamiętać będzie o zaprzeczeniu pana Virchow. Broni następnie budżetu wojennego, który nie jest w cale źrzódłem niezadowolenia, oświadcza, że rząd nigdy poczytywać nie może większości stronnictwa postępowego za prawdziwe przedstawicielstwo kraju. Te słowa wywołały ogromne wzburzenie w izbie.

Pan von Jagow minister spraw wewnętrznych broni gabinet od zarzutu, że niesłusznie wtrącił imię królewskie do walk wyborczych i obstaje przy swoich okólnikach oświadczając, że nigdy im nie zaprzeczał ani zmniejszał ich doniosłości w komissji. Pan Freese z początku nanowo potępia okolnik; oświadcza się za adresem i za poprawą pana Sybel w sprawie hesskiéj. Przechodząc do spraw wewnętrznych mówi, że naród będzie zawsze przejęty wdzięcznością za akt listopadowy 1858; wszakże nic nie otrzymał nad służące sobie prawo, nie spłynęła na niego żadna łaska i nie zobowiązał się przyjmować wszystkiego co pochodzi z góry, tudzież pokładać zaufanie w gabinecie, którego połowa wyrzekła się w latach reakcji swoich wyzwolonych zasad.

Po kilku słowach hrabiego Bethusy, który oświadczył, że jego stronnictwo liczące nie dwunastu, ale tylko dziesięciu członków, dalekiém jest jak i on sam od pochwalania wszystkich knowań wyborczych i tego stronnictwa i gabinetu,— zamknięcie ogólnych rozpraw wyrzeczono, zostawując wolność czynienia uwag osobistych. Nakoniec sprawozdawca pan Twesten przedstawia w krótkości treść rozpraw; oświadcza, że większość niechce występować z bezwarunkową oppozycją, protestuje przeciw zarzutom ministra wojny twierdzącego, że działania przeciw koronie nie były otwarte, a więc zdawał się chcieć powiedzieć, że były pokątne.

Na posiedzeniu dnia 6 czerwca trwającém dwanaście godzin (od 9 zrana do 9 wieszorem) z półgodzinną tylko przerwą z powodu znużenia stenografów, pan von Vincke zabrał głos w obronie pierwszego artykułu swego projektu, który tak wyraził, iż powstawał tylko na okolnik ministra, nie dając bynajmniéj względu na okolniki jego podwładnych. Znajduje, że w żaden sposób dopuścić tego nie należało, aby adres naganiał rozwiązanie izby i gabinetu. I on sam i jego przyjaciele dawali zdrowe rady przeszłym ministrom i przepowiedzieli im co nastąpi, na nieszczęście rad tych nie usłuchano. Nie chcieli jednak nękać ministrów, przewidując, że nastąpi gabinet reakcyjny jak to rzeczywiście nastąpiło.

Pan von Kirchmann chciałby, aby nie głosowano na adres, lecz zbijać musi jedno miejsce projektu pana Vincke w którym czyta, że nikt nie myśli o przeniesieniu na izbę władzy, która powinna zostać przy koronie. Znaczy to bowiem, że izba pragnie utrzymać pozorny konstytucjonalizm. Na tém wszystko zależy, aby wiedzieć kto ustąpi w razie zatargi czy rząd czy izba? Okolnik ministra twierdzi, że izba i tylko izba. Według zdania mówcy w podobnych zatargach, postanowienie nie zależy od mniemania i woli, ale wypływa z obowiązku, który rozstrzyga przeważające potęgi w dziejach. W podobnych zdarzeniach zwycięztwo przechyla się na stronę prawdy. Mówca przytacza przykład z epoki Steina, uchwałę 1813 roku zapadłą w izbie Prus wschodnich. Dla znalezienia tych sprawiedliwych rozstrzygnień systemat konstytucyjny utworzył izby i dla tego w podobnych zatargach rozstrzygnienie naprzód należy do przedstawicielstwa narodowego, a gdy rząd wszystkiego doświadczał do zmienienia wyrazu powszechnego mniemania i gdy to zawsze pozostało jednostajném, rząd powinien ustąpić. Przepisuje to dobro korony, najwłaściwszym zaś środkiem, zmiana ministrów. Nie jest to napisane w żadnym paragrafie konstytucji i nie mogło w niéj znaleźć miejsca, ale taki jest duch konstytucji.

Pan **Waldeck**. Różnica między stronnictwami na tém polega, że większość chce zawsze szczerze zastosowania praw zaręczonych przez konstytucję. Mówca nie rozumie stanowiska, jakie gabinet chce zająć względem izby: Jeżeli izba używa swego konstytucyjnego prawa, jeżeli w przedmiocie wojska większość stanie na polu zajmowaném 1861 przez mniejszość, co rząd uczyni? Czy nastąpi nowe rozwiązanie? Mówca sądzi, że gabinet nie potrafi rządzić tylko przez pozorny konstytucjonalizm. Powstaje na okolnik ministra sprawiedliwości, odwołuje się do członków najwyższego sądu kassacyjnego zasiadających w izbie i pyta ministrów czy sądzą, że ich polityczne przekonania wpływają w czémkolwiek na ich wyroki? Mówca jest przeświadczony, że najjaśniejszy pan może szczęśliwie królować przy dzisiejszéj izbie.

Pan **von der Heydt**. Powiedzieliśmy już zawczora jak pojmujemy możność rządzenia z tą izbą. Wymagamy tylko, aby nas sądzono podług uczynków. Jeżeli izba chce uczynić krok zbliżenia z nami, znajdzie w nas największą gotowość, ale nikt oczekiwać nie może, aby rząd był nieczynnym wówczas, gdy wszystkie stronnictwa miotają się i działają. Wszakże rząd nie dopuścił się żadnéj nieuczciwości lub nieprawości, nie jest reakcyjnym i nie schodzi z programmatu 1858.

Pan Karsten odpowiada panu von Kirchmann, że ktokolwiek zanadto wytęża swe prawa, musi potém ustępować. Jeżeli to jest prawdą, że środek ciężkości władzy znajduje się w téj izbie, okoliczności same ją do władzy doprowadzą; ale należy odpierać zamiar gwałtownego jéj do izby przeniesienia, to też Prusy nie są gminowładne ale monarchiczne.

Pan von **Forkenbeck** zbija projekt pana Vincke; nie dosyć jest odpowiedzieć na okolnik ministra spraw wewnętrznych, potrzeba też odpowiedzieć na okolniki innych władz, których systemat odkrył się w całéj otwartości.

Przed zamknięciem rozpraw nad artykułami pierwszym i drugim, pan von Vincke czyni uwagę, że minister skarbu oświadczył, iż gabinet nie jest reakcyjnym, minister zaś wojny powiedział, że nie jest wyzwolonym, Pan von der Heydt powiada, że gabinet jest tyle wyzwolonym ile był poprzedzający.

Izba przystąpiła do rozbioru poprawy pana Sybel, która brzmi następnie: „lud pragnie zewnątrz polityki silnéj i postępowéj, która urzeczywistwiłaby w zupełności szlachetne oświadczenie waszéj królewskiéj mości, dnia 9 listopada 1858 roku: **Świat wiedzieć powinien, że Prusy są gotowe wszędzie bronić prawa.** Żąda więc mianowicie powtarzając dawniéj wypowiedziane przekonanie, że działać należy wszelkiemi środkami na korzyść przywrócenia prawa konstytucyjnego w Hessji elektoralnéj, na bezpośrednie zwołanie sejmu hesskiego na osnowie konstytucji 5 stycznia 1831, na poprawach wprowadzonych w 1848 i 1849 oraz ustawy wyborczéj 5 kwietnia 1849, aby nasza własna prawość była zabezpieczoną, dobro i cześć Prus jako wielkiego mocarstwa europejskiego ocalone.“

Pan Waldeck mówi przeciw poprawie, która niepowinna mieć miejsca w adresie. Lud hesski jest już przekonany o spółczuciu ludu pruskiego. Nie można po dzisiejszym gabinecie oczekiwać pomyślnego rozwiązania sprawy hesskiéj. Uchwalając poprawę, poprawilibyśmy dzisiejsze postępowanie o którego właściwości wolno jest wątpić i które może tylko posłuży do pomnożenia siły zbrojnéj.

Pan **Hepke** komissarz rządowy czyta oświadczenie w treści, że toczące się rokowania nie dozwalają rządowi dostarczyć obszerniejszych objaśnień, czego rząd tém więcéj żałuje, iż nie lęka się żadnego tłumaczenia. Przekonany, że prawo konstytucyjne jedynie przywrócone być może przez środki konstytucyjne, wytęża całą usilność swoją na uprzątnienie zawad sprzeciwiających się temu celowi. Rząd wytrwa aż dopóki go nie osięgnie.

Pan **Reichensperger** zabiera głos nad paragrafem tyczącym się izby panów. Nienależy, rzekł, zachęcać rządu do zmiany większości w izbie wyższéj, mógłby bowiem uczynić to samo i z izbą niższą. Pan **Dunker** mówi, że to nie może mieć miejsca, gdyż żaden artykuł konstytucji, nie daje do tego rządowi prawa. Pan von Vincke nie chce **pieczywa parów**, to jest ryczałtowego mianowania członków izby wyższéj, ale chciałby, aby z niéj usunąć członków, nie mających już prawa w izbie zasiadać, wszakże pan Twesten jest przeciwnego zdania.

Po półgodzinnéj przerwie izba wróciła do obrad, na których minister skarbu, dla innych zatrudnień znjadować się mógł. Roztrząsano poprawę pana **Bresgen**, żądającego, aby w ustępie szóstym po słowie **konstytucja** dodać wyrazy: **dla utworzenia udzielnego zarządu w gminach i powiatach**, a po słowach: **gorąco pragnie ogłoszenia praw**, dodać **i widzieć całe brzemię podatków, doprowadzone do rozmiarów odpowiadających siłom podatkowym kraju.** P. Bresgen broni swojéj poprawy; po kilku objaśnieniach osobistych izba przystępuje do głosowania.

Projekt pana Vincke miał za sobą ledwie trzydzieści głosów, został więc odrzucony. Poprawa pana Reichenspergera: „Lud pruski chce królewskości silnéj, opartéj na własném swojém prawie, wyższéj nad stronnictwa; uznaje w niéj trwałą rękojmię wszystkich innych praw i rozwoju postępowe go konstytucyjnych swobód,“ ma za sobą tylko zachowawców i środek izby, więc podobnież upadła. Poprawa pana Bresgen utrzymała się. Poprawa pana Sybel o sprawie hesskiéj przyjętą została przez 253 głosy przeciw 55. Polacy w liczbie 14 nie głosują. Nakoniec całość adresu przyjęta została przez 219 głosów przeciw 101.

Depesze telegraficzne.

BERLIN, sobota 7 czerwca wieczorem. Król dziś o godzinie 5 po południu dał posłuchanie kommissji upoważnionéj do złożenia adresu, i następnie odpowiedział:

„Z przyjemnością przyjmuję uręczenia wierności i szczerego poświęcenia, które zostały przedemną wyrażone. Powtarzając znowu, że niezmiennie stojąc na podstawie oprzysiężonéj konstytucji i mojego listopadowego programmatu 1858 roku, oraz że w tym względzie znajduję się w zupełnéj zgodzie z moimi ministrami dodaję, że jestem przekonany iż uczucia, któreście mi wyrazili będą sprawdzone przez uczynki, a ponieważ przypomnieliście jedno miejsce mojego programmatu 1858, chciejcie przeniknąć się niem co do słowa; wówczas najdokładniéj poznacie moje uczucia.

WIEDEŃ, sobota 7 czerwca. Donoszą z Belgradu z dnia dzisiejszego, że rząd serbski protestował w obec mocarstw opiekuńczych, przeciw wojennym objawom uczynionym zawczoraj przez załogę turecką, oraz że uchyla się od wszelkiéj odpowiedzialności za mogące ztąd wyniknąć następstwa.

FRANKFURT, sobota 7 czerwca wieczorem. W kołach dobrze zawiadamianych krąży lista ministerjalna hesska przyjazna stronnictwu konstytucyjnemu. Jenerał Lossberg ma objąć wydział spraw zagranicznych, dyrektor trybunału Kersting, sprawiedliwości, Wiegand spraw wewnętrznych; wyższy radca skarbowy Zuschlag, prezydent izby aż do roku 1859, skarbu, półkownik Baumbach wojny.

LONDYN, niedziela 8 czerwca. **Zakład Reutera** donosi co następuje pod dniem 27 maja z New-Yorku: Jenerał Banks ustąpił przed oderwańcami do Winchester, gdzie znowu natarło na niego 15,000 oderwańców. W skutek wysłanych posiłków jenerałowi Mac-Dowell, siły jenerała Banks zmniejszyły się do liczby 4,000 ludzi, cofnął się więc do Willamsburg i przeprawił przez Potomac. Oderwańcy ścigali go ciągle od Wirginji do Marylandu, straty jego są znaczne. Udało się też oderwańcom odzyskać władzę nad doliną Shenandoah.

Niespodziany pochód oderwańców na Maryland i Waszyngton spowodował niespokojność na północy. Zaszły rozruchy w Baltimore; osoby znane z dążności oderwańczych były napastowane przez pospólstwo; ale dziś porządek jest już przywrócony. Prezydent Lincoln kazał zająć wszystkie drogi żelazne dla przewozu wojska. Gubernatorowie New-Yorku, Pensylwanji i Massachuczetts wezwali milicji na obronę Waszyngtonu. Liczne półki są już w drodze do stolicy.

LONDYN, niedziela 8 czerwca. **Zakład Reutera** podaje następne wiadomości z New-Yorku z dnia 27 maja: Półurzędowe wiadomości z Orizaba z dnia 9 maja, zapewniają, że 10,000 Meksykanów napadło na Francuzów o 3 mile od Mexico i że Francuzi zostali pobici ze stratą 300 ludzi. Niesądzą, aby Juarez opuścił stolicę.

Pełnomocnik angielski zawarł traktat, przez który spory między Meksykiem a Anglją zostały załatwione.

BRUKSELLA, poniedziałek 8 czerwca wieczorem. Dziennik **Niepodległość belgijska** oznajmuje, że gabinet wiedeński przyjął przełożenia Francji tyczące się rozejmu, mającego się zawrzeć między Portą i Czarnogórzem, oraz że wysłano rozkaz do margrabiego de Moustier do Konstantynopola, aby porozumiał się z baronem Prokesch-Osten.

FRANKFURT, poniedziałek 9 czerwca. Wczoraj miało tu miejsce zgromadzenie przewodników stronnictwa demokratycznego i stronnictwa konstytucyjnego Niemiec południowych i północnych. Główna uchwała stanowi, że wkrótce powinno być zwołane zgromadzenie przedstawicieli ludu, teraźniejszych i przeszłych, nie wyłączając przedstawicieli niemiecko-austryjackich, dla obrad nad dobrem pospolitem, a mianowicie nad zadaniem konstutycji niemieckiéj.

RZYM, niedziela 8 czerwca. Obrzęd kanonizacji odbył się w największym porządku, trwał sześć godzin, przy obecności 44 kardynałów 243 biskupów i ciała dyplomatycznego.

MOSTAR, niedziela 8 czerwca. Twierdza Niksicz została opatrzona żywnością dnia 3 czerwca. Derwisz-pasza spotkał się pod Trubiewem z Czarnogórzanami i poniósł znaczne straty; wszakże tegoż dnia pokonał ich w stanowczéj bitwie. Po powtórnéj znowu klęsce nieprzyjaciół, Turcy przebojem wdarli się do Niksicz.

RAGUZA, poniedziałek 9 czerwca 1862. Po trzydniowéj walce udało się Turkom zejść na dolinę i wprowadzić żywność do Niksicz; lecz stracili 2,000 ludzi. Czarnogórzanie zajmują Dugę i nie dozwalają wyjścia z Niksicz.

RAGUZA, poniedziałek 9 czerwca. Nieustanne utarczki trwają codzień od dnia 2 czerwca. Obie strony poniosły wielkie straty. Turcy między zabitymi liczą Ferik-Salih-Paszę, półkowników Mehemeda i Mustafę, tudzież innych oficerów. Derwisz-Pasza po pięciogodzinnéj walce zdobył stanowisko Ostrog, zajmowany przez książecia czarnogórskiego.

RZYM, poniedziałek 9 czerwca. Allokucja wyrzeczona przez papieża na konsystorzu, opłakuje błędy rozszerzone przez duch rewolucyjny przeciw powadze kościoła włoskiego i wojnę wypowiedzianą władzy świeckiéj papiestwa. Wzywa biskupów do podwojenia gorliwości w zbijaniu tych błędów i we wstrzymaniu ich upowszechnienia.

Kardynał Mattei odczytał adres biskupów do papieża. Wszyscy biskupi obiadowali z papieżem w salach bibljoteki watykańskiéj.

LONDYN, wtorek 10 czerwca. **Zakład Reutera** podaje następne wiadomości z New-Yorku z dnia 31 maja.

Oderwańcy opuścili Korynt. Spodziewają się wielkiego dowozu bawełny do Orleanu; przybyło już tam 400 wańtuchów. Jenerał Butler z największą ścisłością utrzymuje w tém mieście surowość praw wojennych.

Jenerał Banks postępuje znowu naprzód w Wirginji. Obiega wieść, że oderwańcy opuścili Richmond i Memfis, lecz nie zdaje się to być podobném do prawdy. Krąży pogłoska, że Petersburg został podobnież przez oderwańców opuszczony.

PARYŻ, środa 11 czerwca. Monitor powszechny oznajmuje, że Turcy po zdobyciu Ostroga posunęli się na Abai.

BELGRAD, środa 11 czerwca. Książę Michał serbski rozpoczął objazd w Alżewa, Podguże i Szabaca. Wczoraj dwóch Turków napadło na żandarma serbskiego; nastąpiło zbiegowisko; dwaj Turcy zostali uwięzieni.

LONDYN, środa 11 czerwca. **Zakład Reutera** podaje następne wiadomości z New-Yorku z dnia 1 czerwca:

Mówią, że w Richmond zgromadzono 200,000 oderwańców. Jenerał Hullock rozumi, że oderwańcy stoją w wielkiéj liczbie o pięć mil na południe Koryntu. Jenerał Banks odebrał Port-Royal, gdzie wziął 150 jeńców.

WIEDEŃ, środa 11 czerwca wieczorem. Gazeta urzędowa oznajmuje dziś wieczorem, że król grecki przyjął dymissję gabinetu Miaulis i utworzył nowe ministerstwo w następnym składzie: pan Kollokotronis prezes rady i minister spraw wewnętrzych; pan Spiro.—Milio, minister wojny; pan Metis marynarki; pan Hatziskos wyznań i oświecenia, pan Sewines skarbu; pan Eliopulos sprawiedliwości i pan Theocharis spraw zagranicznych.

BRUKSELLA, czwartek 12 czerwca. Król Leopold dotknięty jest od przeszłego piątku cierpieniem płucowém, które pogorszyły bole pochodzące z kamienia, które dotąd nieustają.

BERN, czwartek 12 czerwca Władze i ludność miasta Locarno przyjęły Garibaldiego w sposób świetny i pełen zapału. Przyjęcie nie było urzędowe. Kapitan Bela rodem Węgrzyn przypomniał Garibaldiemu dawną obietnicę, jenerał odpowiedział że poczytuje przypomnienie tej obietnicy za proroctwo przyszłych przewag swoich w kraju Magyarów. Garibaldi otoczony licznym orszakiem pojechał do Canobbio.

Przegląd
Pism czasowych.

Gazeta Polska (do N. 130).

— „Ost-See-Ztg.“ donosi, że klub sejmowy polski w Berlinie ukonstytuował się jak następuje. Prezesem obrany jest poseł Karol Libelt; wice-prezesem hrabia Bniński; sekretarzami poseł Stablewski i hrabia Działyński. Członkami komissji parlamentarnéj deputowani: Bentowski, M. Żółtowski i ksiądz Janiszewski—zastępcami ich Piłaski i A. Żółtowski. Do dnia 8 b. m. 16 posłów polskich zajęli miejsce w izbie deputowanych. Karol Libelt w rozprawach nad adresem zastrzegł prawa W. Księstwa Poznańskiego w traktatach przyrzeczone i skreślił w kilku słowach program posłów polskich na sejmie berlińskim. Hrabia Cieszkowski i Władysław Niegolewski, nie będą obecni na tegoroczném posiedzeniu.

— Członkowie rady miejskiéj warszawskiéj, przez ciąg ubiegłego tygodnia odbywali rewizję kass magistratu m. s., tudzież inwentarza lombardu, wag miejskich i rekwizytów pogrzebowych na cmentarzu powązkowskim, w dniu zaś 7 b. m. (w sobotę), odbyło się posiedzenie tejże rady, na którém członkowie nowo przybyli pp. Henryk Krajewski i Stanisław Hiszpański, wykonali prawem przepisaną przysięgę, poczem rozbierano przedmioty na porządku dziennym będące.

— Od d. 10 b. m. otwartą została w teatrzyku Towarzystwa dobroczynności, wystawa fantów, loterji fantowéj urządzającéj się przez bractwo ś-go Wincentego a Paulo, którego celem jest zwiedzanie pomieszkań nędzą dotkniętych i udzielanie tymże wsparcia. Składa się wystawa ta z 1,500 fantów różnego rodzaju: lampy, dywany, porcelana, roboty ręczne, galanteryjne i t. d. 1/3 część losów wygrywa, a bilet kosztuje złp. 2. Ciągnienie nastąpi w b. m. około ś-go Jana. Wystawa otwartą jest od 11 rano do 7-éj wieczorem.

Gazeta Warszawska (do N. 130).

— Nieraz zdarzyło nam się słyszeć ubolewania nad zatwardziałością, nieufnością naszego ludu, nie umiejącego i nie chcącego ocenić ani świadczonych mu dobrodziejstw, ani usiłowań łożonych około jego dobra. Ubolewania te, przytaczane zwykle dla zasłonięcia swéj nieczynności, są po największéj części niesłuszne, trzeba bowiem wziąć pod uwagę ciemnotę i tylowiekowe poniżenie naszego ludu, tyle razy zawiedzione jego nadzieje, a zrozumiemy łatwo niewiarę i nieufność nawet w to, co ze szlachetności starszych braci dla jego dobra jest przedsięwzięte. Przypomnijmy sobie dzień wczorajszy!... Nie żądajmy cudów. Mimo wszystkich niekorzystnych wpływów, nieufność ludu naszego daje się przezwyciężać, ale tylko żywemi czynami, popartemi usilną kilkoletnią pracą. Lud nasz newierzy aż się dotknie, aż w ciągu lat upewni, iż dobra ku niemu wola nie jest chwilowemi okolicznościami wyciśniętą ofiarą. Jeżeli przeciwnicy tego zapatrywania się skwapliwie zbierają przykłady niewiary, nieufności i dzikości ludu, i my niemniéj chętnie musimy notować fakta przeciwne. Dla tego też z przyjemnością wskazujem korespondencję z Galicji, w ostatnim Nrze Gazety Rolniczéj pomieszczoną, w któréj autor przytacza żywy fakt przełamania nieufności ludu. Przed kilku laty, ksiądz Morgenstern objął parafję Oporyszew w Tarnowskiém. Lud, zdziczały, zdemoralizowany, nie widzący nigdy jak słowa kapłana popierane są czynem, z niewiarą słuchał kazań swego proboszcza, lekceważył je, posądzając ks. Morgensterna o spółkę ze swymi nieprzyjaciołmi, za jakich uważał swoich panów. Zacny kapłan nie zraził się jednak niepowodzeniem piérwszych swych kroków, nie założył rąk wyrzekając na zatwardziałość ludu. Przeciwnie, widząc mały skutek słowa z kazalnicy, postanowił się zbliżyć do swych ubogich parafjan, a zaczął od tych, którzy najwięcéj potrzebują, od ubogich i chorych, od nieszczęśliwych, których cieszył pomocą, radą, współczuciem, pozyskał sobie następnie dzieci, rozświeceniem w ich główkach prawd religji, nauki czytania, wiadomości o własnym kraju i jego historji. Przez cierpiących i niewinne dziatki doszedł do serc niezepsutych jeszcze, a każdą owieczkę powracającą umiał wyróżnić, przywiązać do siebie. Nie wstydził się obcować z ubogimi, napracowaną twardą dłoń uściskać, przy własnym stole posadzić. Nie raz widziano, mówi korrespondent, jak na zwyczajowych u nas obiadach w dni odpustne, między szlachtą i księżmi zasadzano sędziwych gospodarzy wiejskich, jak ich traktowano bez téj upakarzającéj grzeczności, na któréj się tak dobrze proste i szczere natury poznać umieją. Otoż ciągłą tą kilkoletnią, niczém nie odstręczającą się pracą, pozyskał ksiądz Morgenstern zaufanie, miłość swego ludu, co najlepiéj się wykazało przez wybranie go posłem na sejm lwowski, jako reprezentanta od gmin wiejskich. Ufność zyskuje się tylko wytrwałą, długą pracą, czynem i ofiarą.

— Piszą ze Lwowa pod d. 5 czerwca: Towarzystwo wzajemnéj pomocy officjalistów prywatnych otrzymało od rządu odpowiedź, na prośbę względem udzielenia pozwolenia na założenie tego zbawiennego Towarzystwa, które dzięki wytrwałości założycieli, pomimo stawianych z wszystkich stron przeszkód, wkrótce zapewnie przyjdzie do skutku. W odpowiedzi téj Namiestnictwo oświadcza, że statutów przedłożonych, tak jak są, zatwierdzić nie może. W skutek tego, przedłożyli officyaliści, pp. Garwoliński, Vogl i Dzbański w Myszkowcach, zajmujący się gorliwie tą sprawą, nową prośbę, ze zmienionemi w myśl rezolucji Namiestnictwa statutami i jest nadzieja, że takowe teraz już żadnych przeszkód stawiać nie będzie.

— Jakkolwiek w ostatnich czasach rozwinęło się bardzo w Warszawie wydawnictwo książek ludowych, to przecież nawet teraz ani wartością wewnętrzną ani ceną przystępną nie możó rywalizować z nakładami tego rodzaju, ukazującemi się w Poznańskiém. Główną przyczyną wysokości ceny naszych książeczek jest drogość papieru i druku a przytém konieczne usiłowanie nadania wydaniom wytwornéj powierzchowności, o co tak bardzo iść nie powinno. W Warszawie nie widziano ani jednéj książki wydanéj ekonomicznie—na bibule mocnéj, szaréj a nie na cienkim jak pajęczyna lubo białym papierze. Prawda, musimy dodać, że bibuły odpowiedniéj na druk papiernie nasze nie wyrabiają. Przyczynę niższéj wartości wewnętrznéj naszych wydań, widzieć musimy w tém, że u nas do pisania dla ludu biorą się ludzie nieznający ludu, ludzie atramentu i pióra a nie miłości i natchnienia. Do tego, niekorzystnego na naszą stronę wniosku, dochodzimy porównywając wydania warszawskie z poznańskiemi. Jedno właśnie z tych ostatnich, świeżo nadeszłe do Warszawy (do J. J. Okońskiego księgarza) mamy przed sobą. Jest to *Rok wiejski*, wydawany pod redakcją księdza Koszuckiego z Mielżyna i Bojanowskiego. Nakładem zajmuje się Priebatsch w Ostrowiu, a naznacza ceny bardzo przystępne, bo te wraz z kosztami przesyłki wynoszą w Warszawie 25 groszy za książeczkę. Prawda, książeczki te drukowane są na szaréj bibule, ale odznaczają się doborem artykułów, po większéj części w duchu religijnym i moralnym skreślonych, Między autorami spotykamy tu często zacnych naszych kapłanów, starych, wytrawnych pedagogów a i nie rzadko imię zasłużonego jakiego poety, jak np. Teofila Lenartowicza (*W drogę*—prześliczny wierszyk). Redakcja też nie gardzi muzą skromnych a ubogich, jak owego Jana Matuszewskiego z Bronikowa, cieśli, co wcale pięknym wierszem napisał Pieśń na dobranoc Panu Jezusowi. Żywoty Świętych Polskich, pomieszczane w *Roku*, mają jeszcze tę zasługę, że nie są obrazami ascetyzmu, oderwanemi i bezcelowemi, ale malują tło historyczne, na którém działają tacy wielcy i święci mężowie, jak Cyryl i Metodyusz, Wojciech Prazki, Męczennicy Kazimierscy. Książeczki te wydawane są nieregularnie, na pewne święta, jak na Wielkanoc, Zielone Świątki, a ostatnia (czwarta) wyszła na Matkę Boską Siewną 1862 roku.

KORESPONDENCJA
KURJERA WILEŃSKIEGO.

Paryż, 5 czerwca.

Pan August Le Pas, autor Legend Litewskich które był spisał wraz z bratem Leonem, przyjęty nader uprzejmie od krytyków paryzkich jako poeta, zażądał teraz od stolicy sztuk i literatury uznania innego talentu swego: talentu wymowy, znanéj już w Petersburgu gdzie pan Le-Pas zamieszkiwał czas długi, chwalonéj późniéj w Brukselli, w Liege i Gand, gdzie miewał prelekcje publiczne, nim przybył do francuzkiéj stolicy.

Przyjęcie jego w Paryżu było nader pochlebne. Na prelekcje, które miewał w Cercle des Sociétés Savantes, prócz cudzoziemców uczęszczali najsławniejsi pisarze i krytycy francuzcy, jak pp. Montalembert, Nettement, Gerusez, Montégut i t. p. Obecność tak wykształconych słuchaczy mogła zachęcić młodego poetę professora, który z niezwykłem szczęściem zdołał się wydobyć na powierzchnią tłumu zdolnych pisarzy i artystów, którymi Paryż przepełniony.

Pan Le Pas miał już w Paryżu kilka prelekcij. W jednéj z pierwszych, w Cercle des Sociétés Savantes, bronił zwycięzko sprawy spirytualizmu przeciw materjalizmowi panującemu samowładnie pod nazwą racjonalizmu. Kilka dzienników tutejszych, między innemi l'Union i Illustracja, stwierdziły powodzenie mówcy; Alfred Nettement poświęcił mu pochwalny artykuł pod napisem „Une léçon sur le réalisme“.

Na téj lekcji pan Le Pas nie tylko odporną ale zaczepną wojnę wydał materjalistom: atakował ich i pobijał na własnym gruncie. Nazywacie się realistami, a zaprzeczacie połowy rzeczywistości, zadajecie bezczelne kłamstwo wytrwałéj wierze ludzkości! Professor wytoczył racjonalizmowi proces o przywłaszczenie tytułów. Czyż może się nazywać racjonalnym kto kassuje połowę prawdy, i jeszcze jéj szlachetniejszą połowę? Daléj wezwał na pomoc historji i spytał w co się obracają społeczności, w których doktryny brudnego i kłamliwego materjalizmu przeważają, które nie przypuszczają duszy, a tylko w materją wierzą?— Wpadają w przepaśc wykopaną własnemi rękoma. „Każdego sławnego upadku przyczyną jest zapomnienie ideału a zagrzęźnięcie w nizkich sprawach ciała. Upada ten tylko, kto zdradza swoje posłannictwo—kto duchem ze stanowiska swojego jak zbieg ucieka. Tylko własnego ducha spodlenie do grobu nas kładzie, tylko potęga duchowa czyni wielkie cuda“.

Powyższe słowa rzęsistemi przyjęto oklaskami: jednym promieniem oświecając umysł i rozgrzewając serca, mówca podbił słuchaczy.

Po tych eterycznych prelekcjach poświęconych całkowicie obronie ideału, nastąpiły studja innego rodzaju.

Podczas swego pobytu w Petersburgu, pan Le Pas zebrał bogaty plon poezji francuzkiéj wyrosłéj pod śnieżnem niebem północy. Skreśliwszy najprzód trafnie obraz zwyczajów tam zamieszkałych ludów, oraz szkic obyczajowy mieszkańców Petersburga, pan Le Pas zaczął mówić paryżanom o znajdujących się w tych strefach znakomitych poetach francuzkich i słowiańskich, wysoko natchnionych i dorównywających najsławniejszym poetom francuzkim. Licznemi cytatami dowiódł twego założenia. Jako próbki poetycznego usposobienia ludu Litewskiego, odczytał dwie legendy Litewskie, pod tytułem „Królowa Anielska“ i „Giermek“ przez siebie w rym francuzki ujęte.

Pierwsza lekcja poświęcona była poetom żyjącym. W drugiéj pan Le Pas mówił o dziełach poety francuzkiego Juljusza Perrault, który wróciwszy z Rossji, zakończył życie w Paryzkim szpitalu, bez opieki ni współczucia ziomków; trzecią zajął całkowicie rozbior dzieł Ksawerego Łabeńskiego, męża zaszczytnie znanego w dyplomacji francuzkiéj i ze wszech-miar na uznanie zasługującego.

Perraulta odmalował jako poetę obdarzonego ogromnie bogatą wyobraźnią, który po większéj części nie dokończył swoich utworów, ale rozsiewał w nich pierworzędnéj piękności myśli i skarby uczucia. Żaden utwor tego liryka nie został jeszcze drukiem ogłoszony we Francji, ale dzięki panu Le Pas, nie jeden już został oceniony wedle swojéj wartości.

Wiersze pana Łabeńskiego, chociaż nie wszystkie drukowane były, po większéj części znane są w Paryżu. Pierwsze poezje Ksawerego Łabeńskiego wydane pod pseudonymem Jana Poloniusa, zostały bardzo dobrze przyjęte przez krytyków paryzkich. Zachęcony ich powodzeniem autor ogłosił w 1840 roku pod swem własnem nazwiskiem poemat zatytułowany „Erostrate“. Tym razem wzgardliwa czy roztargniona krytyka, oddała nowemu utworowi Łabeńskiego tylko banalny pokłon i czczy komplement wyrzeczony pzzez pana Saint Beuve w Poniedziałkowéj Pogadance. A jednak było to główne dzieło Łabeńskiego, dzieło niewolne zapewne od usterek drobnych, ale nie mniéj przeto bogate we wszelkiego rodzaju piękności, które na obszerniejszą wzmiankę zasługiwały. Zaletami Erostrata są, głęboka znajomość starożytności, historji i serca ludzkiego, nadto niepospolity talent uwydatniania na scenie człowieka wśród natury oddanéj kolorowo. Słowianin przez ojca, mówił Le Pas, a Francuz przez matkę i wychowanie, które odebrał we Francji— żyjąc na przemiany, to w krajach Słowiańskich to na zachodzie Europy, we Francji, Anglji lub Włoszech których to krajów literatury znał doskonale, Łabeński połączył w swem dziele genjusz Wschodu z genjuszem zachodu: pierwszy przedstawiał żywioł słowiański— drugi żywioł francuzki — obadwa przemienione nieco przez domięszanie żywiołu włoskiego Dantejskiego i żywiołu angielskiego, Bajronicznego, którym Łabeński karmił się najchętniéj.

Wykazane przez pana Le Pas piękności Erostrata zachęciły Francuzów do odczytania tego poematu, i zjednały autorowi choć późne uznanie znawców. Zganiwszy często nazbyt sceptyczne dążności autora, Le Pas postawił Erostrata w rzędzie najznakomitszych utworów literatury tegoczesnéj— dla miłości sztuki czytać go zalecał, a w końcu dodał, że równie jak indywidua, rodziny i narody, tak literaci gasną w osamotnieniu, a odradzają się w sprzymierzeniu.

— Wzmianka o narodach i przymierzu, nasuwa pod pióro ciekawy obrachunek ogłoszony świeżo przez angielski dziennik „Economist“. „Jest to obrachunek przychodów, rozchodów i długów wielkich mocarstw. Wszystkie pożyczały i prawdopodobnie wszystkie pożyczać jeszcze będą: zatem, rzecz użyteczna poznać ich uiszczalność. Tak prawiąc, Ekonomista przystępuje do przeglądu. Pochódi otwiera Francja.

Porównywając dochody Francji z lat dziesięciu (od 1851 do 1860) z wydatkami poczynionemi jednocześnie, Ekonomista powiada, że pierwsze wynosiły piętnaście miliardów pięćdziesiąt miljonów, drugie „dziewiętnaście mijiardów, dwieście dwadzieścia miljonów“. Ztąd deficyt w tych dziesięciu latach „trzy miljardy, siedm set dwadzieścia miljonów“ — czyli deficyt roczny „siedmdziesiąt dwa miljony pięćset tysięcy franków“.

Porównane cyfry długu francuzkiego, opiewają takąż historją innemi liczbami. W 1852 roku, kapitał wpisany był „pięć miljardów, pięćset dwadzieścia pięć miljonów; w rentach do zapłacenia wyobrażał „dwieście trzydzieści ośm miljonów, dwieście tysięcy franków. W 1860 roku, kapitał wpisany wynosił: „dziewięć miljardów, siedmset dwadzieścia pięć miljonów“, dających przychodu „trzysta pięćdziesiąt miljonów.“ Powiększenie kapitału: „cztery miljardy dwieście miljonów;“ w rentach należnych, sto dwanaście miljonów ośmset tysięcy franków“. Sławny miljard lotnego długu nie jest objęty w tym obrachunku.

Następnie przychodzi na stół Austrją. Cztery lata (od 1857 do 1860) przyniosły całkowitego dochodu „dwa miljardy, ośmset ośmdziesiąt siedm miljonów pięćdziesiąt tysięcy franków;“ wydatek wynosił „trzy miljardy, ośmset pięćdziesiąt pięć miljonów.“ Przewyżka rozchodu nad przychodem „dziewięćset sześćdziesiąt siedm miljonów, pięćdziesiąt tysięcy franków!“ W przecięciu deficyt roczny „dwieście czterdzieście trzy miljony, siedmset pięćdziesiąt tysięcy franków“. Deficyt w roku 1861 oceniony przez ministra skarbu w reichsracie, 275,000,000 franków. Dług Austrji w chwili ostatniego obrachunku urzędowego (kwiecień 1860) wynosił: „siedm miljardów, sto dziesięć miljonów franków.“ Nowe resursa wydobyte w 1861 roku, Ekonomista ocenia na „dwieście ośmdziesiąt miljonów“.

Dług nowego Królestwa włoskiego jest mniéj straszny: wynosi na kraje połączone (Piemont, Lombardja, Emilja, Toskanja, Obie Sycylje) „Dwa miljardy sto dwanaście miljonów, pięć set tysięcy franków“. Ale różnica pomiędzy przychodem a rozchodem teraz wielka. Resursa zwykłe i nadzwyczajne przyniosły w roku 1861 tylko około „pięćset miljonów franków;“ wydatki doszły do „ośmiuset miljonów.“

Turcja znalazła wierzycieli na wykaz finansów, dający się streścić w następujący sposób: winna jest miljard trzydzieście siedm miljonów, pięć set tysięcy franków; deficyt jéj w ciągu ostatnich lat trzech (od 1859 do 1862) oraz straty pieniężne, jakie ponosiła płacąc złotem swym zagranicznym wierzycielom za to co odbiera u siebie papierami bardzo nizko stojącemi ostatniemi czasy, wynosi „sto pięćdziesiąt miljonów franków.

W Anglji dług, który 31 grudnia 1847 roku wynosił „dziewiętnaście miliardów, siedmset sześćdziesiąt miljonów“ doszedł w grudniu 1861 roku do „dwudziestu miljardów fr.“. W rachunek ten nie wchodzi ogromne zwiększenie długu Indyjskiego, który w kwietniu 1857 roku „z tysiąca pięciu miljonów franków“ we dwa lata urosł „do dwóch miljardów, sześciuset siedmdziesięciu pięciu miljonów!“

Finanse Stanów Zjednoczonych Ekonomista obrachowując wedle oceny pana Spaulding (prezesa komitetu kongresu dróg i środków) powiada, iż dług federalny, który w lipcu 1860 roku wynosił około „trzystu pięćdziesięciu miljonów,“ skutkiem wojny domowéj, wyniesie w lipru 1863 roku sześć miljardów....

Streszczając w końcu te straszliwe rachunki, Ekonomista daje wykaz pożyczek zaciągniętych od 31 grudnia 1852 roku do 31 grudnia 1862 roku. Oto jak się przedstawiają owe nieszczęsne pożyczki w całéj swéj nagości:

Francja pożyczyła w ciągu ostatnich lat dziesięciu, franków	4,250,000,000.
Ameryka	5,000,000,000.
Indje	1,175,000,000.
Inne kraje razem wzięte, około	2,075,000,000.
razem	12,500,000,000.

„Wszystko to, powiada dziennik angielski, pochodzi z wielkich wydatków spowodowanych nie przez nienawiść, ale przez wspólną nieufność. My wydajemy wiele z powodu wydatków Francji, która, wedle Cobdena, wydawałaby mniéj gdybyśmy mniéj wydawali.“

Zbyteczna dowodzić, iż powyższy stan rzeczy tworzy położenie, które jeszcze nieco pogorszone sprowadzić musi katastrofy, o które świat podobno zbyt mało się troszczy. Zajmuje go najwięcéj co? Wstyd powiedzieć: skandaliczne powiastki, zdradliwe odkrycia, cudze interesa, polityczne i literackie baśnie: zwykłe to następstwo braku dyskussji poważnéj. Ponieważ idea nie roznamiętnia publiczności powszechność podaje ucho wszech-hałasom, ściga oczyma każdą latającą muchę, maroderuje, jak żak wypuszczony ze szkoły. Chwila takiego zastawienia upustu wyższéj myśli, sprzyja umysłom spekulującym na szkodzie jednostek—jestto chwila wzajemnego krytykowania się, chwila zbierania oszczerstw jak niedopalonych cygar na miejskim chodniku. Ponieważ czytelnik nie ma już dość mocnego żołądka do trawienia pożywnéj strawy umysłowéj, zastawiają mu pieprzne sosy z osobistości sporządzone. W salonie najmilszą zabawą oskubywanie nieobecnego, w literaturze pamflety. Autor szpieguje tych co go do domu wpuścili—jeżeli nie wpuścili, patrzy przez dziurkę od klucza, i maluje publiczności wypatrzone w dezabilu osoby: wnet około takiéj książeczki zgiełk i ścisk się robi—wyrywają ją sobie—śmieją się—a autor kontent... Chociaż cieszyć się nie ma z czego: bo jeśli tłum rozśmieje się z takiego portretu, pewnie autorowi ani sympatji ani szacunku swojego nie ofiaruje. Gawiedź chce, żeby ją bawiono—ale tego co tylko bawi, zwie błaznem.

Mieliśmy tu w ostatnich czasach nie mało książeczek, takich jak ta, w któréj hrabia Pontmartin obrzuca błotem kolegów—pluje na sufity i w studnie a teraz, w braku lepszego przedmiotu, akademik Viennet kłóci się na piśmie z marszałkiem Magnan o wielkie mistrzowstwo wschodu ofiarowane temu ostatniemu przez cesarza we francuzkiej loży Massońskiéj. Wielki komandor rytuału szkockiego nie chce się poddać wielkiemu mistrzowi— ztąd skandal i zwadą wybuchająca aż w akademickiéj broszurze. Umysły jątrzyły się coraz więcéj—byłoby pewnie przyszło do bitki pomiędzy stronnikami wielkiego mistrza i wielkiego komandora—gdyby teatr amatorski nie ułagodził zwaśnionych. Przedstawienie na korzyść ubogich odbyło się w rajtszuli obszernego hotelu Selliére; aktorami byli sami książęta i hrabiowie płci obojéj. Odegrano dramat Dumasa „Henryk III i dwór jego“—dramat pięcio-aktowy napisany w czasach, kiedy jeszcze smak romantyczny miał wszystkie zęby i szpony, oczy pełne błyskawic, a usta pełne przekleństw głośnobrzmiących, jako alarmowne dzwony.

Hrabina Beauvan wzięła główną rolę, księżny Guise w któréj niegdyś tak świetnie występowała panna Mars. Hrabina Pourtalès, obecnie najpiękniejsza kobieta w Paryżu, odegrała baronowę Laurenceau. Margrabia de Mornay grał Henryka de Lorraine—inne role rozebrali: hrabia Grabowski, wice hrabia de Magnieu, hrabia Choiseul, duc de la Tremoille i t. p. Grono słuchaczy było odpowiednie; parter jaśniał wszystkiemi kolorami tęczy: białe i różowe ramiona, krucze i złote włosy—kwiatów, pereł i dyamentów krocie—powabów na trzy zbytki... istny fajerwerk jaśniejszy od gwiazd na niebie.

Przedstawiono dwa razy tęż samą sztukę. Bilety sprzedawano na korzyść Towarzystwa Przyjaciół dzieci, po dwadzieścia franków. Dochód był bardzo znaczny.

Cel reprezentacji i przedstawienie zarówno dobre. Trudno tylko wytłómaczyć sobie, dla czego szlachetna trupa, z pomiędzy nieprzeliczonych skarbów repertoaru dramatycznego, wybrała właśnie Henryka III, sztukę w któréj szlachta francuzka tak smutną, tak opłakaną gra rolę?—Wybrała ją dla tego, że w niéj najświetniejsze ubiory, odpowiadają zapytani. Dziwna, zaprawdę, explikacja! Wszystko to tłómaczy pierwszy okres Irydiona „Już się ma pod koniec starożytnemu światu—wszystko co w nim żyło, rozprzęga się i szaleje—Bogi i ludzie szaleją. Fatum jedno spokojne, niewzruszone, rozum nieubłagany świata, patrzy z wysoka na wiry ziemi i nieba.“

Dekret cesarski wyniosł jednocześnie do godności senatorskiej jenerała Goyon i malarza Ingra. Nominacja pierwszego wypadła z rachub dyplomatycznych—mianowanie drugiego miało być rzeczywistą nagrodą. Jeżeli tak jest, czemu tak późno zaszczyt ten spotyka twórcę Stratonisy, świętego Symforjona i Apoteozy Homera. Zdaje się, iż nie potrzebował wystawiać nowego obrazu „Chrystusa pomiędzy Doktorami“ żeby zostać kolegą wysłużonych znakomitości wojskowych, administracyjnych i dyplomatycznych.

Oglądaliśmy, jak wszyscy, ostatni obraz Ingra—słyszeliśmy koncert pochwał brzmiący około tego płotna; jak wszyscy, pragniemy też wypowiedzieć nasze zdanie o tym obrazie, chociażby ono nie miało być zdaniem wszystkich.

A najprzód, trzeba wiedzieć, że w Paryżu łatwiéj zrobić sobie imię, niż go się pozbyc. Ingres musiał rozwinąć nie mało energji i talentu, żeby swoje niewdzięczne miano postawić obok imion najsławniejszych malarzy nowoczesnych. Na wystawie Paryzkiej 1855 roku, można się było przekonać jakim szeregiem cudów cudu tego dokazał—jak pracując zapamiętale, ledwie w późnéj starości zdobył popularność taką, jaką Vernet pozyskał za młodu, igrając.

Ale stanąwszy na szczycie, Ingres jedno już tylko stworzył arcydzieło „Zródło“ i zaczął się cofac. Praca jego ku utraceniu popularności jest także wielka. Nikt atoli na nią nie zważa. Paryżanie do pochwał nie skorzy, ale skoro raz zaczną chwalić, zacietrzewiają się jak tokujacy cietrzew, lub pokojowy kanarek: niema rady! rób co chcesz, oni wrzeszczą swoje. Ani śniadanie Moliéra, ani Joanna d'Arc, ani Jezus pomiędzy Doktorami niezniżyły na włos sławy twórcy Homera, Oedypa i innych arcydzieł. Co większa, nie jeden z tych, którzy ramionami wzruszali, patrząc na Apoteozę Homera, unosi się teraz nad Chrystusem pomiędzy Doktorami, zdaniem naszemi najsłabszym utworem Ingra. Żadna tu głowa niema wyrazu, draperje sztywne, zakrywają nie uwydatniają kształty; Marja wyciąga ręce jakby nie swoje; na trzydzieści siedm figur, ledwie cztery nie złe.

Ale zwyczajna koléj rzeczy taka: genjusz w pełni, odbiera pogardę, obelgę, a co najmniéj obojętność; kiedy się już ma ku schyłkowi, składają mu czołobitność, sypią pochwały i zaszczyty. Niech i tak będzie. Jest i w tém pewien rodzaj sprawiedliwości: lepiéj późno, niż nigdy—mówi francuzkie przysłowie. Dla tego, cieszymy się wiedząc Ingra w gronie zasłużonych starców Luxemburgskich.

Tą samą idąc drogą, Halevy za życia lekceważony w Operze Paryzkiéj, po śmierci, na jéj scenie, odbiera rozczulające hołdy. Wznowiono z wielkim przepychem Żydówkę. Na pierwszéj reprezentacji wyniesiono popiersie Autora, cała publiczność powstała i wraz z aktorami wieńczyła kwiatami ś. p. Halevego. Żydówka zapomniana prawie, zmartwychwstała i jest obecnie równie uwielbiana jak ostatnia opera Dawida „Lalla-Rookh“ którą przyjęto z dawno niewidzianym zapałem. Śliczna muzyka utalentowanego kompozytora na takie przyjęcie zasługuje: od czasów Fradjavola i Zampy nie zdarzyło nam się słyszeć równie jasno napisanéj i równie łatwo zostającéj w pamięci, partycji. Przedmiot opery wzięty z poematu Tomasza Moor'a „Lalla-Rookh— któremu znowu natchnęła ją Narzeczona Króla Garbe. Lalla-Rookh, jestto Indyjska księżniczka mająca poślubić króla Bukarji. W drodze do państw narzeczonego, spotyka śpiewaka, w którym się zakochuje. Dla trubadura już ma zerwać świetne małżeństwo, kiedy na szczęście, pokazuje się, że ów trubadur jestto sam król, który w odzieży nędzarza chciał probować uczuć kochanki.

Obfitość melodji i nauka harmonji zlewa się nader szczęśliwie w téj operze. Kompozytorowie pretensjonalni którzy udają powagę i zaręczają, że niema nie nudnéj nauki, a dobra muzyka nie jest przystępna profanom, niech idą posłuchać Lalli. Rzecz cała prosta, jasna jak rysunek wielkiego mistrza; każden szczegół, każde przejście słuchacz uchwyci od razu, nie potrzebując pierwéj ćwiczyć się w konserwatorjum. Są to melodje skrzydlate, frazujące ze sceny do orkiestry lotem pewnym, którego ślady ucho odnajdzie pośród najsztuczniejszych haftów.

W rzędzie nowych publikacij literackich Hugo zawsze pierwsze miejsce zajmuje, chociaż stronnictwo klerykalne coraz krzywiej patrzy na Nędzarzy. W Bordeaux biblioteka publiczna chciała nabyć to dzieło, ale księża przeważający w komissji doradczéj, zdołali uzyskać wotum przeciwne kupnu. Dla czego. „Dla tego, że niewiadomo co to jest.“ Na tem niewiadomo czem wydawca Clay zarobił już 300,000 franków a niezawodnie do miljona dociągnie.—Z rozrywanem tem dziełem, stoi za szybami księgarni dla kontrastu postawiona książka, któréj nikt nie czyta: piąty tom pamiętników Guizota. Patrząc na to posępnie a poważnie stojące na osobności sprawozdanie z ambassady Londyńskiéj Filipowego posła, mimowolnie przychodzi na myśl formuła, którą powtarzano złożonym z rządu dożom Weneckim; „Vestra Serenita à finito suo tempo—Vestra eccelenza se ne vada a Casa.“ Z resztą, oprócz „Kilku Kart z historji spółczesnéj“ wydanych przez pana Preuost-Paradol a po większéj części ogłoszonych pierwéj w Debatach, nie ma nic o czémby mówić warto. Paryżanie pakują już tłómoki i hurmem wyjeżdżają z Paryża, stosując się do przepisów samowłanéj mody. Znając jéj władzę, z dala od Paryża można wiedzieć co się tu dzieje—dość wziąść w rękę kalendarz. Styczeń: w téj porze w Paryżu wygadują na przymusowe podarunki etrenami zwane, lżą nowy Rok.—Luty: Teraz na stole anegdoty z balu Opery; w dzień śpią a w nocy udają że się bawią. Kwiecień: wielkanocne jajka, groźny termin płacenia mieszkań. Maj: wyjazd do wód. Październik: powrót do miasta—i od początku, toż samo. Monatonia tych zabaw nuży najzawziętszych ich zwolenników. Nie dawno jeden z nich zawołał: nie uwierzycie jak bardzo potrzebuję rozrywki od czasu jak się bawię. Tak tedy, zamożni Pa-

ryżanie, co tam bądź na dworze, spędzają sześć miesięcy w Villi—a drugie sześć na Włoskim bulwarze. Za nic w świecie nie skrócą swego wygnania wioskowego, ani wysilonéj miejskiéj czynności: od stagnacji, przechodzą do wiru: tam umysł ich nie rośnie ale się tuczy; tu jedzą zbyt wiele i nie mogą strawić. Zły to rozkład. Wieś i miasta powinny się ciągle dopełniać; mięszanina taka możeby uczyniła mniéj ciężkimi wieśniaków, a mniéj lekkimi mieszczan. Σ

Wiedeń, 26 maja 1862.

Najbardziéj ściągają na się uwagę publiczności myślącéj, wypadki na granicy austryjacko-tureckiéj. Mimo łatwość, z jaką drót elektryczny mógłby nam wiadomości z tych stron przynosić, te, które otrzymujemy przez Raguzę są niedokładne i prawie zawsze w sprzeczności z prawdziwym stanem rzeczy. To zdaje się stąd pochodzić, że rząd austryjacki ruchowi Słowian w swem sąsiedztwie nie przychylny, fakta mniéj więcéj w tureckim duchu podaje. Ale prawda wychodzi, choć spóźniona, zawsze na wierzch. Wiemy tedy, że Turcy choć wzmocnili swe siły zbrojne, korzyści znakomitéj nie tylko nie odnieśli, ale w bitwie pod Dugą, gdzie wąwoz prowadzi do Czarnogóry, z ogromną stratą odparci zostali. Turcy stracili dowódcę Arnautów, mnóstwo oficerów i 2000 ludzi; powiadają, że wielkie zapasy żywności wpadły w ręce Czarnogórzan — popłoch między pobitymi ma być wielki. Pomimo waleczności bezprzykładnéj bo wytrwałéj tych słowiańskich górali, i niezdolności i miękkości tureckich dowódców i żołnierzy, lękać się wypada, czy liczebna przewaga nakoniec nie wyjdzie z téj sprawy zwycięzko, jeśli większe mocarstwa nie przyłożą się do rozcięcia węzła gordyjskiego. W Serbji małe na pozór starcie się między milicją serbską, a żołnierzami tureckimi, bardzo rozjątrzyło mieszkańców Belgradu, jak stamtąd donoszą. Dwóch złoczyńców, prowadzonych przez wartę serbską, Turcy siłą uwolnili i poranili ciężko żandarma. Pasza satysfakcji odmówił. Książe serbski, Michał, ogłosił, że kartel z Turkami, upewniający wydawanie zbrodniarzów, uważa odtąd za niebyły i niemający żadnéj wagi. Odtąd można być pewnym, że wychodźców tureckich, których i dotąd nie brakowało, różnego rodzaju będzie przybywać do Serbji, co nie miara. W Belgradzie z tego powodu było nawet zbiegowisko, które uspokoił rząd drogą przekonania, bez użycia środków innych. Zdarzenia podobne już nieraz były zawiązkiem porozumień między interesowanemi. Czyż nie wolno przypuszczać, że Serbja odtąd poczuje większą solidarność i do niéj się jawnie przyzna ze swemi współplemiennemi sąsiadami?

Z jakiegokolwiek zapatrzymy się stanowiska na ruchy narodowe, które w tych stronach się pojawiają: trudno im wielkiego odmówić znaczenia, bo z teorji przeszły do praktyki i czyn zastąpił już... słowa.

Inaczéj się rzeczy mają w Niemczech. Jak dawniéj sprawa Szlezwigska, tak teraz Kasselska w groźnéj okazała się postaci. Prusy groziły wkroczeniem dwóch korpusów za nieprzyzwoite obejście się z nadzwyczajnym pełnomocnikiem jenerałem Willisen. Panujący w Hessen-Kassel, elektor trwał w swym uporze, i nie chciał przywrócić konstytucji z roku 1831, mimo nalegań większych mocarstw. Ale Niemcy nie tak straszne, jak przyjdzie do czynu. Prusy wytłómaczyły swoje ultimatum w sposób łagodny, t. j. że odwołanie posła tymczasem wystarczy, a elektor, protestując dla formalności, zgodził się na zaprowadzenie ustawy z r. 1831. Skończyło się tym razem podług przysłowia „na małym deszczu z wielkiéj chmury." Tu muszę wspomnieć o wydarzeniu zabawném w Hanowerze. Wychodzi tam w rodzaju pamfletu dzienniczek półurzędowy „Nowa Hanowerska Gazeta," w któréj umieszczane bywały artykuły pod znakiem trójkąta, treści skandalicznéj i dyffamacyjnéj przeciw właścicielom dzienników liberalnych. Wprawdzie odpierane bywały zarzuty, ale to dzienniczkowi nie szkodziło. Nareszcie wytoczonym został proces drukowy o potwarz i tu redaktor „Gazety nowéj" widząc się zagrożonym karą więzienia i pieniężną, nareszcie wydał autora artykułów pod znakiem trójkąta; okazało się, że nim był... jego ekscellencja, minister stanu hr. Borries. I w Wiedniu mieliśmy processa drukowe, wystosowane przeciw organom politycznym różnéj barwy, zeszłego tygodnia. „Vaterland" jest to austryjacka gazeta feodalna, nakształt pruskiéj Krzyżowéj. „Neueste Nachrichten" liberalna. „Ost u. West" słowiańskich interesów przestrzegająca. Wszystkie dzienniki jednak w tém jednéj trzymają się drogi, że uważają centralizację za zgubną dla Austrji, a zatém potępiają system Szmerlingowski. Nie potrzebuję dodawać, że je wszystkie skazano na więzienie 1-dno, 3 i 6-cio miesięczne. To jest bowiem charakterystyczném w państwach niemieckich, że rządy odznaczają się srogością, skoro niema zewnętrznego niebezpieczeństwa, a łagodność się zjawia tylko w towarzystwie strachu, czémkolwiek spowodowanego. Jednak opinja publiczna, krzyk dzienników zagranicznych wpłynęły na wyroki sądowe o tyle, że kiedy „Wanderer." którego proces był piérwszy, za przewinienia mniejsze, dostał większą karę, tu o jedną oktawę ton spuścili.

Nasze życie polityczne objawia się li tylko w obradach izby niższéj i wyższéj. Przedmiotem obrad są ciągle jeszcze finanse. Z Czech i Galicji deputowani nie biorą w nich udziału, prócz Rusinów. Zbliża się kwestja wotowania podatków gruntowych. Tu przewodnicy postrzegli, że ich pupille chcą opuszczać izbę, i mimo perswazji ministra Lasera i biskupa in partibus Litwinowicza, nie było nadziei odprowadzić ich od powziętego raz zamiaru. Cóż tu robić? Zdecydowano, choć a contre-coeur, nieruszać rubryki: „podatku gruntowego;" bo ministerjum znajdowałoby się w najkrytyczniejszém położeniu, gdyż przez opuszczenie sali obrad przez Rusinów, izba byłaby niekompletną, t. j. byłoby tylko 95 członków wotujących, a do przeprowadzenia uchwały potrzeba stu członków. Tak więc wstrzemięźliwość praktykowana przez jednych, a projektowana przez drugich ochroniła właścicieli ziemskich od zwiększenia ciężarów najdotkliwszych, coby się i najwymowniejszym mówcom w obec większości ministerjalnéj nie było udało.

Wystawa obrazów na maj mieści w sobie 50 olejnych obrazów, 21 akwarelli, 2 pastellów i 2 dzieła plastyczne. Krajobrazy przeważają. Ogólne wrażenie jest niezaspakające. Pilność w wykonaniu zdaje się większą nad przejęcie się duchem artystycznym. Wyjątkowo są obrazy wykończone, te jednak, po większéj części, małych rozmiarów. Flüggen'a ostatnia praca „Przedpokój księcia" (Vorzimmer eines Fürsten) bardzo się podoba, mianowicie proporcje zachowane należycie. Haman nie zdobył się na nic oryginalnego, tylko przedmiot już tyle razy powtarzany, jeszcze raz, choć starannie opracował: „Chrzciny i Pogrzeb." Waldmüller tym razem wcale się nie spisał, podług zdania jego znajomych nawet, obraz teraźniejszy „Po biesiadzie weselnéj" do najsłabszych jego utworów należy. Miał być obrachowany na efekt, ale chybił go zupełnie, bo wszędzie przesada, a nigdzie prawdy... życia. Canon'a obraz „Rano" (am Morgen) także nie wiele wart. Gaul jeden portret wybornie wymalował. „Wenecjanka" także ładna, ale należy do tak zwanych „imitowanych," których się wita jak dawnych znajomych. Roberta Fleury „Senat Respubliki Weneckiéj" jest to praca mozolna, dobrze pomyślana, ale koloryt zanadto brunatny, prawie czarny. Descamp'a „Odpoczynek w lesie" jest to mały obrazek, ale co do naturalności osób, wykończenia pomysłu całego, pierwsze zajmuje miejsce. Słyszałem, że mu ofiarowano 2000 guldenów. Pettenhofer'a „Cyganie" jest to wdzięczny przedmiot, bo sam kontrast od życia zwykłego, uderza, grupy malowniczo i dobrze ułożone; ten sam malarz wystawił obraz z nowéj epoki Wiednia, t. j. wylewu Dunaju i bytności cesarza na moście, na pół przez wodę zniesionym. Właściciel domu, mieszczanin Wimmer, który cesarza wtedy oprowadzał, obstalował ten obraz u Pettenhofera i naj. panu go ofiarował, który go znowu wraz z pismem do Burmistrza miasta wystosowanem powrócił miastu, polecając go w archiwum miasta Wiednia na wieczną pamiątkę zachować. Ganerman sławny malarz zwierząt dał jeden obraz „Bydło na paszy" z natury zdjęty. Schirmer'a „Włoski krajobraz" byłby bardzo dobry, gdyby w nim nie brak téj przezroczystości obłoków, którą podziwiamy w tych sferach błogosławionych. Becker'a z Düsseldorfu obraz przedstawiający: „Ofiary starych Niemców pogańskich w borze starym" najgłębszą zawiera myśl i do znakomitych prac może być policzonym. Isabeya „Wybrzeże francuzkie" poetyczna, lekka myśl, dobrze wykonana. Dwie akwarelle dają ciąg dalszy epizodów z wojny ostatniéj Włoskiéj— i nic osobliwego nie zawierają. (d. n.)

Z Podola, 15 maja.

Kto będzie Gubernjalnym Marszałkiem?

We wszystkich znaczniejszych zebraniach i mniejszych towarzystwach, w naszéj i sąsiednich prowincjach, gdzie mi się być zdarzyło, zapytują się wzajemnie: kto będzie gubernjalnym marszałkiem?

Wybory w obecnym czasie mają niezwykłą donioslość interesującego ogół wypadku, i przy zbliżającym się terminie, należałoby dobrze pomyśleć i przedmiot ten z uwzględnieniem wszystkich na dobie będących kwestyj, jak równie rozwinięciu i rozwiązaniu ulegających, niemniéj łatwo przewidzieć się dających wypadków, wystudjować, żeby nieoględnym krokiem nie przyprowadzić ogółu do straty organu, przez który można skutecznie wpływać, ważniejsze okoliczności i wypadki Najwyższéj władzy w należytem przedstawiać świetle i pozyskiwać środki do utrzymania pomyślnego rozwoju najżywotniejszych warunków ekonomicznego bytu prowincji.

Zobaczmy, w jakich warunkach byli obierani ci dygnitarze? co było ich głównem zadaniem i jakie są dziś potrzeby, dążenia, interesa ogółu? i jakich potrzeba zasobów w reprezentancie prowincji, żeby pogodzić wpływy wsteczne z nowemi dążnościami i rzeczywistemi potrzebami kraju.

Dotąd na urzędy gubernjalnych marszałków wybierani byli ludzie z imienia, majątku, zasługi, stosunków, dla zachowania powagi i odpowiedniéj wysokiemu urzędowi reprezentacji, bo najwięcéj zależało na wpływach urzędnika, w ewentualnościach indywidualnie obywateli dotykających, łatwy więc przystęp, okazanie interesowania się i skuteczna pomoc, stanowiły warunek i cel, do którego po większéj części wyborcy dążyli. A chociaż i w téj minionéj epoce były zdarzenia, że gubernjalni marszałkowie mogli i powinni byli przeprowadzić ku ogólnemu dobru interesa ogół dotyczące, jak dawniéj zatwierdzenie szlacheckiéj rodosłownéj księgi, jednakże kończyło się zwykle na dobrych chęciach.

W obecnym czasie, urzędy gubernjalnych marszałków z samego porządku i zbiegu wypadków przechodzą na wysokie i ważne posłannictwo — orędownika całéj prowincji, bo i dawnych i nowych reformą do téj godności i przywileju podniesionych obywateli. Ich więc zadaniem, wspólnemi siłami wraz z powiatowymi, osnuć i dźwignąć inną odpowiedną potrzebom czasu budowę. Nowy a tak przeważny element obywatelski wprowadzić w życie praktycznie, zastosować do miejscowych potrzeb i zwyczajów, zespolić jednych z drugimi ogniwami braterstwa i jedności, podnosząc wykształceniem i przekonywając o potrzebie pobłażania i ustępstw w celu pozyskania ufności, przychylności i pośredniczenia w przejawiających się najpotężniéj w zbiegu i zetknieniu obustronnych interesach. Obmyśleć sposoby i środki ogólnego urządzenia szkółek ludowych, uzyskać zatwierdzenie odpowiedniego programu. Zawiązać towarzystwa wzajemnéj pomocy, wstrzemięźliwości, oszczędności, szkoły rolnicze i rzemieślnicze, które przy zmianie stosunków i dawnéj rutyny gospodarstwa, podniesieniu ceny wyzwolonéj pracy, a przez to i kosztów produkcji, tak są niezbędne. Brak kredytu i znacznie powiększone nakłady na rolnictwo, — gwałtownie dopominają się o urządzenie ostateczne towarzystw kredytowych i domów zleceń. Niemniéj w prowincjach pozbawionych rzek spławnych, urządzenia komunikacji za pomocą dróg bitych lub kolei, tak koniecznie potrzebnych dla kraju przeważnie rolniczego, przy ogromnych kosztach przewozu, konkurencji i zalewaniu targów, na których produkta nasze miały odbyt, zbożem z Ameryki, Egiptu i księstw naddunajskich.

Bacząc więc na te na dobie istniejące tak ważne potrzeby, również na udział, jaki wziąć wypadnie we wszystkich interesujących ogół kwestjach, czego, przy teraźniejszem nacisku i ogólném usposobieniu oczekiwać należy,—urzędy te wymagać będą coraz większéj pracy i umiejętności skorzystania z danéj chwili, do czego koniecznie potrzebne wspólne usiłowania dla wyrobienia zasady i uznania stosownego punktu wyjścia. O ile więc zakres działania rozszerza się i więcéj jeszcze rozszerzyć się może, o tyle wybory teraźniejsze powinny być jak najskrupulatniéj dopełnione. Szczególniejsza więc baczność zwróconą być winna na zasoby osobiste, zdolność, energją, znajomość dokładną miejscowych potrzeb, światły pogląd, trafny i pewny sąd o rzeczach, niemniéj ogólną popularność. Słowem, urzędnik tak wysoko postawiony, powinien być przedstawicielem summy intelligencji prowincji i stać na straży ogólnych interesów.

Nie dajmy się więc powodować prywacie, téj naszéj staréj wadzie, lub widokom osobistym i względom na towarzyskie i przyjacielskie stosunki, z całą rozwagą i oględnością przystąpmy — pretendenci do ścisłego rachunku i ocenienia siebie, a wyborcy każdego z kandydatów i wyrobienia ugruntowanéj opinji publicznéj. Zdawałoby się przy tém, że na urzęda gubernjalnych marszałków powinni być obierani przedewszystkiem ci, którzy już dali dowody swoich zdolności, bo inaczéj trudna krytyka i ocenienie przymiotów. Wielu zdaje się tak dobrze pojmują obowiązki obywatela - urzędnika, dopóki nie wychodzą ze sfer teorji, skoro jednak przyjdzie pora wprowadzić je w życie, wnet daje się spostrzegać ogromna różnica między słowem a czynem.

Obok tego słyszymy wielu mówiących „po co mamy jechać na wybory, wybiorą kogo sobie ułożyli, bo to już zapewne rzecz ukartowana. Narazimy się niepotrzebnie, grosz i czas zmarnujemy, a nic nie poradzimy. Temi sofizmatami rządząc się opuszczamy ręce i schodzimy ze stanowiska powinności. Czas, usunąwszy względy osobiste, które niemniéj przeto na szwank narażamy, zacząć inaczéj pojmować i spełniać nasze społeczne obowiązki. A. P.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— Dnia 1 (12-go) czerwca przejechali koleją żelazną przez Wilno z St. Petersburga do Warszawy Margrabia **Wielopolski**, naczelnik zarządu cywilnego w Królewstwie Polskiem, oraz pp. Kazimierz **Krzywicki** rzecz. rad. st., **Enoch**, sekretarz stanu, rzecz. rad. st. i **Widal** dyrektor kanc. kom. Rząd. Król. Pol.

— P. Józef Strawiński, b. sędzia pokoju w powiecie słonimskim, w liście swoim do nas pisanym, dopomniał się przedrukowania jego artykułu, umieszczonego w nrze 108 „Gazety Polskiéj," a mającego za przedmiot spór spowodowany dociekaniem rozmaitych pobudek usunięcia się p. Strawińskiego od urzędu. Ponieważ pismo nasze było także odgłosem tego sporu (bośmy w nim widzieli ważny symptomat życia publicznego, jakkolwiek pod formą przeczenia wyjawiony); więc poczytujemy za obowiązek uczynić zadość żądaniu strony interesowanéj i dajemy rzeczony artykuł w całości. Rzecz naturalna, że oddaleni od miejsca wypadku, niemamy prawa przesądzać ani tego, ani jakiegobądź w téj sprawie artykułu; zresztą czujemy wstręt dotykać rzeczy, która z publicznéj stała się narzędziem domowego zgorszenia. Artykuł p. Strawińskiego drukujemy jako głos jednéj ze stron spór toczących. Oto są jego słowa:

„Gazeta Polska" w roku przeszłym i biegącym, ogłaszała o mnie kilka artykułów, z początku uszczypliwych a nareszcie i zjadliwych; ale tworzycielami tych treściwych odezw o mnie, byli ludzie którym brakło odwagi nazwać siebie.

„Gardząc zawsze ludźmi targającymi się zaocznie na cudzą sławę, i posuwającymi swą złośliwość, do napełnienia pism publicznych bezimiennemi paszkwilami, niepoczytywałem i niepoczytuję za rzecz właściwą i odpowiednią godności mojéj, tłómaczyć się przed publicznością z poczynionych mi zarzutów, niewspartych żadnemi dowodami. Że jednak, zacni bezimienni korespondenci pańscy, widocznie ozuchwaleni milczeniem mojem, nietylko że nieprzestają szargać mojéj sławy; lecz skutkiem urazy do mnie (choć może nierozumiejąc co czynią), sięgają najwyraźniéj na poniżenie godności wszystkich sędziów pokoju, (powołanych do tego urzędu, w powiecie naszym, podobnąż jak i ja kolеją), ubliżają powadze, jak ich, tak też i marszałka, przypisując wyłącznie mojemu bezpośredniemu rozporządzeniu pokasowanie niektórych gmin i przeniesienie ich do moich nader małych majętności; uznaję za słuszne, bez poniżenia siebie poszczególném zaprzeczaniem wszystkim zuchwale zmyślonym twierdzeniom tych zręcznych pisarzy, przytoczyć tu za najżywszy dowód nierzetelności onych to—że w jednym z bezimiennych artykułów pomieszczonym zdaje się w nrze 34 „Gazety Polskiéj," rozgłaszają dostojni bezimienni korespondenci, żem się wyniósł zupełnie z powiatu Słonimskiego, wtedy, kiedy mi ani przez myśl nieprzeszło opuszczać zupełnie strony rodzinne.

„Zdaje się, niczém zasadniéj niemogę pobudzić jak pana dobrodzieja, tak też wszystkich czytelników „Gazety Polskiéj," do słusznego oszacowania godności bezimiennych korespondentów i rzetelności wszystkich ich twierdzeń o mnie, jak wyznaniem publicznie, że obecnie nawet, kreślam te słów kilka w majątku moim Rzepniczach, położonym właśnie w powiecie Słonimskim, gdzie przebywszy już lat z górą 20, zamierzam, jeśli Bóg życia przedłuży, a niezmienią się interesa domowe, przebyć jeszcze tyleż.

„Mniemam przeto, że wydawcy artykułów umieszczonych w nr 24 i 44 „Gazety Polskiéj" twierdzący stanowczo, piérwszy o tém żem się wyniósł zupełnie z powiatu, a drugi, że nie dla tych jedynie powodów złożyłem z siebie urząd, żeby uniknąć bliższéj styczności z niektóremi osobami nieszanującemi prawa, niepojmującemi ducha czasu i nierozumiejącemi stanowiska sędziów pokoju, lecz „dla innych pobudek"—jeśli w nich jeszcze niezupełnie usnęło sumienie, to zapewne pośpieszą z odwołaniem swoich zmyślonych twierdzeń o mnie i uczynią wyznanie, że kreślili one pod wpływem osobistéj niechęci ku mnie—albo, jeśli choć sumienia zupełnie nieposiadają, a mają najmniejsze pojęcie o honorowości, (szczególniéj autor artykułu pomieszczonego w nrze 44) to niebezimiennie, lecz owszem z wyraźnym podpisem swego imienia i nazwiska, powtórzy co napisał o mnie i wyjawi z dokładnością jakie mianowicie powody „innéj natury" skłoniły mię do usunięcia się od urzędowania.

„Nim to nastąpi (nieuwłaczając zgoła szlachcie całego powiatu; bo rzecz tyczy się tylko kilku indywiduów), niemogę niewyznać publicznie, że obywatel nasz w artykule podanym do nru 10 „Gazety Polskiéj," nadmieniając o powodach mojego usunięcia się od urzędowania, zgoła nierozminął się z prawdą. Owszem, ogłosił najistotniejszą prawdę wyczerpaną jak wnoszę, z pisma mojego do urzędu marszałkowskiego. Pismo to było odczytane przy zebraniu się obywatelstwa w sali marszałka na dniu 17 październikа upłynionego 1861 roku, spowodowanego, obróceniem do mnie, jako do sędziego pokoju, przez niektórych właścicieli ziemskich, pretensij zupełnie bezzasadnych.

„Obywatel pow. Słonimskiego **Józef Strawiński**."

— W dzienniku Petersburskim „Syn Ojczyzny" umieszczono następujące ogłoszenie: „Obiad litewski, z najświeższych i najlepszych wiktuałów smaczno sporządzony, a składający się z czterech półmisków, pomiędzy któremi na żądanie daje się chłodnik, kapuśniak, buraczki, zrazy, flaki, kołduny i t. d. po 40 kop. jednorazowie, a po 35 za biletami. Wejście z ulicy Grochowéj, na rogu Wielkiéj Morskiéj, dom Straucha, mieszkanie pod N. 26. Przysyłający proszeni są, ażeby dawali własne naczynia."

KURSA GIEŁDOWE.

PETERSBURG, 1 (13) czerwca.

Sześcioprocentowe rossyjskie srebrem	111 %.
Pięcio procentowe 1-éj pożyczki	96½, %.
„ 2-éj	104, 104½ %
„ 3-éj „	95, 95½ %.
„ 4-éj „	95, 95½%.
„ 5-téj „	97½ %.
„ 6-éj „	107½ 108, 107¾%
Pięcioproc. bilety banku państwa	97¾ ⅞ %.
Akcje głównego Tow. kolei żel.	113¾ 114, 113¾
Obligacje 4½ proc. tegoż Tow.	90, 90½ 90.
Akcje ryzko-dynab. kolei żelaz.	97.
Półimperjały 5 rub. 70 kop.	
Weksle (na 3 mies.): na Londyn	34⅛, ½, ⅝ p.
— — na Amsterdam	168½. 169½.
— — na Hamburg	30½, ⅝ sz. b.
— — na Paryż	359, 361½ c.

WARSZAWA, 11 czerwca (30) maja.

Listy zastawne oprócz kuponu	14 r. 99 k.
Obligi skarbowe, — —	92 — 46 —
Akcje drogi żel. warsz.-wiedeńskiéj	70 — 33 —
— — warsz.-bydgoskiéj	83 — 50 —
Weksle: na Berlin (2 mies.) za 100 tal.	102 r. 37½ k.
— na Hamburg (2 mies.) za 300 m.	156 — „ —
— na Paryż (2 mies.) za 300 fr.	82 — 80 —
— na Wiedeń (2 mies.) za 150 złr.	18 — „ —
— na Londyn (3 mies.) za 1 fst.	6 — 95 —
— na Petersburg (1 m.) za 100 r.	99 — 50 —
— na Moskwę (1 m.) za 100 r.	99 — 25 —

RYGA, 31 maja (12 czerwca).

Pięcioproc. 5-éj pożycz.	96½ %.
Pięcioproc. bilety banku państwa	97½ %.
Weksle: na Londyn.	34¹¹⁄₁₆, ⅝ p.
— na Amsterdam	171 c.
— na Hamburg.	31¹⁄₁₆ sz. b.
— na Paryż	364½ c.

ODESSA, 29 maja (10 czerwca).

Weksle: na Londyn za 1 fs.	6 r. 84½ k.
— na Paryż za 1 r.	366¾ c.
— na Marsylję za 1 r.	368 c.
— na Genuę za 1 r.	369 c.

BERLIN, 12 czerwca (31 maja).

Rossyjskie 5-procentowe 5-éj poż.	86¾ %.
— — 6-éj poż.	97 %.
Czteroproc. metall. bankowe bil. za 100 r.	97⅝ t.
Bilety kredytowe ross. za 90 rub.	87⅜ tal.
Polskie obligacje skarbowe oprócz kup.	883
— listy zastawne	87⅜
— bilety bankowe.	87⅜
Złoto czyste 460 talarów za funt 1.	
Weksle: na Petersburg (3 tyg.) za 100 rub.	96⅝ tal.
— na Warszawę (krótki term.).	87⅝ r.

HAMBURG, 12 czerwca (31 maja).

Rossyjskie 5-proc. 5-éj pożyczki	83¼
— — 6-éj pożyczki	91⅛
Weksle na Petersburg (3 mies.) za 1 r.	30 sz. b.
Złoto czyste za 1 m. kol. 425 ½ m. b.	
Disconto 4¾ %.	

AMSTERDAM, 12 czerwca (31 maja).

Rossyjskie pięcioproc. 5-éj pożyczki.	83½ %
— — 6-éj pożyczki.	91 %.
Weksle na Petersburg (3 mies.) za 1 r.	165 c.

LONDYN, 12 czerwca (31 maja).

3-procentowe ang. konsolidy.	991¾, ⅞ %.
Rossyjskie 5-proc. 2-éj poż.	96½ %.
Srebro w sztabach.	5 sz. 1⅛ p. c.
Weksle na Petersburg (3 mies.).	33 ¾ p.

PARYŻ, 12 czerwca (31 maja).

Renta 3-proc.	68 fr. 80 c.
Akcje kredytu ruchomego.	851 fr.
Akcje głównego Tow. kol. żel. w Rossji	415 fr.
Weksle na Petersburg za 1 r.	357½ c.
Disconto 2½ %	

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Пріѣхавшіе въ Вильно, съ 28-го мая по 4-ое іюня

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКИ. Начальникъ управленія гражданскою частью Царства Польскаго Маркграфъ Гонзага Мышковскій графъ Веліопольскій. — Дѣйст. ст. сов. К. Крживицкій. — Статсъ секретарь Е. И. К. В. дѣйст. ст. сов. Энохъ. — Директоръ канцеляріи правительственной коммисіи Царства польскаго Видаль. — Ковенскій гражданскій губернаторъ свиты Е. И. В. генералъ-маіоръ Кригеръ. — Пом. Ксав. Осиповскій. — Іосифъ Ягминъ. — Ст. Шишко. — Конст. Балински. — Іос. Жижневски. Бол. Еленьски. — Винц. Рудомина. — Ник. Ладыженскій. — Ксендзъ Каминьски. — Адъют. Корнетъ. Масино. — Ордин. проф. Харковс. универс. ст. сов. Кочетевъ. — Кап. Каз. Быховецъ. — Полк. Быховецъ. — Кол. ас. Онацевичъ. — Янъ Нарушевичъ. — Тит. сов. Филиппеусъ. — Пом. Мих. Костровицки. — Ошмянс. уѣзд. предв. двор. Брохоцки. — Г-жи: Леокадія Валицка съ дочерьми Маріею и Людвикою. — Ольга Тимлеръ. — Александра Мрозовска. — Олендзка. — Каролина Шульцова. — Домицеля Фишеръ.

— Чин. особ. пор. министр. фин. кол. ас. Туманьскій. — Дѣст. ст. сов. Ник. Чашниковъ. — Надв. сов. І. Янишевски. — Ер. Соколовски. — Дѣст. ст. сов. М. Неклюдовъ. — Вил. уѣзд. пред. двор. М. Тукалло. — Л. Довгялло. — М. Еленьски. — Лек. П. Полидоровъ.

Выѣхавшіе изъ Вильна, съ 28-го мая по 4-ое іюня.

Начальникъ упр. гражд. част. царст. польс. маргр. Гонзага Мышковскій графъ Веліопольскій. — Дѣйст. ст. сов. Крживицки. — Статсъ секр. Е. И. К. В. дѣст. ст. сов. Энохъ. — Дир. канцел. правительст. ком. царст. польс. Видаль. — Плятеръ. — Галко. — Янковски. — Булгаринъ. — Бениславски. — Свольkенъ. — Княжна Любомирска. — Графиня Келлеръ. — Рущицъ. — Кобэль. — Піотровски. — Ковальски. — Гейшторъ. — Каспржицки. — Горски. — Лашкевичъ. — Кочетовъ. — Жуковски. — Гноински. — Помарнацки. — Альбинъ Чечотъ. — Анд. Снядецки. — Гр. Маріанъ Чапски. — Ст. сов. Ал. Велькъ. — Дѣйст. ст. сов. М. Неклюдовъ. — Буковски. — Ѳеод. Радзиковски. — Г-жа Софія Косцялковска. — В. Ходзько.

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna od 28-go maja do 4-go czerwca.

HOTEL NISZKOWSKI. Naczelnik zarządu cywilnego Królestwa Polskiego margrabia Gonzaga Myszkowski hr. Wielopolski. — Rzecz. rad. st. Krzywicki. — Sekretarz stanu J. C. K. M. rzecz. rad. stanu Enoch. — Dyrektor kanc. komisji rząd. król. Polsk. Vidal. — Kowieński cywilny gubernator orszaku J. C. M. jenerał-major Krueger. — Ob. Ks. Osipowski. — Józ. Jaxmin. — St. Szyszko. — Konst. Baliński, — Józ. Żyżniewski. — Bol. Jeleński. — Winc. Rudomina. — Mik. Ładyżenskij. — Ksiądz Kamiński. — Adjutant Kornet Masino. — Zwyczajny prof. uniw. Charkowskiego rad. st. Koczetew. — Kap. Kaz. Bychowiec. — Półk. Bychowiec. — As. kol. Onacewicz. — Jan Naruszewicz. — Rad. hon. Philippeus. — Ob. Michał Kostrowicki. — Marsz. szl. p-ttu Oszmiańskiego Brochocki. — Panie: Leokadja Walicka z córkami Marją i Ludwiką. — Olga Timler. — Aleksandra Mrozowska.—Olendzka.—Karolina Szulcowa.—Domicela Fiszer.

— Urzędn. szczeg. pol. minister. skarbu ass. kol. Tumańskij.— Rzecz. rad. st. Mik. Czasznikow.—Rad. dw. J. Janiszewski.—Er. Sokołowski.—Rzecz. rad. st. M. Niekludow.—Marsz. szl. pttu Wilejsk. M. Tukałło.—L. Dowgiałło.—M. Jeleński.—Lekarz P. Polidorow.

Wyjechali z Wilna, od 28-go maja do 4-go czerwca.

Naczelnik zarz. cywil. król. pol. margr. Gonzaga Myszkowski hrabia Wielopolski.—Rzecz. rad. st. Krzywicki.— Sekretarz stanu J. C. K. M. rzecz. rad. st. Enoch.—Dyr. kancel. kom. rząd. król. pols. Vidal.—Plater.— Hałko.— Jankowski.— Bułharyn.— Benisławski.— Swolkień. — Księżna Lubomirska.— Hrabina Keller. — Ruszczyc. —Kobel. — Piotrowski.—Kowalski.—Giejsztor.—Kasprzycki.— Gorski.—Łaszkiewicz.—Koczetow.— Żukowski.— Gnoiński.—Pomarnacki.—Albin Czeczot.—And. Śniadecki.—Marjan. hr. Czapski.—Rad. st. Al. Woelck.—Rzecz rad. st. M. Niekludow.—Bukowski.—Teod. Radzikowski.—Pani Zofja Kościałkowska.—W. Chodźko.

Одобрено Ценсурою. 4 Іюня 1862 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.

ОБЪЯВЛЕНІЕ

ВАСИЛЬЯ КЛИМУШИНА

О ВНОВЬ ПОЛУЧЕННЫХЪ ЧАЯХЪ ИЗЪ КЯХТЫ.

Въ декабрѣ прошедшаго года въ N. 100 Виленскаго Вѣстника между прочими предположеніями, я имѣлъ честь сказать, что „запасовъ, сдѣланныхъ до февраля 1862 окажется недостаточно; а какъ послѣдніе вымѣны на Кяхтѣ производились въ болѣе ограниченномъ количествѣ противъ прежнихъ, то и нельзя ожидать, чтобы и новые подвозы были велики... Слѣдовательно цѣнность чаевъ неизмѣнится до февраля, а можетъ быть и до марта.“

Все это осуществилось такъ: къ генварю 1862 г. стали уже покупать и тѣ сорты чая, которые прежде, при избыткѣ товара почти не имѣли и сбыта, а если и покупались, то на 10 и болѣе процентовъ дешевле; а новые чаи, ожидаемые въ Москву на февраль и мартъ мѣсяцы, по полученнымъ изъ Кяхты пробамъ, оказались очень посредственной доброты, за исключеніемъ лишь малаго количества Фуганскихъ; подвозъ-же лучшихъ цвѣточныхъ и лянсиновъ оказался еще беднѣе. Отсюда произошла та значительно-разнообразная оцѣнка товара, которая и привела многихъ въ недоумѣніе, относительно объявленныхъ пониженій въ цѣнности. Но понять это пониженіе не трудно: запасаясь чаями посредственной доброты, которая всегда цѣнилась ниже другихъ добротъ на 10 и болѣе процентовъ, понадобилось понизить и оцѣнку ихъ, по степени ихъ качества. Такимъ образомъ очевидно тутъ есть пониженіе цѣнъ, да только не въ смыслѣ удешевленія товара, которое такъ важно для каждаго потребителя, а просто —цѣна понизилась потому, что понизилось качество продукта. Чтобы яснѣе показать это, вотъ сравнительная расцѣнка новыхъ чаевъ, привезенныхъ въ наибольшемъ количествѣ: прошлогодній сортъ на цѣну 1 р. 60 к. и теперь полученъ по тойже Кяхтинской номенклатурѣ, но по своей добротѣ не стоитъ дороже 1 р. 40 к.; тоже и въ цвѣточныхъ, стоившихъ 3 р. 50 к., упалъ теперь до 2 р. 50. Словомъ, повторяю, —это не то желанное пониженіе цѣнъ, котораго мы ждали и которое показываетъ, что товаръ подешевѣлъ; нѣтъ—это пониженіе фактуръ, раскладка тѣхъ же карточекъ но не въ тѣже, а въ худшіе сорты товара.

Вотъ почему и теперь, не желая понизить достоинство товаровъ подъ моею фирмою и рѣшась запастись лучшими чаями, сбираемыми въ Фуганскихъ провинціяхъ, я рекомендую получать отъ меня по обыкновенію прежніе сорты съ ихъ прежними цѣнами—для тѣхъ потребителей, которые ищутъ такъ же и вкуса, а не одной дешевизны. Для прочихъ же покупателей, отдѣливъ изъ массы новыхъ вымѣновъ чаи по возможности достойные, я назначаю въ продажу особенные сорты по цѣнамъ, сообразнымъ съ новѣйшею расцѣнкою, именно: черные въ 1 р. 40 к., цвѣточные въ 2 р. и въ 2 р. 50 к. и лянсины въ 3 р., 3 р. 50 к., и въ 4 рубля, на обверткѣ которыхъ будетъ находиться отмѣтка: „Новаго вымѣна.“ Такимъ образомъ эта отмѣтка дастъ возможность каждому покупателю сравнить мои чаи пониженныхъ цѣнъ какъ съ одноцѣнными чаями другихъ фирмъ, такъ и съ чаями моей же фирмы но съ удержанными прежними цѣнами, а отсюда уже не трудно будетъ каждому лично судить какъ о ходѣ нашего чайнаго дѣла, такъ и о томъ—основательно ли поступилъ я, раздѣливъ чаи на два отдѣла и удержавъ за однимъ изъ нихъ прежнюю расцѣнку. Во всякомъ случаѣ сожалѣю, что нѣту никакого основанія подтвердить хотя и увлекательную но обманчивую фразу о *пониженіи цѣнъ*; надѣюсь, однако, что прямой взглядъ на дѣло не окажется лишнимъ, и со стороны публики допущенъ будетъ благосклонно и тѣмъ больше съ довѣріемъ, что, полагаясь на судъ личнаго вкуса въ публикѣ, я въ тоже время доставляю ей и нужныя къ тому данныя.

ВАСИЛІЙ КЛИМУШИНЪ.

ПРЕЙСЪ-КУРАНТЪ

полученнымъ чаямъ изъ Кяхты въ мартѣ 1862 года и отсылаемымъ чрезъ почту и подрядчиковъ во всѣ города Россіи

подъ фирмою

ВАСИЛЬЯ КЛИМУШИНА.

изъ главной конторы въ Москвѣ, у Боровицкаго моста въ д. Бакланова.

	Цѣна за фунтъ Руб.	Коп.
Черный (на оберткѣ отмѣченный „Новаго вымѣна.“) - - -	1	40
Цвѣточные (новаго вымѣна) 2 руб. и	2	50
Лянсинъ (новаго вымѣна) 3 р., 3 р. 50 к. и - - - -	4	—
Прежнихъ извѣстныхъ качествъ		
Терпкій - - - - - -	1	60
Букетно-терпкій- - - - -	2	—
Букетный 2 р. 20 к.; съ Цвѣткомъ	2	30
Цвѣточные 2 р. 50 к., 2 р. 80 к. и -	3	—
Розанистые 3 р. 25 к. и - -	3	50
Лянсины 4 р. 4 р., 50 к., 5 р., 6 р. и	7	—
Черно-желтый - - - - -	3	—
Желтые 4 р., 6 р., 8 р. и - -	10	—
Зеленые 4 р., 6 р., 15 р. и - -	20	—

Чаи въ разныхъ укладкахъ и цыбикахъ по изданному Прейсъ-Куранту, который былъ помѣщенъ въ N. 100 Вил. Вѣстника 1861 г.

Означенные ЧАИ также можно получать и во всѣхъ моихъ постоянныхъ и ярмарочныхъ магазинахъ, какъ-то: въ Орлѣ, Коренной, Харьковѣ, Полтавѣ, Кіевѣ, Бердичевѣ и въ Царствѣ Польскомъ: въ городахъ Люблинѣ и Радомѣ.

УСЛОВІЯ, ПО КОТОРЫМЪ ЧАИ ВЫСЫЛАЮТСЯ НА ГОРОДА:

I. Пересылка во всѣ, даже и пограничные города Россійской Имперіи, принимается мною на свой счетъ. Адресъ долженъ быть четко написанъ, и требованія должны быть не менѣе 5 фунт., которые въ прочныхъ укупоркахъ отсылаются всегда съ первой отходящей почтой.

II. Кто будетъ выписывать болѣе чѣмъ на сумму 50 руб. сер. (въ одинъ ящикъ), тотъ получитъ уступки 5% съ руб.; но при отправкѣ чаевъ въ тѣ губерніи, для которыхъ почтовая пересылка съ фунта не дороже 10 коп., таже уступка дѣлается и съ 25 р.

III. Купцамъ, торгующимъ чаями подъ моею фирмою, доставка можетъ быть и чрезъ подрядчиковъ, чрезъ что увеличиваются и скидочные проценты.

Адресъ: въ Контору, въ *Москвѣ*, у Боровицкаго моста, въ домѣ Бакланова.

Василью Гаврилову КЛИМУШИНУ.

OGŁOSZENIE

BAZYLEGO KLIMUSZYNA

O NOWO OTRZYMANÉJ HERBACIE Z KIACHTY.

W grudniu zeszłego roku w N. 100 Kurjera Wileńskiego między innemi wnioskami uczyniłem i ten, że „zapasów uczynionych do lutego 1862 r. okaże się za mało; a ponieważ ostatnia wymiana w Kiachcie była mniéj liczną od dawniejszych, przeto nie można oczekiwać, ażeby nowy przywoz był znaczny.... Ztąd wypada, że cena herbaty do lutego, albo i do marca pozostanie taż sama.“

Wszystko to spełniło się w ten sposób, przed styczniem 1862 roku zaczęto już kupować i te gatunki herbaty, które przedtem, przy obfitości towaru, były prawie nietknięte, a jeżeli i kupowano, tedy o 10 i więcéj procentów taniéj; nowe zaś gatunki herbaty w Moskwie na luty i marzec oczekiwane, podług otrzymanych prób z Kiachty, okazały się dość średniéj dobroci, z wyjątkiem małéj ilości herbaty Fucańskiéj, a przywoz przedniejszéj herbaty kwiecistéj i lansinowéj był jeszcze niedostateczniejszy. Ztąd zaszło to bardzo rozmaite i o wiele różniące się ocenianie towaru, które wielu zdziwiło z powodu zapowiedzianego przedtém zniżenia cen. Atoli wytłumaczyć to zniżenie łatwo: robiąc zapas herbaty dobroci średniéj, która w porównaniu do innych wyższych gatunków ceniona była zawsze niżéj o 10 i więcéj procentów, zaszła potrzeba zniżenia ich ceny stosownie do gatunku. Tym sposobem jest tu rzeczywiste zniżenie ceny, nie w znaczeniu jednakże potanienia towaru, które dla każdego konsumenta tak jest ważne, ale wprost cena zniżona została dla tego, że się zniżył gatunek produktu. Żeby jaśniéj to wykazać, dajemy porównawcze ocenienie nowego transportu herbaty: w największéj ilości przywieziony przeszłoroczny gatunek na cenę 1 r. 80 k., i teraz otrzymano według tejże nomenklatury Kiachtyńskiéj, atoli ze względu na swą dobroć, niekosztuje więcéj nad 1 r. 40 k.; toż samo i co do herbaty kwiecistéj: gatunek przedtém kosztujący 3 r. 50 k., zniżył się teraz do 2 r. 50 k. Słowem, jest to nie owe pożądane zniżenie ceny, jakiego oczekiwaliśmy i jakie dowodzi, że towar potaniał, ale jest to jedynie zniżenie faktury, rozłożenie tychże karteczek, nie do tegoż, lecz do gorszego gatunku towaru.

Oto są względy, dla których i obecnie nie chcąc zniżać jakości towarów pod moją firmą, i postanowiwszy zrobić zapas najlepszych gatunków herbaty w fun-czanskiej prowincji zbieranéj, rekomenduję, ażeby ci konsumenci, którzy szukają nie saméj tylko taniości, ale i smaku przedewszystkiém, wypisywali odemnie jak zwykle, dotychczasowe gatunki na dotychczasowe ich ceny. Dla innych zaś kupujących, oddzieliwszy z massy herbaty nowéj wymiany, o ile można lepszą, przeznaczoną na wyprzedaż szczególne gatunki za ceny, odpowiedne nowemu oszacowaniu, a mianowicie: herbatę czarną na 1 r. 40 k., kwiecistą na 2 r. i 2 r. 50 k. i lansin na 3 r., 3 r. 50 k. i na 4 r. Na etykietach téj herbaty będzie się znajdował napis: „Nowéj wymiany“. Tym sposobem napis ten każdemu kupującemu poda możność porównania mojéj herbaty ceny zniżonéj, tak z herbatą tejże ceny innych firm, jako też z herbatą mojéj również firmy, lecz któréj dotychczasowe ceny zostały zatrzymane; ztąd każdy będzie mógł z łatwością osądzić, jaka jest właściwie u nas manipulacja obrotów handlowych herbaty, i czy dobrze zrobiłem dzieląc herbatę na dwa wydziały i zatrzymując przy jedném z nich ocenienie dotychczasowe. W każdym razie bazdzo żałuję, że nie ma żadnéj gruntownéj zasady do wyrzeczenia mile wprawdzie brzmiącego, ale niestety złudnego frazesu *o zniżeniu ceny*. Mniemam jednak, że naturalny pogląd na rzecz nie okaże się zbytecznym i szanowna publiczność przyjmie go łaskawie i z tém większem zaufaniem, że oddając się na sąd osobisty publiczności, jednocześnie nastręczam jéj potrzebne ku temu dane.

BAZYLI KLIMUSZYN.

CENNIK HERBATY

otrzymanéj z Kiachty w marcu 1862 roku i wysyłanéj przez pocztę i podradczyków do wszystkich miast Cesarstwa,

pod firmą

BAZYLEGO KLIMUSZYNA

z głównego kantoru w Moskwie przy Borowickim moście w d. Bakłanowa.

	Cena za funt. Rub.	Kop.
Czarna (na etykiecie oznaczono: „Nowéj wymiany“	1	40
Kwiecista (nowéj wymiany) 2 rub. i	2	50
Lansin (nowéj wymiany) 3 r. 3 r. 50 k.	4	—
Dotychczasowych gatunków herbaty kwiecistéj.		
Cierpka	1	60
Bukieto-cierpka 1 r. 80 k. i . . .	2	—
Bukiecista 2 r. 20 k.; z kwiatem .	2	30
Kwiecista 2 r. 50 k. 2 r. 80 k. i . .	3	—
Różana 3 r. 25 k. i	3	50
Lansin 4 r. 4 r. 50 k. 5 r. 6 r. . .	7	—
Ciemno-żółta	3	—
Żółta 4 r. 6 r. 8 r. i	10	—
Zielona 4 r. 6 r. 15 i	20	—

Herbata w różném upakowaniu i w cybikach według wydanego cennika, który był umieszczony w N. 100 Kur. Wileń. 1861 r.

Pomienioną herbatę można także otrzymywać we wszystkich moich magazynach stałych i jarmarkowych, jako to, w Orle, w Niższym Nowgorodzie, Charkowie, Połtawie, Kijowie, Berdyczewie i w Królestwie Polskiem: w Lublinie i Radomiu.

WARUNKI, NA JAKICH HERBATA WYSYŁA SIĘ PRZEZ POCZTĘ.

I. *Przesłanie* do wszystkich, nawet do pogranicznych miast Cesarstwa Rossyjskiego, przyjmuję na koszt własny. Adres należy pisać wyraźnie, i żądać trzeba nie mniéj nad 5 funtów, które w trwałém upakowaniu wysyłają się przez najpierwszą pocztę odchodzącą.

II. *Wypisujący na 50 rubli srebrem przeszło* (do jednego pakunku), otrzyma ustępstwa 5 proc. od rubla; przy wysyłaniu do gubernij, do których za przesłanie płaci się za funt nie więcéj nad 10 kop. takież same ustępstwo daje się także wypisującym na 25 rubli.

III. *Kupcy*, handlujący herbatą pod swoją firmą, mogą otrzymywać transporta przez podradczyków, przez co powiększają się procenta ustępne.

Adres: Do Kantoru w Moskwie, przy moście Borowickim, w domu Bakłanowa.

Bazylemu KLIMUSZYNOWI.

3—350

DOM ZLECEŃ S. JANSENA

przy prospekcie Newskim N. 12 w Petersburgu.

Podaję do publicznéj wiadomości, że w skutek zawartych umów z wielu znakomitymi fabrykantami i negocjantami za granicą, przeniosłłem mój handlowy dom z Paryża do Petersburga jedynie w celu ułatwiania między-narodowych handlowych stosunków.

W zakres czynności mojego domu wchodzą: 1) Spieszne wykonywanie zleceń wszelkiego rodzaju i przyjmowanie zakazów na rachunek fabrykantów; 2) Kupno i sprzedaż towarów i produktów; 3) Utrzymywanie dla potrzeby publiczności próbek z rozmaitych zagranicznych towarów i przyjmowanie próbek z rozmaitych płodów krajowych dla ich upowszechnienia i odbytu za granicą; 4) Udzielanie szczegółowych wiadomości o machinach rolniczych i przemysłowych najwięcéj praktycznych dla naszego kraju, jako też dostarczanie w krótkim terminie wszelkich rysunków i modeli zagranicznych wynalazków i przywilejów; 5) Ułatwianie transportów po najniższych cenach i expedycja onych na komorach celnych; 6) Dostawianie próbek i drobnych przesyłek z zagranicy do różnych miejsc kraju i odwrótnie w krótkim czasie i za umiarkowaną cenę. Oprócz tego posiadam w Petersburgu skład uprzywilejowanych lekarstw, produktów chemicznych, instrumentów chirurgicznych, pachnideł i kosmetyków z najcelniejszych zagranicznych fabryk.

W Wilnie zgłosić się można do p. Michała Platera w domu Wolskiego.

Składając publiczni dzięki rodakom którzy mnie zaszczycać raczą swém zaufaniem, śmiem ich prosić, aby w miejscowościach swoich popierać chcieli moje dążności do ułatwienia między narodowych handlowych stosunków, bo podnosząc przemysł i handel dójdziemy do podniesienia krajowego mienia.

S. JANSEN. 2—363

ZNAJDUJĄCY SIĘ PRZY KSIĘGARNI p. f.

JÓZEFA ZAWADZKIEGO

W WILNIE.

SKŁAD FORTEPJANÓW ZAGRANICZNYCH

zaopatrzony został obecnie w znaczny wybór doskonałych Fortepianów wielkich koncertowych, oraz mniejszych salonowych z mechaniką Angielską jako też i Angielsko-Niemiecką (Repetitions-Mechanik). Palisandrowych lub też z orzecha Hiszpańskiego, bardzo wykwintnego i sumiennego wykończenia a pochodzących z najlepszych fabryk Niemieckich jako: ROSENKRANZA w Dreźnie (którego wyborne instrumenta od lat kilku są tu już znane). I. G. IRMLERA w Lipsku (najdawniejszéj i najsłynniejszéj tego nazwiska w Niemczech) a wreszcie Jul. BLUTHNERA w Lipsku, którego wyroby patentowane ogromną wziętość w ostatnich czasach za granicą zyskały. Ceny od rsr. 420—600.

Tamże znajdują się Pianina Palisandrowe z mechaniką Angielską na ceny rsr. 300—350, oraz Fortepiany Wiedeńskie Orzechowe, lub Palisandrowe z plattą żelazną i bez, na ceny rsr. 325—365.

Fabryki wyżéj pomienione tak powszechną sławę za granicą posiadają, że wyroby ich we wszystkich znaczniejszych składach fortepianowych po miastach stołecznych znaleźć można. Firma też nasza oddawna z fachem muzycznym blizko oznajomiona, tylko takie instrumenta wypisuje, które wszelką rękojmię trwałości i dobroci mają. Zresztą publiczność muzykalna, mając każdego czasu kilkanaście fortepianów z rozmaitych fabryk do wyboru, sama zapewne najlepiéj przez porównanie wartość ich ocenić potrafi.

Prócz fortepianów w powyższym składzie znajdują się:

1) ORGMELDIONY Paryzkie z fabryki Aleksandra et Fils, dębowe o 4-ch oktawach na rs. 70 i mahoniowe o 5-ciu oktawach na rsr. 125.

2) SKRZYPCE i ALTÓWKI z fabryki Vuillaume w Paryżu od rsr. 8—22.

3) WIOLONCZELLE z tejże fabryki ze smyczkiem i futerałem na rs. 90.

4) SMYCZKI do Wiolonczelli, skrzypiec od 1 r. 25 k. do 8 rs. 1—391

Przyjaciel Dzieci.

Pismo tygodniowe, poświęcone zabawie i nauce młodzieży, wychodzi w Warszawie od dnia 1-go kwietnia 1861 r. jak najregularniéj w każdą Sobotę i tegoż dnia oddawane jest na pocztę. Cena dla prenumeratorów w Cesarstwie rs. 5 rocznie, z dopłatą rs. 2 rocznie za koperty, jeżeli nie prenumerują innych pism Warszawskich. — PRZYJACIEL DZIECI wydawany jest na pięknym papierze, w formacie 8-o, każdy numer zawiera najmniéj 14 szpalt druku i kilka drzeworytów, wykonanych przez najsłynniejszych artystów Warszawskich. Redakcja zasilana jest ciągle artykułami najzdolniejszych pisarzy i literatów Polskich. Komplet z roku 1861 i kwartał pierwszy 1862 zawiera następujące działy: I. HISTORJĄ ŚWIĘTĄ. II. DZIEJE NARODU POLSKIEGO. III. WSPOMNIENIA KRÓLOWYCH POLSKICH; IV. ŻYCIORYSY ZNAKOMITYCH POLAKÓW I CUDZOZIEMCÓW. V. OPISY i PAMIĄTKI HISTORYCZNE. VI MORALNOŚĆ. VII. WIADOMOŚCI Z NAUK PRZYRODNICZYCH. VIII. POWIEŚCI i LEGENDY. IX. POEZYE. X. BAJKI i WIERSZYKI. XI. BAJKI PROZĄ. XII. KOMEDYJKI. XIII. PODRÓŻE. XIV. WIADOMOŚCI O DZIEŁACH, DLA MŁODZIEŻY PRZEZNACZONYCH. XV. REBUSY i ZAGADKI. XVI ROZMAITOŚCI. XVII. ZDANIA i MYŚLI. Większa część artykułów pióra: I. J. Kraszewskiego, T. H. Lewestama, Kaz. Wł. Wojcickiego, Hip. Skimborowicza, Leopolda Huberta; Kaszewskiego, Siwińskiego, Fr. Hr. Skarbka, Anczyca, Al. Kuczyńskiego, Albina Kohn, Antoniego Czajkowskiego, Adama Pługa, i wielu innych, przeszło 260 drzeworytów wykonanych w pracowni Minhemera. Skład główny w Warszawie w księgarni Henryka Natansona. Prenumerować można na wszystkich stacjach pocztowych w Cesarstwie i Królestwie, oraz we wszystkich księgarniach.

4—269

W składzie Album wileńskiego na początku ulicy Ostrobramskiéj w domu pobazyljańskim sprzedaje się papier do pisania hurtem na rezy. 3.

Obywatel powiatu Wileńskiego Antoni Parczewski w swym majątku Czerwonym Dworze ma do sprzedania 150 sztuk owiec Merynosow, o jakowéj sprzedaży podaje się do Redakcji Kurjera Wileńskiego dla powszechnego opublikowania.

2—390

ОБЪЯВЛЕНІЕ.

Операторъ мозолей, снабженный письменными похвалами здѣшнихъ жителей, засвидѣтельствовавшихъ его ловкость выдергивать мозоли, не причиняя этимъ и легчайшей боли, и имѣющій письменное дозволеніе мѣстной врачебной управы, заниматься своимъ искусствомъ, въ которомъ онъ сдалъ экзаменъ, предлагаетъ свои услуги почтеннѣйшей публикѣ. Жительствую на Савичъ улицѣ въ д. Боруха Таврискі подъ N. 51.

Д. ЛЕВИНЪ. 3—368

OGŁOSZENIE.

Operator nagniotek, opatrzony chlubnemi świadectwami tutejszych mieszkańców, który doświadczyli mojéj zręczności w sztuce wyjmowania nagniotek bez najmniejszego bolu i mający pozwolenie na piśmie od miejscowéj Rady Lekarskiéj, przed którą zdałem egzamin, polecam się szanownéj publiczności z zupełną gotowością do usługi. Mieszkam przy ulicy Sawicz w domu Borucha Tawryski N. 51.

D. LEWIN. 3—368

UWIADOMIENIE

Niniejszém donoszę osobom grającym w loterją na dobra Szymanów i Soroki w moich kantorach, że otrzymałem bilety do trzeciej klassy, które to, do dnia 23 czerwca r. b. (planem przeznaczonego w § 11-ym) upraszam wykupić, w opóźnionym zaś razie za nieotrzymanie biletów sami sobie winę przypiszą.

Tabelki z II-éj jako też bilety do III-éj klassy które były zamówione listownie są odesłane d: 22 i 25 bm. pocztą pod rekommendowaną pieczęcią.

Morongowius Kollektor w Wilnie i Kownie.

3—381

KSIĘGARNIA pod firmą

Józefa Zawadzkiego

otrzymała pierwsze dwa tomy romansu Wiktora Hugo: LES MISERABLES (NĘDZNICY) w 5-ciu oddziałach a 10 tomach, w pięknym wydaniu in 8-vo. Cena 2-ch tomów Rsr. 4. Za przesyłkę na każde 2 tomy za 4 funty z dodatkiem 10 kop. nadsyłać trzeba. Tegoż romansu w przekładzie polskim tom I i II są do nabycia w tejże księgarni. Cena 2-ch tomów rsr. 1 k. 50. Nadsyłający za całe dzieło rsr. 8 otrzymają je franko, w miarę wychodzenia. 1—385

UWIADOMIENIE.

Niniejszém mam honor donieść szanownéj publiczności, że Skład mój; na zbliżającą się wiosnę skompletowany został w znaczny wybór OBIĆ i SZLAKÓW zagranicznych i krajowych na cenę od 30 kop. do 3 rsr. za sztuczkę.

August *Mrongowius*. 3—337

DONIESIENIE LEKARSKIE.

Nie masz jednego lekarstwa któreby w praktyce medycznéj zaprowadziło tak zupełną przemianę jak *Pigułki czyszczące krew i przeczyszczające p. Cauvin.*

Najznakomitsi lekarze używają ich dziś i przepisują swym chorym wspierając się na zasadzie następujących uwag:

1) Pigułki te są czysto z roślin przygotowane.

2) Miłe dla oka i przyjemnego smaku.

3) Bardzo skuteczne i działanie ich nie wystawia na żadne niebezpieczeństwo oczyszczają one ciało ze wszelkich zepsutych humorów.

4) Działają wprost na cyrkulacją krwi w arterjach, przywracają i odnawiają krew zupełnie.

5) Lekarze, którzy rozbiór chemiczny tych pigułek zrobili wprzód nim je swym chorym przepisali jednozgodnie oświadczyli, że *Pigułki czyszczące krew i przeczyszczające* P. *C auvin* są najlepszém lekarstwem tego rodzaju aż do dziś znanem. Po tak licznych świadectwach któżby mógł wątpić o ich dobrym skutku. Pudełko z 30 pigułek złożone kosztuje dwa franki, z sześćdziesięciu pigułek 3 franki 50 centymów.

Sprzedaje się w Warszawie u p. Mrozowskiego ulica Podwal N. 482; w Krakowie u pana Molendzińskiego; we Lwowie u pana Tomanek; w Samborze u pana Riddel i w Wilnie u pana Chróścickiego i u pana Franzos w Brodach w Galicji. Mogą być także dostarczone za pośrednictwem *Tygodnika Mód* przy ulicy Żabiéj N. 956 w Warszawie po 4 złote za jedno pudełko. 5—162

W Hotelu Müllera sprzedaje się pod N. 1: Kareta, Kocz-Kareta, Fajeton, para koni z uprzężą, mebel, lustra i wszelkie inne sprzęty po umiarkowanéj cenie. 3—369

KANTOR

Kommissowo-Informacyjny wszelkich zleceń ziemiańskich pod firmą

„JÓZEF SOCHANEK i Spółka."

na Krakowskiem Przedmieściu wprost ulicy Będnarskiéj N. 431.

Rozwinąwszy działalność swoją, ma zaszczyt uwiadomić Obywateli ziemskich Królestwa oraz Zabużańskich i Zaniemeńskich; że obecnie jest w stanie przyjmować zamówienia na sprowadzanie ludzi pracy z zagranicy, z wyjątkiem narodowości Polskiéj z W. Ks. Poznańskiego i innych— na które zamówienia przyjmować się nie godzi i my przyjmować nie będziemy—zamierzamy więc przy względzie na potrzeby kraju i względzie na okoliczności narodowości sprowadzać: parobków, zagrodników, kolonistów czasowych i wieczystych z kapitałami do wkupna. *Dom nasz* zajmuje się również pośredniczeniem w sprzedaży i kupnie oraz wydzierżawieniu dóbr w Królestwie i Cesarstwie; toż samo pośrednictwo zapewniamy co do lokacji kapitałów na hipoteki dóbr ziemskich, domów w Warszawie i po innych miastach Królestwa; jako też w sprzedaży i kupnie wszelkich przedmiotów, tudzież materjałów handlowych reprodukcji krajowéj; *ułatwieniem* w sprowadzeniu maszyn i narzędzi rolniczych, oraz nasion w kraju naszym produkowanych: *Stręczeniem* Obywatelom ziemskim porządnych i rzetelnych oficjalistów gospodarskich, jakoteż weterynarzy i ludzi fachowych w każdem rzemiośle. *Wreszcie objaśniamy*, że dom nasz podejmuje się załatwienia korrespondencji z władzami, pisania prośb, tłumaczenia dokumentów z obcych języków: pośredniczenia w interesach prawnych i administracyjnych, czy to na zlecenia listowne, czy też za plenipotencją ogólną lub respective interesu. *Nakoniec oznajmiamy*, że dla obywateli ziemskich przygotowaliśmy wskazówki z najwięcéj doświadczonych prawideł gospodarskich, obejmujące warunki do przyjmowania ludzi pracy, zagrodników, osadników czasowych na czynsz, kolonistów osiadłych za wkupnem, i cząstkowych okupników gruntu, które w Kantorze naszym każdego czasu za umiarkowaną cenę w poszytach drukowanych nabyć można—warunki zaś jakie za pośrednictwo nasze stawiamy, zdaje się że dostępnemi są dla stron interessowanych, możemy tylko zapewnić, że staraniem naszem będzie zawsze postępować rzetelnie i tylko interesa prawe do pośrednictwa naszego przychodzić mogą.

JÓZEF SOCHANEK et Comp. 3—365

Młoda osoba, rodem Francuzka, życzy znaleźć miejsce panny do towarzystwa w jednym z porządnych domów.

Dowiedzieć się można o warunkach, adresując listy: à M-me Heyvaert de Graeve. Chaussée de Mons, dans la maison de Mr Peluche, Peintre à BRUXELLES (Belgique.) 2—388

Россійское общество застрахованія капиталовъ и доходовъ

(пенсіоновъ), съ основнымъ капиталомъ въ 1,000,000 руб. сер. и запаснымъ въ 1,490,366 руб. (служащими обезпеченіемъ за всѣ принятыя обществомъ обязательства), заключаетъ страхованія, на случай смерти лицъ обоего пола, за слѣдующія, вносимыя обществу страховыя преміи:

За каждую 1,000 руб. застрахованнаго капитала.

Съ лица	20	лѣтняго возраста,	ежегодно	18	руб. 50	коп.
—	25	—	—	20	— 70	—
—	30	—	—	23	— 60	—
—	35	—	—	27	— 10	—
—	40	—	—	31	— 80	—
—	45	—	—	38	— —	—
—	50	—	—	46	— 20	—
—	55	—	—	57	— 20	—

и въ тойже пропорціи съ промежуточныхъ возрастовъ. Общество, принимая страхованіе на жизнь лица, находящагося въ здоровомъ состояніи, обязывается, послѣ смерти этого лица, хотябы она воспослѣдовала послѣ взноса и одной только преміи, выдать законному владѣльцу полиса (страховаго договора) полную сумму застрахованія. Такимъ образомъ предусмотрительному отцу семейства, супругу, брату, или другу представляется возможность, при небольшомъ пожертвованіи изъ своего годоваго дохода, предохранить семейство свое, или же близкихъ ему. отъ нужды, послѣ своей смерти, которая, какъ мы это нерѣдко видимъ, похищаетъ людей въ цвѣтѣ лѣтъ и совершенно здоровыхъ.

Чтобы застрахованіе жизни сдѣлать доступнымъ сколь возможно большому количеству лицъ, Общество ввело, сверхъ вышеозначеннаго застрахованія на все продолженіе жизни, а равно и прочихъ страхованій, прежде уже существовавшихъ, разныя новаго рода страхованія какъ капиталовъ, такъ и пожизненныхъ доходовъ, или пенсіоновъ, соотвѣтствующія многоразличнымъ потребностямъ публики.

Изъ послѣдняго отчета общества за 1861 годъ видно, что оно въ теченіи 25-лѣтняго существованія своего выплатило по 740 смертнымъ случаямъ до 2,600,000 руб. сер., доставшихся большею частью, вдовамъ и сиротамъ лишившимся всѣхъ средствъ существованія.

Подробныя свѣдѣнія о всѣхъ вообще родахъ страхованія можно получить въ конторѣ агента общества Августа Мронговіуса въ Вильнѣ. 2—346

Rossyjskie Towarzystwo Assekuracji kapitałów i dochodów.

Towarzystwo mające funduszu zakładowego 1,000,000 rs. i nadto rs. 1,490,366, dla większéj pewności wszystkich innych zobowiązań, jakie ono na siebie przyjmuje, wydaje assekurację dla ludzi obójga płci, chcących na wypadek swojéj śmierci, zapewnić swoim sukcessorom jakikolwiek kapitał, na następnych warunkach: Za każde 1000 ks. assekurowanego kapitału, osoby obójga płci mające wieku

lat	20	płacą rocznie	rs.	18	50	k.
—	25	—	—	20	70	—
—	30	—	—	23	60	—
—	35	—	—	27	10	—
—	40	—	—	31	80	—
—	45	—	—	38	—	—
—	50	—	—	46	20	—
—	55	— i t. d.	rs.	57	20	—

Wydając assekurację na życie osób, znajdujących się w normalnym stanie zdrowia, Towarzystwo zobowiązuje się po ich śmierci, wręczyć prawym właścicielom Polisy (assekuracyjnéj umowy) całkowitą summę zaassekurowaną nawet w takim razie, jeżeliby ta osoba umarła po opłaceniu jednorocznego tylko Premium. Taką koleją niniejsze Towarzystwo, starannym ojcom familji, mężom, krewnym lub przyjaciołom, podaje środki dla zachowania swojéj rodziny, alboli też drogich swemu sercu osób, od grożącéj im nędzy, gdy śmierć niespodziana lub zawczesna, porwie z ich grona tych, którzy byli dla nich jedyną podporą i opieką.

Aby zaś assekurację kapitałów zrobić przedmiotem, bardziéj dla mass dostępną, Towarzystwo, oprócz assekuracji na całe życie i zobowiązań innego rodzaju, uprzednio już istniejących, ma na celu wydawać assekuracje i na dożywotnie dochody lub pensję, stosownie do wymagań powszechności.

Ostatnie sprawozdanie Towarzystwa z roku 1861 dowodnie wykazuje, że ono w przeciągu 25 letniego istnienia wypłaciło rs. 2,600,000, z powodu śmierci 740 osób, i że te pieniądze zostały wręczone powiększéj części wdowom i sierotom zupełnie pozbawionym środków do życia.

Szczegółowe wiadomości o rodzaju wszystkich w ogóle assekuracji, powziąść można w Kantorze agenta, Augusta Mrongowiusa w Wilnie. 2—364

MAM honor niniejszém zawiadomić szanownych wiejskich obywateli, iż przyjąłem na siebie skład rolniczych maszyn, utrzymywany od 3 lat w tutejszém mieście, przez pana Teodora Kühlich, wespół z którym takowy skład nadal utrzymywać przedsięwziąłem.

Polecając takowe przedsięwzięcie łaskawym względom szanownych obywateli, będę się zawsze starał zachować nadal pozyskane zaufanie, dostarczając dobre i praktyczne maszyny, przy stosownie umiarkowanych cenach.

Ponieważ ogólnie wiadomo jest, iż żadna fabryka, będąc nawet doskonałą w całości, nie może być zupełnie doskonałą we wszystkich szczegółach konstrukcji maszyn, przeto przyjąłem sobie za obowiązek, sprowadzać, z każdéj najlepszéj fabryki Niemiec i Anglji, to mianowicie, co w porównaniu z drugiemi doskonalszem będzie. W ten sposób będę w stanie zadowolnić wszelkie w tym względzie wymagania, gdyż wszystko, co z nowych wynalazków tu lub za granicą praktycznem się okaże, w tutejszym składzie znajdować się będzie.

Także przyjmuję obstalunki na urządzenie większych maszyn wszelkiego rodzaju, jako to: maszyn parowych, wodnych i parowych młynów, urządzenie budowli i browarów; również obstalunki na maszyny rzemieślnicze, muzykalne i inne instrumenta, wypełniając takowe zlecenia jak najprędzéj i najtaniéj. Także reparacja wszelkiego rodzaju maszyn, chociażby i nie przezemnie nabytych, prędko i jak najtaniéj uskutecznioną będzie; przytém dodaję, iż odtąd żadnego zamitrężenia nie będzie, gdyż będę miał zawsze w zapasie różne części do najwięcéj używanych maszyn i w celu podobnych reparacij zawiązałem tu stosunki z najlepszymi mechanikami.

Ustawienie i doprowadzenie do działania, każdéj u mnie kupionéj maszyny, może być na żądanie uskutecznioném przezemnie samego przy najumiarkowańszych warunkach; również biorę na siebie przesłanie maszyn do każdego z miast Rossji, jeżeliby kto tego życzył.

Chociaż mój skład jest obecnie najkompletniéj zaopatrzonym, jednak jeśliby kto życzył sprowadzić jaką maszynę z fabryki, która się szczególniéj podoba, gotów jestem jak najtaniéj uskutecznić.

Kompletny cennik z wizerunkami, wkrótce będzie można, na żądanie, dostać w moim kantorze przy ulicy Niemieckiéj, obok luterańskiego kościoła.

Kowno, Maj, 1862 r.

GUSTAW TIKTIN. 1—384

UWIADOMIENIE.

O WODACH MINERALNYCH NATURALNYCH WYSYŁANYCH PROSTO ZE ŹRÓDEŁ,

a w nader krótkim czasie nadchodzących drogą żelazną do składu przy aptece **F. Sokołowskiego** *w Warszawie, ulica Senatorska N. 480.*

Równie jak w ubiegłych latach tak i obecnie mam sobie za obowiązek zawiadomić szanowną publiczność gubernij Litewskich, iż expedycję wód mineralnych naturalnych ze wszystkich używanych źródeł *Francji, Belgji, Galicji, Czech, Niemiec*, a z krajowych *Buskiéj, Ciechocińskiéj* i *Soleckiéj*, rozpoczynam od dnia 6/18 kwietnia b. r., w którym to czasie pierwszo-wiosennych transportów ze źródeł z pewnością za pośrednictwem dróg żelaznych oczekuję, i odtąd ciągle świeżemi transportami skład mój zaopatrywać będę.

Że tym sposobem sprowadzane wody mineralne zupełną wyższość mają pod względem świeżości od dostawianych morzem lub transportami rzecznemi, to leży w saméj naturze rzeczy.

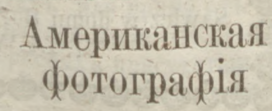
Za zupełną *świeżość* wód, *akuratną* i *pośpieszną przesyłkę* do miejsc wskazanych, utwierdzona od lat tylu opinja tych moich stosunków w Litwie, dostateczną być może rękojmią. Dodać tu winienem, że dołożę usilności, ażeby transporta jak najśpieszniéj miejsc przeznaczenia dochodzić mogły, i dla tego przesyłać będę *koleją żelazną do Grodna* a ztamtąd furmanem do Wilna i innych miejsc, przez co wiele się na kosztach i czasie oszczędzi.

Do każdéj posyłki dołączone będą drukowane instrukcje, dotyczące używania zażądanéj wody mineralnéj i djetetycznego przy témże użyciu zachowania się. Prócz tego dołączony będzie przezemnie oryginalny rachunek jako dowód, iż żądane a przesłane wody mineralne istotnie ze składu mego pochodzą.

Każda szczegółowa butelka lub kamionka, zaraz przy napełnianiu u źródeł opatrzona jest kapslem metalowym z nazwiskiem i datą czerpania rok 1862;— tam zaś gdzie administracje tego nie dopełniają, to pochodzące z tych źródeł wody za przybyciem transportu do Warszawy, opatrzone są bezwłócznie: każda kamionka lub butelka pieczęcią na laku z napisem: *zarząd ober-policmejstra miasta Warszawy*, rok 1862, ostatnia cyfra jako data przybycia.

F. SOKOŁOWSKI aptekarz w Warszawie. 8.

ОБЪЯВЛЕНІЕ.

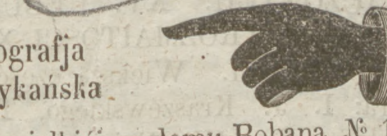

Американская фотографія

на большой улицѣ въ домѣ Бобана № 189.

Честь имѣю извѣстить почтеннѣйшую публику, что по случаю окончанія новой галлереи и полученія изъ Москвы самыхъ лучшихъ машинъ, я привела въ надлежащее устройство свою мастерскую, и потому въ настоящее время могу совсевозможною акуратностію выполнять всѣ заказы по уменьшеннымъ цѣнамъ; въ особенности же рекомендуются портреты, которые по изящной отдѣлкѣ выписаннымъ мною нарочно художникомъ, могутъ удовлетворять самымъ изысканнымъ требованіямъ публики. ШОАЗИ.

OGŁOSZENIE.

Fotografja Amerykańska

przy ulicy wielkiéj w domu Bobana № 189.

Mam zaszczyt zawiadomić szanowną publiczność, że po ukończeniu nowéj galerji i po otrzymaniu z Moskwy najlepszych machin, doprowadziłam do najlepszego stanu moją pracownię, dla tego więc obecnie jestem w stanie z największą ścisłością uczynić zadość wszystkim obstalunkom po cenach zniżonych. Szczególniéj zalecają się portrety, które przez artystyczne wykonanie swoje, przez umyślnie sprowadzonego artystę, mogą zaspokoić najwygórowańsze wymagania publiczności CHOISIE. 3—367

Doręcznik telegraficzny

czyli Cennik depesz, przesyłanych z Wilna i Kowna, do wszystkich miast Starego i Nowego świata, gdziekolwiek bióra telegraficzne istnieją. Osoby zamieszkałe na wsi, znajdą wskazówki, ile właściwie powinny przesłać pieniędzy do Wilna lub Kowna, żeby ich depesze niezwłócznie do żądanego punktu, przesłane telegrafem zostały; Cena expl. rs. 1, z przesyłką i bez przesyłki.— Nabyć można: w kantorze Redakcji Kur. Wil.- w księgarniach pp. Zawadzkiego · Orgelbranda, oraz w biórze Wileńskiego gubernjialnego komitetu statystycznego.

Osoby zamieszkałe na prowincji, raczą zgłaszać się ze swemi żądaniami, wyłącznie do wydawcy „Doręcznika" — adresując: J. Szrejerowi, przy ulicy Portowéj, w domu kollegjum Reformowanego (dawniéj Łabowskiego). 3.

W POWIECIE WOŁKOWYSKIM,

gubernji Grodzieńskiéj, o 6 mil od Niemna, 2 mile od Wołkowyska i o 1 milę od Zelwy, jest do sprzedania majątek Wiszniowka, z budowlami dworskiemi, karczmami, młynami, inwentarzem etc. Ogólny obszar majątku z lasami, łąkami i polami 2100 dziesięcin. Bliższą wiadomość powziąść można w Wilnie przy Rudnickiéj ulicy w domu Karpowicza u gospodarza, albo w Słonimie u majora Gronkowskiego. 2—389

W DOMU FIORENTINIEGO

przy Wielkiéj ulicy w mieszkaniu Van Blarenberga naczelnego inżynjera dróg żelaznych są do sprzedania z wolnéj ręki meble salonu, pokoju jadalnego i sypialnego. Widzieć je można w każdym czasie. 2—386

Одобрено Ценсурою. 4 іюня 1862 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.